

MAKE

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Yesu hepene falemi hanapita: yapene talo elipeipela: pipe sopoke (25) itapa tepela:, puka we momateyakeye. Yesuyewi sena kukulupe Ewalapulu ilipe hamonite ta:peyawa, Make ewane eta: ta:peyamakeye. Alawamona Makeyewi Yesu matanepela: tima:na: tiwa papokeye. Yu senama telayewi Yesuwa eta: seli matanemita: Makeyewi puka we momateyakeye. Sikape Poleyeliye Panapase a:ko: makene hanapitekiwa, Makeyewi elipei amowa seselakeye. Aputa: Make ewa heneye unuwa Yone Makekeye.

Make Suluwemi Mou Elakamo Momateya

- 1:1-8 Yone hano toluyetiseyewi Yesuwa se tiye mikeye.
- 1:9-13 Yesu hano toluyetipela: kotetipela: enewemi Seteneyewi Yesuma poluse se tiye miya:na: minakeye.
- 1:14-10:52 Yesuyewi se tiye kinapola: timiyakeye.
- 11:1-19 Yesu kopolo toki wapa:kemi helepela: Yelusaleme sitiwemi inise, Kote koane senayewi nano ketea wa:la:lopita: Yesuyewi alu tale tiye iya:peyakeye.
- 11:20-12:44 Sena unu tuwapowa sosolo tese towaya senayewi Yesuyewi hele selapele esa:, nano ketea muta Yesuma seyakeye.

13:1-37 Sikape nano ketea auma:na:wa
Yesuyewi seyakeye.

14:1-15:47 Yesuwa sukulu tiyapola: kotopela:
sana kulukeye.

16:1-20 Yesu kuluwa mene tesile hapakeye.

*Yone Hano Toluyetiseyewi Yesuwa Isu
Sela:tapewa Wekeye*

Ma:tiu 3:1-12; Luki 3:1-18; Yone 1:19-28

¹ Kote E Sa:le Yesu Kelesowa matanemita: solo
napolo ma:ta: tiwa wekeye. ² Puwano fa:nemi
Koteyewi selapita: sepatosene sena Aisaiyewi
ta:tapola: momateyalakeye. Momateyawa wek-
eye.

“We, ta:ta:pa:. Kewa a hanapose sena nowamoke
puwano se tiye miya:na:pela: Neyewi
hamonama:na:keye.

Sena amokiwa kewa isu ha:na:na:wa
seila:taposakeye. Isuwa sosolo hekelesene
aluse sena kesaleyewi himu matanawa
seila:taposakeye. Iyewi Kewa matanemita:
se tiye kinaposakeye.*

³ Ewa mowa peleya:wemi enene ikila emiwa
sena kesaleyewi ta:tapose inapita: eyewi
penaiya selese, ‘Piseiki mina:na:wa isu
seila:ta:pa:.

Isu sosowa koakenananeke heka:ta:pa:,’ au
selaposakeye.” †

* **1:2** Malakai 3:1 † **1:3** Aisaia 40:3

Aluse, Koteyewi selapita: puwano fa:nemi Yesu seta: minama ela: Aisaiayewi ta:tapola: momateyalakeye.

⁴ Momateya semetei kamona sikape Yone hano toluyetisewa mowa peleya:wemi hanapola: enene epalakeye. Hetetiyapola: ela: sena kesalema selese, “Kili mane olokeyatelawa Koteyewi itapa temita:, mane olokeyatelawa iya:ta:pa:. Iya:pela: Ewalapulu epesena:pela: ke matana notolopita:, kiwa neyewi hano toliyetima:na:keye,” au seyakeye. ⁵ Au seya ikila emiwa, Yone enewemi peleya: emiwa Yutia peleya: tesekiwala, Yelusaleme sitiwemi tesekiwala, sena kesale muta minakeye. Inapola: iyewi mane olokeyatela timiyawa hokato selapita: iwa Yoneyewi hano Yotanewemi tolusu-lakeye.

⁶ Ikila emiwa Yoneyewi kopolo ka:mo fayewi sao tupiya kapela: kopolo nanikose kaka tekapo kapela:, mapalo amuna napela:, kele hano tikipaselese nasela: enekeye. ⁷ Ela:, eyewi se tiye kinise, “Newa enewemi sikape Sena Sosolo nowa inaposakeye. Inisekiwa Eyewi newa sitiye tiye hanaposakeye. Ewa hene heneye Sosokeye. Ewa sena sasonase, tima:na: tisene senayewi E tamakawa fakelesene epapuluse, newa kula:pela: inapola: E tamakawa neyewi fakema:na:wa eta: ilimanakeye. Ewa sena sasonase, neyewi ewamopela: tima:na: tisene tima:na:pela: elawala, newa koloteanase, neyewi tiyakamakiwa eta: ilimanakeye. Newa Ewalapulu eta: ilimakeye. ⁸ Neyewi kiwa hano semetei toluyetiyakeye. Alawamona Eyewi

kili himuwemi Ho Napowa apolowaloposakeye,” aluse Yoneyewi seyakeye.

Yoneyewi Yesu Hano Toliyetiwa Wekeye

Ma:tiu 3:13-17; Luki 3:21-22; Yone 1:29-34

⁹ Ikila emiwa, Yesu Kalili peleya: Nasalete koamesa: emi iya:pela: Yone enewemi minakeye. Inapita:, Yoneyewi Ewa hano Yotanewemi toliyetikeye. ¹⁰ Hawemi toliyetipela: hema fiyatela mowa falemi fiyanakamake, meiki fala takalese fatemi, takalese komemi, potakamake Ho Napowa a:nema: tumu amuna meiki falemi tese inapola: Yesu elakemi minakeye. ¹¹ Inapitekiwa, iyewi potapola: sita:nenase, hepene emi Koteyewi selese, “Kewa, Nine Ni Sa:keye. Kewa Neyewi himu hapa matanepela: sosolo epelekeye.” Au selapita: topukeye.

Yesuyewi Olokeyatela Timinimita: Seteneyewi Ewa Poyawa Wekeye

Ma:tiu 4:1-11; Luki 4:1-13

¹² Au selakamake, ela:pe kipila Ho Napoyewi Yesuma selese, “Kewa mowa peleya:wemi epe-sena:pela: hamone,” au selapita: Ewa hapakeye. ¹³ Hanapola: ikila talo pinipe amowa (40) Yesu mowa peleya: enewemi, Seteneyewi Ewa tikitiya inapita: papokeye. Apula: mowa a:pewalapulu sita:nekeye. Inapita: kemi, hepene senayewi Ewa seselese potapola: sita:nekeye.

Yesu Kalili Peleya: Emi Hapawa Wekeye

Ma:tiu 4:12-17; Luki 4:14-15; Yone 4:1-3

¹⁴ Heloteyewi Yone tipolo selawapola: Yesuwa Kalili peleya: emi hanapola: Kote solo napowa

se tiye mikeye. ¹⁵ Se tiye kina:sela:, “Koteyewi ta:peya ikilawa hetetikeye. Yemiwa Kote Ene Piseikipela: pota: epesene ikila amowa pa telakeye. Alanase kiyewi himu olokey-atelawa iya:pela: Ewalapulu sita:pesena:pela: ke iya:ta:pa:. Kote solo napowa ta:pa:,” au seyakeye.

Sena Pinipema Yesuyewi Selese, “Newa Kulu Ina:pa:.”

Ma:tiu 4:1-318-22; Luki 5:1-11

¹⁶ Yesu hano Kalili hawe hanapola: ela: potakamake Saimonewana ene e ma:e A:tuluwala a:tewi ewalo tima:na:pela: hawemi nete tuwata:sela: sitalapita: papokeye. Aputa: a:tewi tima:na: timinisewa ewalo pisinisi timinisekeye. ¹⁷ Alake Yesuyewi a:ma selese, “Newemi kulu ina:pa:. Newemi kulu hapa potosaleke ka:tawa ewalo tisene epapuluse sena kesale Newemi mina:na:wa silimita: Neyewi ka:ko: ta:pelekeye.” ¹⁸ Au selapita: a:ko: netewa ela:pe kipila iya:pela: Yesu ilipe hapakeye.

¹⁹ Kolotea hanapola: Yesuyewi potakamake Sepeti e sa:le Yemese ene e ma:e Yone a:ko: potiwemi sita:la: nete pitia tupiya:sela: sita-lapita: papokeye. ²⁰ Potapola: a:ko: minite Yesuyewi holakeye. Hopita: eli ina Sepetiwala, e tima:na: tisene senawana, iwa poti kemi sita-lapita: iya:pela:, a:ko: Yesuwalapulu hapakeye.

Ho Olokeyatelayewi Sena Ho Tiwa Wekeye

Luki 4:31-37

²¹ Yesuyewi E sena kulu hanosene Ewalapulu Kapaneame taunewemi hanapola: ha:le tesene ikila emiwa, Yu senayewi kekenesene koane

hanapola: Yesuyewi se tiye mikeye. ²² Se tiye kinapita: sena kesaleyewi ta:tapola: howa hanose sosolo kete matanakeye. Kote solo ele walosene senayewi se tiye kina epapuluse, senayewi matana sosolo hanosene aluse, Yesuyewi se tiye mimakeye. Sena ununa solo kina aluse se tiye kinapita: ta:tapola:, “Solo amowa eta: fesamoma:na: telamanakeye,” aluse sena kesale sopokeye howa hapakeye.

²³ Aputa:, ikila semetei kemi, Yu senayewi kekenesene koawemi, sena semetei ho olokeyatelayewi ewemi fiyane ela: ²⁴ Eyewi holose, “Yesu Kewa Nasaleta senakeye. Keyewi niwa ho olokeyatelawa ko:luma:na:na? Niwa olokeyale tima:na: minana? Kewa Neyewi potosekeye. Kewa Kote hamona e seyawa Kewa Kote Ene E Sa:nase hene heneye napolo Kewakeye.”

²⁵ Au selapita:, Yesuyewi ho olokeyatelama selese, “Kewa selapa. Keyewi sena ho tiwa iya:pela: ha:na:pa:.” ²⁶ Au selapita: ho olokeyatelawa sena fiyanewa ha:na:na: temekelawa ilima apola:, sena fiyanewa iya:pela: ewa kalose holose hapakeye. ²⁷ Hanapita: potapola: sena kesale sopokeye sita:newa howa hanose, i kene sopolose selese, “Amowa ko:lutapa. Solo epe kiniseya solo hililapo. Sena penaiya se tiye kinisene epapuluse se tiye kinatakeye. Eyewi ho olokeyatelawa hamonapita: ho olokeyatelayewi ta: tiyapola: hanatakeye,” au seyakeye. ²⁸ Aluse iyewi sena kesale Kalili peleya: sopowemi ima hanapola:, Yesuyewi nano ketea timiyawa sena kesale sopoma seyakeye.

*Sena Muta Nakola Towaya Yesuyewi
Fala:pewa Wekeye*

Ma:tiu 8:14-17; Luki 4:38-41

²⁹ Yu senayewi kekenesene koawa Yesuyewi Yemese Yonewala iwa iya:pela: hanapola: ela:pe kipila, Saimoneyeli A:nitulu eli koawemi hanapola: musuluyetiye hapakeye. ³⁰ Hanapola: iyewi Yesuma kipila selese, “Saimone e ekele e ama toma ofolose nakola ka:pelalakeye,” au seyakeye. ³¹ Alanase kesale nakola ka:pela:la emi Yesu hanapola: kesale amowa tiya:wemi tiyapola: ewa tesa:pela: toma ofolawa itapakeye. Itapa tepita: kesale amoke iwamopelekiwa nano ma:na: satapola: mikeye.

³² Aputa: kolotea tepela: opo sinapita: sena kesale sopoke nakola telawala, sena kesale sopoke ho olokeyatela fiyanewala, Yesu elakemi siliye minakeye. ³³ Siliye inapita: sena kesale muta taune sita:newa Saimone koane isu tenamowemi kekene tiye yesipela: sita:nekeye. ³⁴ Yesuyewi sena kesale muta nakola towaya kalikalilawa fala:wayakeye. Ho olokeyatela muta iya:pela: hamonapita: hapakeye. Ho olokeyatela Yesuwa matananase, Yesuyewi ima selese, “Kiyewi selapa,” aluse Yesuyewi seyakeye.

*Koamesa: Muta Emi Se Tiye Miya:na:pela:
Yesu Hapawa Wekeye*

Luki 4:42-43

³⁵ Kiapowemi ikima:na: pa tepita: Yesu tesile hanapola:, mowa peleya:wemi senanama emi kulukululakeye. ³⁶ Kulukuluma:na:pela: hapalapita: Saimonewana, e sena manawana,

iyewi Yesu kelema:na:pela: hapakeye.
³⁷ Hanapola: iyewi Yesuwa keyalapepela: potapola: selese, “Kewa sena sopokeye kekekeye.”
³⁸ Au selapita: ima Yesuyewi selese, “Koamesa: nokala Newa hanakeye. Hanapola: koane Neyewi Kote sowa se tiye miya:na:keye. Alake Kote sowa se tiye miya:na:pela: Newa mou amowa peleya: sosolo weyemi minakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. ³⁹ Ewa Kalili peleya: koamesa: sopowemi sila:sela: enekeye. Sila:sela: ela: Yu senayewi kekenesene koane se tiye miya:na:pela: hanapola:, Yu senayewi kekenesene koane nowana se tiye miya:na:pela: hanapola:, Yu senayewi kekenesene koane nowana, se tiye miya:na:pela: hanapola: epapulakeye. Apula:, ho olokeyatelawala Yesuyewi hamonapita: hapakeye.

*Sena Waka:pila Yesuyewi Fala:pewa Wekeye
 Ma:tiu 8:1-4; Luki 5:12-16*

⁴⁰ Yesu elakemi sena waka:pila telawa minakeye. “Yesu unuwa Sosokeye,” aluse matanepela: ewa kuniu kula:pela: hela: penaiya selese, “Keyewi newa fala:pa:na:wa epelepa?”

⁴¹ Au selapita: senawa Yesuyewi hauwekilise E tiya:wa tili tiye ewa kesalese selese, “Henekeye, Newa epelekeye. Ke nakola telawa fala:pa,” au seyakeye. ⁴² Au selakamake sena waka:pilawa ela:pe kipila kotetikeye.

⁴³ Itapa tese ewa iliye tiye elapita: potapola: Yesuyewi sena ama wa:ke penanose selese, “Kewa hamona. ⁴⁴ Kewa waka:pila fala:pewa sena kesale nokamawa selapa. Alawamona,

pilisiti sena elakemi kewa hanapola:, toma waka:pila fala:pewa pilisiti senama walopa:. Walopela: Moseseyewi solo elewa kulu hanose nano ketea mokopo Kotema kina:pa: e seyawa ko:luse kina:pa:. Au tima:na:pela:, sena kesale sopoke ta:tapola: matanepesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

⁴⁵ Alawamona, selapita: kemi, sena waka:pila itapa telayewi ta:ta: iya:pela: hanapola: sena kesale sopoma seyakeye. Selapola: hekelese sena kesale sopoke topukeye. Alanase, Yesu taune sopowemi hokato eta: hapamakeye. Yesuwa mowa enekeye. Moawemi elapita: sena kesale muta inise, nono nokemiwana, nono komemiwana, nono fa:nemiwana, nono kolemi tesekiwala, sena kesale muta Yesu elakemi minakeye.

2

Sena Sosowane Tela Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Ma:tiu 9:1-8; Luki 5:17-26

¹ Ikila mutama tepela:, Yesu Kapaneame taunewemi mene minakeye. Yesuwa meneye tiye inapita: sena kesale sopoke topukeye.

² Ta:tapola:, sena kesale muta inapola: kekene-pela: koane woliyetikeye. Koane woliyetiyapita:, isu tenamowemi yesipela: elapita:, Yesu koane sulu honosane ela:, sena kesalema solo napowa se tiye mikeye. ³ Se tiye kina:sela: elapita: sena pinipe sena sosowane tela somusowala selawapola:, tiye inapola: ⁴ potakamake, sena kesale muta kekenawemi, Yesu elakemi eta:

ha:na: telama, sena sosowane tela tiyapola: koane tomo falemi tiye fiyanapola:, Yesu Ewa elakemi pisei wapa:se emi koane tomo pukuyetiye, koane tomo emi somusowala halute kikiye sine kikiye sine, tise Yesu enewemi tuwapokeye. ⁵ Tuwatapita:, sena sosowane tela tiyapola: mina sena pinipeyewi Yesuma himu semetei matanewa potapola:, Yesuyewi sena sosowane telama selese, “Ni sa:le, Ke olokeyatelawa Neyewi iya:takeye.”

⁶ Au selapita: Kote solo elewa walosene sena noka emi ka:la:yawamoke i kene sopolomanese, ⁷ “Kote semeteiyewi Ene ela: sena olokeyatelawa iya:tesekeye. Senayewi eta: iya:tesemakeye. Aluse Yesuyewi Kotewa kolotea me apolatakeye. Eyewi aluse seyawa eta: ilimanakeye.”

⁸ Aluse iyewi matanepita:, ela:pe kipila ilimatana amunuse Yesuyewi potapola: ima selese, “Kiyewi ko:lupita: Nawa itipilise ela:?”

⁹ Sena sosowane telama Neyewi selese, ‘Ke olokeyatelawa Neyewi iya:takeye,’ e selapita: mahokokeye. Olokeyatela itapa tesewala, seta: iya:peyamawana, kiyewi eta: potesemakeye. Alawamona Neyewi selese, ‘Ke nakola tiwa Neyewi itapa tekeye,’ e selapita: hokokeye. Sena sosowane tela tesitiye hanaka kiyawa potakeye.

¹⁰ Sena Sa:wa Nekeye. Peleya: weyemi sena kesale olokeyatelawa Neyewi itapa temita:, Kote Ene Nema aupa: seyakeye. Aupa: e seyanase semetei kamunuse Neyewi tiye, kiyawa popita: sena sosowane telama Neyewi tesima e selakeye.” Aluse Yesuyewi sena sosowane telama

selese, ¹¹ “Tesima, keatawa sasekeya kine koane tiye ha:na:pa:.”

¹² Au selapita: sena amowa tesile e keatawa ela:pe kipila kopo tiyapola: hapakeye. Tiye hanapita: sena kesale sopoke potapola: himunama tese, Kotema wapolise selese, “Puwano nano ketea epapulawa niyawa eta: papomakeye. Napu nano ketea kalilapo,” aluse iyewi sopoke seyakeye.

*Yesuyewi Lifaima Mina, Au Seyawa Wekeye
Ma:tiu 9:9-13; Luki 5:27-32*

¹³ Yesu hano ka:na enene emi wa:ke hanapola: hano hawe ela: potakamake, sena kesale muta kekenepita:, Yesuyewi ima se tiye mikeye. ¹⁴ Se tiye kinapola: kotetipela: hanapola: Yesuyewi potakamake, Afiase e sa:le Lifai amowa ewa takese tisene opose koane helapita: papokeye. Potapola: selese, “Kewa Newemi kulu mina.” Au selapita: Lifai tesile Yesuwalapulu hapakeye.

¹⁵ Hanapola: Lifai koawemi hanapola:, koane suwemi musuluyetiye Yesuwala, e sena ilipe hanosewana, ka:la:lopela:la: iwalapulu sena olokeyatelawala, takese tisene senawana, iwa sopoke muta Ewa kulu hapakeye. ¹⁶ Kulu hanapola: hapa sena amowa noka sena olokeyatelawala, takese tisene senawana, iwa Yesuwalapulu ka:la:lopela:la: ma:na: napita:, Felesi senayewi ilipe solo elewa walosene sena papokeye. Potapola: iyewi Yesuwa sena ilipe hanosema selese, “Takeke tisene senawana sena olokeyatelawala Yesu ilipe ka:la:lopela:la:

ma:na: epe naseya heneye olokeyatelalakeye. Ko:luse epe timiniseya?”

¹⁷ Au selapita:, Yesuyewi ta:tapola: ima selese, “Sena napolo enewa mitikoloyawa fala:pita: eta: hanosemakeye. Alawamona, sena nakolawa mitikoloyawa fala:pita: hanosekeye. Alanase sena kesaleyewi himu olokeyatela sita:newa, ili olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: temita:, ima mina e semita: Newa minakeye. Sena napolo mina e semita: Newa eta: minamak-eye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Koteyewi Popita: Sena Kesale Sopoke Ma:na: Nasene Ala:tesewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 9:14-17; Luki 5:33-39

¹⁸ Ikila nowemi Yone hano toluyetiseyewi e sena ilipe hanoseyawana, Felesi senayawala, ma:na: nasene ala:pela: sita:nekeye. Ala:pela: sitala ikila emiwa sena nokamoke inapela: Yesuma ta:potose, “Ke sena kilipe hanoseyewi ma:na: nasene eta: ala:pemawa ko:luselala? Yoneyewi e sena ilipe hanoseyewi ma:na: nasene ala:tesekeye. Felesi sena ili sena ilipe hanoseyewi ma:na: nasene ala:tesekeye. Alawamona Ke sena kilipe hanoseyewi ma:na: nasene eta: ala: tesemakeye.”

¹⁹ Au selapita: Yesuyewi pale selese, “Senayewi kesale tisaleke, sena kesale sopoke tikinise epelese ma:na: nasekeye. Ma:na: na:sela: sena kesale hili e ko:lu iwalapulu elipe elapita:, ili himu eta: mapoyamake iwa epelese sita:la:, ma:na: ma:na:wa eta: ala: tesemakeye. ²⁰ Alawamona sena kesale hili e ko:lu sena nokamoke sukulu

tiye epapuluse ikila emiwa, himu mapolose ma:na: ma:na:wa ala:taposakeye.

²¹ Aputa: sao pusomiya keseyawemi sao hili palese tupiyawa, sao hiwa akopolose sao pusomiyawa hema nokemi tese keseleye tisekeye. Keselese sosolo pitilila hanaposakeye. Auma:pekise sao pusomiyawanapulu sao hiwalapulu papela: eta: tupulusemakeye.

²² Apula: a:pele kapo senayewi tiyapola: potolo amuna aluse tupulusekeye. Waine hano hili tikipaseyawa a:pele kapo pusomiyawemiwa eta: susalesemakeye. Susapitekiwa waine hano hiwa telise a:pele kapo pusomiyawa hotolosekeye. Hotolose a:pele kapo palalese waine hawa sukamenepesakeye. Sukamenese waine hawana, wa:tesewana, elipe itapa tepesakeye. Apula: waine hano hili tikipaseyawa a:pele kapo hiwemi wa:tesaleke, a:pele kapo eta: hotolosemakeye.”

Ha:le Tesene Ikila Emiwa Mouwa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 12:1-8; Luki 6:1-5

²³ Ha:le tesene ikila semetei nowa, witi alekenawemi Yesuwala, E sena ilipe hanosewana iwa hapakeye. Hanosekiwa sena ilipe hanoseyewi witi fo kene su tiye menakeye. ²⁴ Napita: Felesi senayewi potosekiwa Yesuma selese, “Kine ke sena ilipe hanoseyewi ma:na: sutuseya tima:na: tiyaka pota:pa:. Iyewi tima:na: epe tiseya ha:le tesene okemi ala:pekeye. Ala:pela: hotolosewa ko:luma:na: esena?”

25-26 Au selapita: potapola:, Yesuyewi ili hele matanawa waloma:na:pela:, Tepitiwa Kote pukawemi momateyawa ima selese, “Puwano fa:nemi pilisiti sena sosolo e unuwa Apiata, ewa elakemiwa ikila emiwa, Tepitiwala e sena ilipe hanosewana meinakeye. Menise ikila emiwa, Tepiti ene Kote koawemi musuluyetiye potakamake, Kotepela: falawa tiye tiwa Api-atayewi kinapita: Tepitiyewi na:sela:, e sena ilipe hanosemawana, falawa tiye tiwa mikeye. Miwa Kotepela: falawa tiye tiwa sena kesale iyewi ma:pekise ala:pe tuwapokeye. Pilisiti sena ilipe ma:na: nasewa eta: ala:pemakeye. Alawamona, Tepiti e pilisiti senama tela amoke falawa ala:pewa menakeye.

27 Aputa: sena sesemita: ha:le tesene ikilawa Koteyewi apoyakeye. Ha:le tesene ikilawa sela:pa:na: epela: senawa eta: alusemakeye. 28 Sena Sa:wa Nekeye. Ikila ha:le tesene ikila emiwa nano ketea alusene amowa Nawa Piseikipela: elakeye.” Aluse Yesuyewi Felesi senama seyakeye.

3

Sena Tiya:wa Kete Tela Yesuyewi Heka:pewa Wekeye

Ma:tiu 12:9-14; Luki 6:6-11

¹ Me wa:ke Yu senayewi kekenesene koawemi Yesu musuluyetiye potakamake, sena tiya:le kete tela elapita: papokeye. ² Apula: ha:le tesene ikila emiwa sena tiya:le kete tela Yesuyewi itapa tema:pekitise, Felesi senayewi potapola:

sita:nekeye. Ha:le tesene ikila emiwa Yesuyewi timinisaleke potapola: kotoma:na:pela:, pota: sita:nekeye. ³ Pote sitalapita:, Yesuyewi sena tiya:le kete tela ema selese, “Kewa inapola: honosane weyemi sena kesale sikapowemi ke epesa,” au seyakeye.

⁴ Au seya Eyewi Felesi senama ta:potose, “Ha:le tesene ikila emiwa napolo timinisewalo, olokeyatela timinisewalo, nano ketea tisene nokaiyamoke Kote sowa hotolape? Sena nowa kuma:pekitise seselesewana, sena nowa sanosewana, nano ketea nokaiyamoke Kote sowa hotolape?” Au selapita:, iyewi wa:ke eta: seyamakeye.

⁵ Sowa eta: seyamake potapola:, Yesuyewi konomonose iwa seli pote hanosekeye. Potakamake ili himuyewi matanema:na mapolose potapola: Yesuyewi iwalapulu himu sosolo nakolakeye. Alanase Eyewi sena tiya:le kete tela ema selese, “Ke tiya:le tili tiye salo hekema.” Au selapita: tiya:le salo hekelese kete telawa itapakeye. ⁶ Sena amowa tiya:le kete telawa itapa tepita: potapola:, Felesi senawa Yu senayewi kekenesene koawa iya:pela: hanapola:, ela:pe kipila Kini Helote e sena ilipe sopolu i kene selese, “Yesuwa kumita: niyewi sama:na:keye. Niyewi noko:lu sama:na:napa?” au seyakeye.

Hano Ka:na Enene Emi Sena Kesale Muta Kekenawa Wekeye

Ma:tiu 4:24-25; Luki 6:17-19

⁷ Yesu E sena ilipe hanosewana hanapola:, hano ka:na enene emiwa hapakeye. Hanapita:

iwalapulu sena kesale muta pote hanose hapakeye. Hanapola: Kalili peleya: tesekiwala, Yutia peleya: tesekiwala, ⁸ Yelusaleme sitiwemi tesekiwala, Itumea peleya: tesekiwala, hano Yotane satepela: peleya: nokemi tesekiwala, Saitone taune tesekiwala, Taia taune tesekiwala, sena kesale mutayewi ta:takamake Yesuyewi sena kesale nakolawa fala:wayapita: ta:tapola:, Ewamo elakemi minakeye.

⁹⁻¹⁰ Sena kesale minawa Ewa muta nakola towayawa Yesuyewi fala:wayakeye. Fala:tapita: potapola: sena kesale nakola towaya sopoke Yesu tomawemi saliyapose minakeye. Inapola: e tomawemi iyewi sopoke saliyapita: potapola: Yesuyewi e sena ilipe hanosema selese, "Sena kesale muta ina:sela: woliyetik-eye. Alake Newa potiwemi helema:na:keye. Potiwa hano hema meiyewi koma:pema," au seyakeye. ¹¹ Aputa: sena kesale suwemi ho olokeyatela elakamokiwa Yesuwa potosene kemi Yesu sikapowemi sutesinapola: telapita: holose, "Kewa Kote E Sa:keye." ¹² Alawamona Yesuyewi ho olokeyatelama selese, "Sena kesale sopoke ta:pa:pekitise Newa Kote E Sa:keye, au selapa." Aluse Yesuyewi penaiya seyakeye.

*Sena Ilipe Hanosene Kukuluipe Unuwa Wekeye
Ma:tiu 10:1-4; Luki 6:12-16*

¹³ Yesu tokowemi hanosekiwa, Yesuyewi E sena epeya sopowa mina e seyakeye. ¹⁴ Mina selapita: potapola:, sena kukuluipe ta:peyakeye. Ta:peyawa iwa walosene senakeye, au seyakeye. Ta:peyawa Ewalapulu ilipe ha:na:na:nase ta:pele

tiyapola:, apula: E sowa se tiye miya:na:pela: ta:pele tiyapola:, ¹⁵ apula: ho olokeyatelawa iya:pela: hamone au sema:na:pela: ta:pele tiyapola: aluse timita: ima penaiyawa mikeye. ¹⁶ Aputa: sena kukuluipe ta:peyawa wekeye. Saimone e unu nowa Pita, esa: Yesuyewi unuwapokeye. ¹⁷ Apula: nowa Sepeti e sa:le Yemese, apula: nowa Yemese e ma:ewa Yone elipei amowa Poanesi, esa: Yesuyewi unuwapok-eye. Iyawa Poanesi unuwapo mouwa hene solopela:la: Kunu e sa:le aluse unuwapokeye.

¹⁸ Apula: nowa A:nitulu, apula: nowa Filipi, apula: nowa Patalomiu, apula: nowa Ma:tiu, apula: nowa Tomase, apula: nowa Afiase e sa:le Yemese, apula: nowa Tatiase, apula: nowa Lome kamaniyewi Yu sena pota: enewa iya:pa:na:pela: matanesene sena Saimone, ¹⁹ apula: nowa Yesu sihelelema:na: sena Yutase Isekeleote, aluse Yesuyewi sena kukuluipe ta:peyakeye.

“Yesu Setenewa Elipe Semetei Kalakeye,” Aluse Kote Sowa Walosene Senayewi Seyawa Wekeye Ma:tiu 12:22-37; Luki 11:14-23

²⁰ Ta:pele tiye kotetipela:, Yesu Ene koawemi hapakeye. Me wa:ke Yesu enewemi sena kesale muta kekenepela: sosolo ikila sopoke Yesuyewi tima:na: timinise ela:, Ewalapulu E sena ilipe hanoseyawana, iyewi ma:na: eta: menamakeye. ²¹ Ma:na: eta: menama, Yesu E sena maya topukeye. Yesu matakola, au seyanase iyewi Yesu silima:na:pela: minakeye.

²² Aputa: Kote solo elewa walosene sena Yelusaleme siti emi inapola: iyewi selese,

“Ho olokeyatela piseiki unuwa Piaosipu, Yesu ho tiyapola:, Ewa Yesuwalapulu enenase, Piaosipuyewi penaiyawa Yesuyewi tiyapola: ho olokeyatelawa hamonapita: hanatakeye.”

²³ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Kiwa sopoke mina.” Aluse inapita: potapola: Yesuyewi ima pale selese, “Seteneyewi ene kemi tima:na: tisene senawa ko:lu hamona elala? ²⁴ Sena ilipe peleya: semetei sita:ne kemi takalese tetesaleke sena amowa kene tiye walose kalikalila kalikalila sita:la: koane senanama tepesakeye.

²⁵ Apula: sena i semetei ilipe takalese tetese keneye tiyapita: itapa tepesakeye. ²⁶ Alusene epapuluse Seteneyewi ho olokeyatelama hamona e selesaleke, ene e mana elipe tetesene aluse tepapekeye. Seteneyewi e sena manama takalese tetesene e selesaleke, iwa keneye tiyapita: itapa tepesakeye. ²⁷ Aputa: sena nowamoke sena penaiya koawemi nano ketea atu tima:na:pela:, puwano sena penaiyawa meiyewi sako tiyapola: tuwapola:, e koane musuluyetiye nano ketea atu tisekeye. Sena penaiyawa seta: tapoyama ela:, ewa ke ela: penaiya elapita: potapola: e koane atu tima:na:pela: musuluyetiye eta: hanosemakeye.

²⁸ Alake Neyewi kima heneye selakeye. Sena kesaleyewi kalikalila olokeyatelawa timinisekeye. Olokeyatela tisewana, Kotewa kolotea meapolose selesewana, Koteyewi iya:taposakeye. ²⁹ Alawamona Ho Napowa sena kesaleyewi kolotea meapolosaleke, yemiwana, sikapewala, Koteyewi heneye maiya:taposakeye.

Sena kesaleyewi Ho Napowa kolotea meapolose seyanase, mane olokeyatelawa iwalapulu kokolo kao elaposakeye,” au seyakeye.

³⁰ Aluse iyewi selese, “Ho olokeyatelayewi Yesu ho tinase Yesuyewi penanose tiyatakeye.” Au seya amopela: Yesuyewi ima aluse seyakeye.

Yesuyewi E Amawana E Ma:ewana Minawa Wekeye

Ma:tiu 12:46-50; Luki 8:19-21

³¹ Yesuyewi E amawana, E ma:ewana minakeye. Inapola: peleya: pakiawemi sita:la: selese, “Yesu ina:pa: sela:pa:.” ³² Aputa: sena kesale muta Yesuwalapulu kekenepela: ka:la:yawamoke Yesuma selese, “Kine ke amawana, kine ke ma:ewana, kine ke atewala, peleya: pakia kolemi sita:la:, Kewa ina:pa: e selakeye.”

³³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ni amawana, Ne ma:ewana, henewa ta:ta:pa:.” ³⁴ Au seya, sena kesale sita:newa Yesuyewi seli potose selese, “Ni ama amunawana Ne ma:e amunawana kiwakeye. ³⁵ Alake senayawala, kesaleyawala, Kote matanawa kulu hanose timinisaleke sena kesale amowa Ne ma:e Ne ate Ni ama epapulak-eye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

4

Nakela Sa:le Fipila Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 13:1-9; Luki 8:4-8

¹ Yesu hano hemawemi wa:ke inapola: ima se tiye mikeye. Se tiye kina:sela: ela: potakamake

sena kesale muta kekenepitekiwa potapola:, Ewa tesile hanapola: potiwa hawemi toliyetipela: enewemi Ewa potiwemi tapela:, sena kesale hano hawe sita:nema se tiye mikeye. ² Solo muta pale se tiye mikeye. Iyewi matanemita: selese, ³ “We, ta:ta:pa:. Senayewi nakela sa:le fipila hanose hapakeye. ⁴ Fipila hanose hapawa ikila emiwa nakela sa:le noka isu kiwemi sululuwayakeye. Sululuwayawa a:nema:yewi menakeye.

⁵ Apula: nakela sa:le noka etewa wapa:kemi peleya: koloteawemi sululuwayawa kipila sopola kamona, sepe napolo eta: hapamakeye. ⁶ Sepe seli eta: hapamanase otowi sanose ofolose kulapitekiwa onose olo tikeye.

⁷ Apula: nakela sa:le noka nakela sa:le ona sitala olapowemi sululuwayakeye. Sululuwayawa nakela sa:le ona sitala alapulu semetei fiyanekye. Fiyanese nakela sa:le ona enewa sololose, nakela e sa:wa foluse eleletese fo eta: heyamakeye.

⁸ Apula: nakela sa:le noka peleya: napowemi sululuwayawa sopopela: fo heyakeye. Fowa helese, noka fowa talo usulupe (30) heya, noka fowa talo tekapeipe (60) heya, noka fowa sakopolo semetei (100) epapuluse heyakeye.”

⁹ Au seyawa, Yesuyewi selese, “Kiwa kena: tela:yawa ta:tapola: seli ta:ta:pa:. Ta:tapola: matanepa:.” Aluse Yesuyewi ima seyakeye.

*Ikila Sopoke Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye
Ma:tiu 13:10-17; Luki 8:9-10*

10 Sena kesale muta hanapola: itapalapita: sena mutama Yesuwalapulu sita:la:, sena kuku-luipe puwano ta:peyawa Yesuwalapulu sita:la: iyewi Yesuma selese, “Pale seya mouwa enana?”

11 Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Kiwa ta:pita: Kote Piseiki solo mupapowa napu yemi solo mouwa kima hokatolose selakeye. Alawamona Neyewi eta: ta:peyama sena kesale ama pale seya sopolu selakeye.

12 Kote pukawemi momatelese aupesakeye, e seya emiwa mouwa sepatosene senayewi heneye momateyalakeye. Momateyawa wekeye.

‘Sena kesaleyewi siyewi potapola: potaposakeye.

Papo kamona mouwa seli eta: matanese-makeye.

Ili kena:yewi ta:tapola: ta:taposakeye.

Topu kamona mouwa seli eta: matanese-makeye.

Ili himuyewi seli eta: matanamanase mapolose sita: tesekeye.

Aluse ili himu olokeyatelawa iya:pela: Kotelawalapulu elapose iya:peyakiwa,

Koteyewi ili olokeyatelawa itapa temapekeye.’ *

Aluse, sepatosene sena Aisaiyewi momateyalakeye.” Aluse Yesuyewi ima seyakeye.

Nakela Sa:le Fipila Amowa Pale Seya Mouwa Wekeye

Ma:tiu 13:18-23; Luki 8:11-15

* 4:12 Aisaia 6:9-10

¹³ Yesu E sena ilipe hanosema selese, “Kiyewi pale seya weyamo mata:teseya? Pale seya weyamowa eta: matanamananeke kiyewi pale seya sopoke noko:lu mouwa matanema:na:na?

¹⁴ We, ta:ta:pa:. Nakela sa:le fipila hanose hanosene sena amunawa, Kote solo walosene sena akeye. Nakela sa:le amunawa, Kote sok-eye.

¹⁵ Nakela sa:le isu kiwemi sululuwaya elawamona, sena isu kiwemi hema sita:neyawa Kote sowa se tiye miwa ta:potapita:, Setene fo kipila inapola: solo amowa atu tisekeye.

¹⁶ Apula: etewa wapa:kemi sululuwaya telawamona wekeye. Senayewi Kote sowa ta:tapola: fo kipila solo amowa epelese ta:tapola: matanesekeye.

¹⁷ Alawamona, sepe seli eta: hanosema epapuluse seli ta: tiyapola: eta: tesemakeye. Nano ketea olokeyatela hetetiyapitekiwala, Kote solo ta: ti sena amawa ikomonosalekiwala, Kote sowa ikila kolotea topu kamona, kipila iya:tesekeye.

¹⁸ Apula: nakela sa:le ona sita:ne olapowemi nakela sa:le sululuwaya amuna wekeye. Senayewi Kote sowa ta:tapola: kemi

¹⁹ peleya: weyemi nano ketea sosolo matanesewana, moweni sosolo tima:na:pela: epelese matanesewana, peleya: weyemi nano ketea amowa tima:na:pela: sosolo matanesewana, nano usulupe amowa Kote sowa foluse fo seli eta: helesemakeye.

²⁰ Alawamona peleya: napowemi sululuwaya amunawa wekeye. Senayewi Kote sowa ta:tapola: heneye ta: tiyapola: sitalapita:, fowa helesene epapuluse helepesakeye. Fowa helesewa noka talo usulupe (30), noka talo tekapeipe

(60), noka sakopolo semetei (100) aluse fowa supita: sosolo helepesakeye.” Aluse Yesuyewi pale seya amowa mouwa seyakeye.

Yesuyewi Napa Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 5:15; Luki 8:16-18

²¹ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Napa tupa:tapola: tuwapola: paketeyewi fopulusena? Napawa koane enisene wa:ta hanewa tuwatesena? Eh, napa tupa:tapola: koane hokato telepela:pa:. ²² Alusene epapuluse Kote solo fopiyawa hokatopesakeye. Nano ketea mupapowa matanepesakeye. ²³ Kiwa kena: tela:yawa ta:tapola:, seli ta:ta:pa:. ²⁴ Ne sowa seli ta:tapola: matanepa:. Kiyewi nano ketea kinisene epapuluse kima kinaposakeye. Nano ketea nowana papela: apola: kinaposakeye. ²⁵ Alusene epapuluse kiyewi Ne sowa seli matanema:na:wa, mouwa keye hanapola: matanesaleke, solo nowa mouwala matanemita: Koteyewi kewa sesepe-sakeye. Alawamona Ne sowa seli kelese eta: matanamanase, puwano nano ketea topuwala iya:taposakeye.” Aluse Yesuyewi ima seyakeye.

“Koteyewi Sena Piseikipela: Pota: Enewa Wekeye” Aluse Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

²⁶ Yesuyewi selese, “Sena kesaleyewi Kotewa matanemita: Koteyewi iwa Piseikipela: pota: tesekeye. Potapola: tesene amunawa wekeye. Senayewi nakela sa:le fipipela: apola:, ²⁷ koane hanapola: nukulapo eniyapola: kiapo ikiwatapita: mene tesile hanapola:, ikila sopoke

aluse elaleke nakela sa:le fipilawa fiyatepesak-eye. Ikiwapowala nukulapowala fiyatepesak-eye. 'Ko:luse sopopela: helepesape?' Aluse sena amokiwa tikili tese, ²⁸ apula: nakela sa:le ene matanese peleya: emi sopopela: fiyatela, puwano pulu fiya tepela:, amo honosane pi-sei hetetipela:, amo sikape fo hene ma:na:wa ka:la:losekeye.

²⁹ Fo hene ma:na:wa kene penaiyalapita:, senayewi sutusekeye. Ko:lupita: sutesina? Hene nasene ikila emi hetetisaleko, sutusekeye." Aluse Yesuyewi ima seyakeye.

I Maseta Fo Kelawa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 13:31-32; Luki 13:18-19

³⁰ Yesuyewi selese, "Kote Piseikipela: pota: enewa nano ena papola? Kiyewi matanemita: pale sema:na:wa ena semita: eseya? ³¹ Koteyewi sena kesale Piseikipela: pota: ela amunawa wekeye. I maseta fo senayewi e alekenawemi fipila epapulakeye. Maseta fo amowa hene heneye koloteakeye. Fo nowa kolotea epapuluse eta: alusemakeye. ³² Maseta fo heneye kolotea kamoke, sopopela: fiyanese alekenawemi nakela kelawa sitiyetiye iwa amuna sosolo tesekeye. Sosolo tese enewemi i elewa emi a:nema: sila:sela: sitalaka inapola: a:nema:yewi aiwa tisekeye." Aluse Yesuyewi ima seyakeye.

Sena Kesale Sopoma Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 13:34-35

³³ Yesuyewi E sowa sena kesaleyewi matanemita: Eyewi pale seyawa muta epapuluse se tiye mikeye. Se tiye miwa iyewi ili ta:potapita:, solo pale seya epapuluse se tiye mikeye. ³⁴ Sena kesale sopoma Eyewi pale selese semetei seyakeye. Alawamona E sena ilipe hanosene i kene semetei sita:la: solo mouwa hokato seyakeye.

Alokalapulu Hano Ko:luwalapulu Sosolo Minawa Yesuyewi Itapa Telawa Wekeye

Ma:tiu 8:23-27; Luki 8:22-25

³⁵ Ikila semetei kemi ka:le mowa nukulukemi, Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Niwa hano Kalili nono fa:nemi hanakeye.” ³⁶ Aputa: sena sopoke kekenawa iya:pela:, Yesu potiwemi elapita:, iwala poti kemi tapela: hapakeye. Potiwa nowana sena nokamoke kolo tiye ilipe hanapita: potapola: ³⁷ Yesu potiwa kena hela: pi-sei piatopola: enikeye. Enilapita: hawa inapola: alokala, hano ko:luwalapulu sosolo minakeye. Hano ko:lu sosolo inise, potiwa suwemi hano kalotiye selalese, potiwa mutule sima:na: telakeye. ³⁸ Mutule sima:na: tepita: potapola:, sena ilipe hanoseyewi Yesu kila:tese selese, “Walosene sena, niwa hawa nase kuma:na: telalakeye. Keyewi niwa matanepa?” ³⁹ Alanase Yesu mene tesi tiye hanapola: alopomawana, hano ko:lumawana selese, “Itapa tema. Hopola tema.” Au selapita: alokala, hano ko:lu sosolo minawana itapa telakeye. ⁴⁰ Itapa tepita: potapola: Yesuyewi ima selese, “Kiwa ko:lupita: ipiliseya?: Kiwa Newemi heneye himu semetei esa: eta: matanamanakeye.” ⁴¹ Aputa: iwa howa hanose

i kene kemi selese, “Yesu sowa alotawala, hano ko:luyawala, ta:tapola: itapa tetakeye. Aluse epe timiniseya Ewa sena ipa:,” au seyakeye.

5

Ho Olokeyatelayewi Sena Suwemi Fiyane Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Ma:tiu 8:28-34; Luki 8:26-39

¹ Aputa:, iyewi hano Kalili ka:na enene potiwa kolo tiye ha:na: polopela:, Kelasini peleya: emi potiwa papela:, ² Potiwa koma:pela:, iwa mowa palopela: potakamake, ho olokeyatelayewi sena suwemi fiyane Yesu koluma:na:pela: minakeye. ³ Sena epamowa sena kulu tiye tisene apana emi ela:, ewa sena nokamoke sakolawala eta: ilimakeye. Ewa temekelese seiniyawana tapowala eta: ilimakeye.

⁴ Puwano ikila muta sena ho tiwa seiniyewi e tiya:wala onatuwala tapokeye. Tapapola:, ewa penaiya penanose kenekeye tikeye. Kenekeye tipela: senayewi ewa tima:na:pela: elawala, e penaiyawa eta: ilimakeye.

⁵ Nukulapowemiwana, ikilalewemiwala, ewa apanawemi ela:, tokowemi fiyanapola: mokopo hola: sila:sela: enekeye. E tomawemi etewayewi sanose nanesekeye. ⁶ Pama emi ela: eyewi Yesuwa potosekiwa kipila Yesu elakemi inapola: kuniu kula:pela: Yesu minitapowemi heyakeye.

⁷⁻⁸ Helapita: potapola: Yesuyewi ho olokeyatelayewi selese, “Kewa ho olokeyatelayewi. Kewa sena epamowa iya:pela: hamona,” au seyakeye. Au selapita: ho olokeyatelayewi sena ho fiyane

sulu fa:nemi ela: unuwapo holose selese, “Yesu, Kewa hene heneye Piseiki Kote falamo E Sa:lo, Keyawa newa ko:luma:na:na? Keyawa Kote unuwemi newa falasise oiyawa kokolo kao tesewa kinapa.” ⁹ Au selapita: Yesuyewi ema selese, “Ke unuwa ipa:?” Aputa: ho olokeyatelayewi selese, “Ne unuwa Amikeye. Koiyawemiye, niwa ilimakeye. ¹⁰ Peleya: we iya:pa:na:wa mapolokeye. Peleya: we iya:pela: hamona e selapa.” ¹¹ Au seya iyewi potakamake kopolo muta tokomo kikiliwemi ma:na: napita: potose Yesuma penanose selese, ¹² “Keyawa niwa hamona sewa kopolo amowa suwemi sita:pesita: hamonoma.” ¹³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Henekeye. Aupa:.” Aputa: ho olokeyatelayewi sena ho fiyane iya:pela: hanapola: kopolo suwemi fiyanekeye. Fiyanapita: kopolo sopoke taosene elipei amowa (2,000) tokomo akola naiya emi kipila sine inapola:, hano naiyawemi sululuwalose, hano honosane sutesinise kopolo sopoke hano katolose ya:takeye.

¹⁴ Ya:telapita: potapola:, kopolo pota: towaya sena amowa nesile koawemi hanapola:, koane sita:ne senamawana, mowa sita:ne senamawana selese, nano ketea sopoke papowa seyakeye. Selapita: sena kesale sopoke nano ketea alawa potapose minakeye. ¹⁵ Inapola: Yesu elakemi potakamake, sena ho olokeyatela mutalo fa:nemi fiyanewa, seli ela: sao kapela: napolo matanepela: elapita: papokeye. Potapola: ipilak-eye. ¹⁶ Papo sena amowa sena ho olokeyatela ho fiyane itapa telawala, kopolo ya:te telala, sena kesale nowama nano ketea sopoke

papowa seyakeye. ¹⁷ Selapita: sena kesale sopoke Yesuma penanose selese, “Nini peleya: we iya:pela:, Kewa hamone.” ¹⁸ Au selapita: Yesu potiwemi tapela: ha:na:na:pela: elapita:, sena ho fiyane fala:peyewi Ema selese, “Newa Kewalapulu na:nipe ha:na:na:keye.” ¹⁹ Alawamona, Yesuyewi eta: auma:na:ma e seyakeye. Au selapita: Eyewi selese, “Ke koane mene hanapola:, kine sena ke manama Piseikiyewi kewa sesewapowa sela:pa:. Piseikiyewi kewa hauwekilise matanepela: sesewapowa sela:pa:.” ²⁰ Aputa: sena epamowa mene hanapola:, koamesa: taloipe unuwa Teka:polisi emi selese, “Yesuyewi newa weyamu seselakeye.” Au selapita: sena kesale sopoke howa hapakeye.

Kesale Sala Kuluwa Yesuyewi Teisa:pewa Wekeye Apula: Kesale Nowana Nakola Telanase Yesu Sawemi Kesakamake Itapa Telawa Wekeye

Ma:tiu 9:18-26; Luki 8:40-56

²¹ Yesu potiwemi tapela: hanose hano Kalili ka:na enene nono fa:nemi mene hanose potakamake, sena kesale muta kekenepela: sitalapita: potapola: Yesu hano hema enekeye. ²² Ela: potakamake Yu senayewi kekenesene koane pota: tesene sena amowa inapola:, e unuwa Yailasekeye. Ewa inapola: Yesu potapola: kuniu kula:pela: hela: eyewi penanose ²³ Yesuma selese, “Ne la:le kuma:na: pa elakeye. Alanase Ke tiya:yewi ewa kesapa:se mina. Kesalesaleke e nakola telawa itapa tepela: ewa makulaposakeye.”

²⁴ Alanase Yesu ewalapulu elipe hapakeye. A:ko:la sena kesale muta ilipe kuluwapola: hapakeye. ²⁵ Kuluwapola: hanapita:, kesale nowa fa:se tapo emi inapola:, ewa yapene kukuluipe hesana kokolo a ha:na:sela: henekeye. ²⁶ Ikila mutawemi mitikolo sena nokamoke timinise-walo kesale amowa ewa eta: itapa telamak-eye. Eyewi moweni sopokeye mitikolo senama kinapola:, amunawana seta: itapa telama e nakolawa sosolo telakeye. ²⁷⁻²⁸ Nakola sosolo tepela: ela:, Yesuyewi sena kesale nakola towaya itapa tekeye e selapita: ta:tapola:, kesaleyewi e himuyewi matanese, “Yesu sawemi neyewi kesakamake, newa hesana kokolo a ha:na:sela: hela: fala:pesakeye.” Aluse matanepela: Yesu fa:se tapo emi ine E sawemi kesalakeye.

²⁹ Kesakamake ela:pe kipila ewa hesana kokolo a ha:na:sela: hela: fala:pekeye. Itapa tepita: papokeye. ³⁰ Aputa: Yesu Ewa tikila:pela: hanapola: ela: ta:takamake, ela:pe kipila E penaiyawa hanapita: papokeye. Potapola: Ewa mene potose, sena kesale sopoma selese, “Ne sawa eta: kesalala?”

³¹ Au selapita: E sena ilipe hanoseyewi selese, “Alamakeye. Sena kesale mutawemi Kewa kolu potaposape? Iyewi Ke tomawemi kesalese hapalakeye. Sawemi kesalawa ko:lupita: e seleseye?” ³² Alawamona, Yesuyewi mene potose E sawemi eta:wi eta: kesalale esa: popa:na:pela: potakamake, ³³ kesale amowa ewa hesana kokolo a ha:na:sela: ela: itapa tela, ta:tapola: howa hanose kiwa pipilise, kuniu kula:pela: hela: nano ketea sopokeye amunawa Yesuma seyakeye.

³⁴ Selapita: Yesuyewi ta:tapola: ema selese, “Ne la:le, kewa Newemi himu semetei esa: matana hanosene kemi ke nakolawa fala:pekeye. Kewa halute ha:na:pa: seli elatipa:. Ke nakolawa heneye itapa telakeye,” au seyakeye.

³⁵ Au seya ikila emiwa sena noka inapola:, Yu senayewi kekenesene koane pota: enene senayewi koane emi inapola:, Yailasema selese, “Ke la:le hene heneye kulukeye. Kulunase Walosene Senama wa:ke selapa. Iya:ta:pa:.”

³⁶ Au selapita: solo amowa Yesuyewi ta:tapola: ta:ta: iya:pela:, Yu senayewi kekenesene koane pota: enene sena ama selese, “Kewa ipipa. Newemi himu semetei esa: matanepa:,” au seyakeye.

³⁷ Au seya Yesuyewi Pitawala, Yemesewala, e ma:e Yonewana, siliye hanapola: sena kesale sopoma inapa, au seyakeye. ³⁸ Aluse iwa hanapola:, Yu senayewi kekenesene koane potapola: enene senayewi koane hanapola: potakamake, sena kesale muta kekenepela:, sala kuluwamopela: sosolo kamunuse ya:pelese ka:la:lopelelapita: papokeye. ³⁹ Potapola: Yesu koane musuluyetiye sena kesale sopoma selese, “Ko:lupita: ya:la:sela:? Sala amowa eninakeye. Eta: kulumakeye.” ⁴⁰ Au selapita: sena kesale sopokeye Yesuma akowapokeye. Ka:la:lopelapita: potapola: Yesuyewi iwa sopoma selese, “Kiwa sopokeye mowa peleya: pakia kolemi hamone,” au seyakeye. Hanapita: potapola: sala amowa e amawana, inawana, Yesuyewi siliye hanapola:, sena usulupe Ewalapulu ilipe minawana siliye sala ka:pela:la koane musuluyetiye, ⁴¹ sala

tiya:wemi Yesuyewi tiyapola: Ene solopela:la: selese, “Talita kumi,” au seyakeye. Solo amowa mou wekeye. “Kesale sala, kewa tesile hamone,” au seyakeye. ⁴² Akamake kesale sala amowa tesile hapakeye. Tesile hanapola: sila:sela: enekeye. Apula: kesale sa: tesile hapa amowa yapene kukulupe itapa telakeye. Kesale sa: amowa silalapita: potosekiwa iwa sopoke howa hapakeye. ⁴³ Howa hanapita: Yesuyewi ima selese, “Sena kesale nokama selapa. Sala amowa ma:na: nasewa kina:pa;,” au seyakeye.

6

*Nasalete Koamesa: Yesuyewi Se Tiye Kinapita:
Senayewi Ta:te Iya:peya Wekeye
Ma:tiu 13:53-58; Luki 4:16-30*

¹ Peleya: amowa iya:pela: Yesu E koamesa: mene hapakeye. Mene hanapola: E sena ilipe hanosewala, ilipe Ewalapulu ilipe mene ha:na: tiyakeye. ² Mene hanapola: sita:la:, ha:le tesene ikila emiwa Yu senayewi kekenesene koane hanapola:, Yesuyewi se tiye kinapita:, sena kesale muta ta:tapola: howa hapakeye. Howa hanose iyewi selese, “Eyewi nano ketea sopoke kami topula? Kote matanawa solo napolo selapita: kami topula? Eyewi Kote penaiyayewi matane tiye epe tiseya E tiya:yewi timiyawa kami matane tile? ³ Ewa koane tisene kapenta senakeye. Ewa Meli e sa:keye. E ma:ela:wa Yemesewala, Yosepewala, Yutasewala, Saimonewana, sopoke niyewi potosekeye. E atela: ninipe semetei

elakeye.” Au seya iyewi Yesuma himu semetei esa: eta: matanamake mapolose sita:nekeye.

⁴ Mapolose sitalapita: Yesuyewi ima selese, “Kote solo kinisene sepatosene senayewi e koamesa: sena ilipe sita:ne emiwana, e sena mayawala, e ama mouwana, e koane enisewa sena ilipe sita:neyawala, ewa puwano putupela: eta: matanesemakeye. Alawamona peleya: nokemiwa sopoke sena kesale Ewemi matane-sekeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

⁵ Aluse, emiwa Yesuyewi nano kolotea timinise, sena mutama nakola towaya tiya:yewi kesakamake itapa kamona, Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa Ewa sosolo eta: timakeye. Sena kesaleyawa Yesuma himu semetei esa: eta: matanamanase, sosolo eta: timakeye.

⁶ Ema himu semetei esa: eta: matanama elapita: Yesuyewi howa hanose sosolo matanakeye.

*Sena Kukuluipe Sopoyewi Tima:na:
Tima:na:pela: Hamona Yesuyewi E Seyawa
Wekeye*

Ma:tiu 10:5-15; Luki 9:1-6

Ikila emiwa, koamesa: kolotea sopowemi Yesu hanapola: se tiye mikeye. ⁷ Se tiye kinise, Yesuyewi E sena kukuluipe ta:peyawa mina e seyakeye. Mina selapita: potapola: sena elipei elipei esa: peleya: nowemi hanapola:, apula: kaluse sena elipei nowa peleya: nowemi hanapola:, aumita: ta:peyakeye. Ta:pele tiyapola: iyewi sena ho olokeyatela fiyane iya:pela: hamonite ima penaiya mikeye.

⁸ Kinapola: selese, “Makene hanosekiwa nano ketea noka tiyapa. Ininamo tiyapola: hanakamakiwa ililakeye. Alawamona nano ketea nasewana, yetuwala, moweni ukala, nano ketea amowa tiyapola: hanapa. ⁹ Tamaka kapela: ililakeye. Alawamona sao elipei kapa. ¹⁰ Kiwa hanosekiwa koamesa: emi hanapola:, koamesa: musuluyetiye koane semetei kemi eniya:sela: sita:latipa:. Koamesa: nowemi ha:na:na:pela:, koane kewa eniwa emi ha:na:pa:.

¹¹ Koamesa: nowemi sena kesaleyewi kima eta: nekanamake, kili solo ta:pa:na:wa mapolosaleke potapola: koawa iya:pela: ha:na:pa:. Onatu funu pupalulawa fipa:pela: apola: iya:pela: ha:na:pa:. Funu pupalulawa iwalapulu ilipe kemi epesita: alusene epapuluse, ili olokeyatelawa iwalapulu kemi elakeye. Aluse kiyewi walopa:.” Au seya Yesuyewi sena kukuluipe ma seyakeye.

¹² Aputa: sena kukuluipe hanapola: se tiye kina:sela:, “Sena kesale kili mane olokeyatela timiyawa iya:ta:pa: apula: kili matanawa notolopa:,” aluse se tiye mikeye. ¹³ Ho olokeyatela mutawala iyewi hamonapita: hapakeye. Wela tiyapola: sena nakola towaya tomawemi tuwatakamake fala:pekeye.

*Yesuyewi Penana:pela: Timiyawa Heloteyewi
Ta:tapola: Tikili Tese Enewa Wekeye
Ma:tiu 14:1-2; Luki 9:7-9*

¹⁴ Yesu penaiyayewi matanese tima:na: tisekeye sena kesale sopoyewi selapita: Yesu unuwa

Kini Heloteyewi ta:tapola: sena nokamoke selese, “Yesu Ewa Yone hano toliyetisene epalakeye. Yone hano toluyetisewa mene tesilapola: ewa hanose penaiya timiyanakeye.” ¹⁵ Au selapita: sena nokamoke selese, “Yesuwa Ilaiya puwano enewa mene minanapo.” Au selapita: sena nokamoke selese, “Yesuwa sepatosene sena nowa enekeye. Puwano fa:nemi Kote solo kinisene sepatosene sena enene epapuluse Ewa elakeye.” ¹⁶ Alawamona Heloteyewi ta:tapola: selese, “Yone neyewi tokona naiye tiwa Koteyewi mene teisa:pekeye,” au seyakeye.

Yone Hano Toluyetisewa Heloteyewi Sana Kuluwa Wekeye

Ma:tiu 14:3-12; Luki 3:19-20

¹⁷ Aluse, puwano Helote ene e ta:le ti senayewi Yone sukulu tiye tiya:wa tapola: tipolo selawapokeye. Mouwa wekeye. Heloteyewi e ma:e unuwa Filipikeye. Filipiyewi e kesale unuwa Helotiasakeye. Helotiasewa, Heloteyewi sutiya:polo: elapita: potapola: ¹⁸ Yoneyewi Helotema kotopela: selese, “Kewa ke ma:e kesale amowa keyawa sutiya:polo: elakamowa, solo ele tuwapowa kewa hotoyetiyatakeye.”

¹⁹ Au seyanase kesale Helotiyase ta:tapola: Yonema mapolose ela:, ewa kumita: sanapose epelese matanakeye. Matana kamona ewa sana eta: kulumakeye. ²⁰ Koiyawemiye, Heloteyewi Yonema ipilise ela: matanese, “Yone ewa hekeya ela: ewa Kotewalapulu matanepela: elakeye.” Aluse Helote ipilise ela:, Yone eta: sanamakeye. Aputa: sena nokamokiwala Yone sama:na:keye e

selapita:, Heloteyewi eta: auma:na:ma e seyakeye. Ikila nowemiwa, Yone sowa Heloteyewi ta:tapola: epelese topu kamona eta: kolaiyamakeye.

²¹ Puwano Helotiasewewi matanepela: isu keya:ne opo napowa hetetikeye. Helote ewamo selati oka napuwa hetetiyapita: tikinise, Heloteyewi e kamani senawana, ami sena yesilawala, Kalili peleya: sena sosowala, iwa sopoma tikina kekenema:na: mina e seyakeye. ²² Mina selapita: potapola: Helotiyaseyewi ene e la:le inapola: Helote koawemi sosomatise kisalakeye. Sosomatise kisapita: potapola: Heloteyewi epelese, sena sopoke mina amokiwala epeyakeye.

²³ Alake kesale polama Heloteyewi selese, “Keyewi nano ketea kina:pa: esaleke neyewi kema miya:na:keye. Neyewi nano ketea sopoke pota: enene heka kema miya:na:keye. Neyewi heneye maselesalekiwa, Koteyewi potalakeye,” aluse hekilase seyakeye.

²⁴ Selapita: Helotiyaseyewi e la:le hanapola:, e amama selese, “Neyewi ena tima:na: sema:na:napa?” Au selapita: Helotiyaseyewi selese, “Yone hano toluyetisene piseiwa miya selepa:.”

²⁵ Aputa: Helotiyaseyewi e la:wa ela:pe kipila hanapola:, Kini Helotema selese, “Yone hano toluyetisene piseiwa na tiye, meneki tuwapola: nema tine.” ²⁶ Au selapita: Kini Heloteyewi ta:tapola: sosolo mapoyakeye. Mapolose ela: miya:na:keye, aluse hekilase seyawa, senayewi tikinise ikila emi sopoke topunase, na tiye

kina:pa: e seyawa iya:tesaleko ewama:pekitise e seyawa kulu hapakeye.

²⁷ Kulu hanapola: ela:pe kipila sena ta:le tiyewi Yone piseiwa naiye timita: tipolo koane hamona seyakeye. ²⁸ Aputa: tipolo koane hanapola:, Yone piseiwa na tiye meneki tuwapola: tiyapola: ine kesale polama mikeye. Kinapita: tiyapola: ene e ama Helotiyasema miya:na:pela: tiyapola: hapakeye. ²⁹ Aputa: ta:tapola:, Yone e sena ilipe hanosene inapola: Yone toma sopowa tiyapola: hanapola: sena kulu tuwatesene apanawemi tuwapokeye.

Sena Kesale Pipe Taosenema (5,000) Yesuyewi Ma:na: Nasene Miwa Wekeye

Ma:tiu 14:13-21; Luki 9:10-17; Yone 6:1-14

³⁰ Yesu E walosene sena ta:peyawa Ewamo enewemi mene inapola: iyewi nano ketea timiyawana, iyewi se tiye miwana, nano ketea sopoke Yesuma seyakeye. ³¹ Sela:sela: sita:lapita: sena kesale muta ine ha:na:, ine ha:na:, aluse sita:la: walosene senayewi ma:na: nasewa oka itapakeye. Aluse Yesuyewi walosene senama selese, “Kiwa kilipe Newanapulu mokopo mowa mina. Ikila koloteawemi ha:le tepa:se mina.” ³² Au selapita: iwa ilipe hanapola: mokopo mowa nono fa:nemi ha:na:na:nase potiwemi tapela: kolo tiye hapakeye.

³³ Hanapita: sena kesale mutayewi potapola: matanese, “Iwa nono fa:nemi hanatakeye,” aluse matanepela:, iwa onatuyewi nono fa:nemi kipila hapakeye. Hanosekiwa koamesa: kolotea sopoke emi hapakeye. Hanapola: Yesuwala, E sena ilipe

hanosewala, iwa seta: minama ela:, sena kesale muta hano hema isu kiwemi emi ela: hapawa, puwano hanapola: kekenakeye. ³⁴ Kekenanase iwa potiwemi tapela: minawa, mowa sipa:kili tiye potakamake sena kesale muta sitalapita: potapola: iwa Yesuyewi sosolo hauwekilakeye. A:pele sipiyawa ili inawa itapalapita: tikili tese epesita:ya epapuluse, iwa tikili tese sitalakeye. Iyewi seli matanemita: Yesuyewi ima solo nowa se tiye kinapola:, solo nowana se tiye kinapola:, aluse nano ketea muta ima se tiye mikeye.

³⁵ Aputa: ikila emiwa, mowa nukulupita: Yesuyewi E sena ilipe hanosene inapola: Yesuma selese, “Peleya: weyemi mowa peleya:nase sena kesale masitalakeye. ³⁶ Oka sima:ma: tepita: sena kesale kekenayewi iyewi ili ma:na: nasewa wa:la:loma:na:pela: koamesa: mene hamona sema. Mowa koane koloteawala koamesa: koloteawala emi ma:na: nasewa wa:la:loma:na:pela: mene hamona sema.”

³⁷ Alawamona Yesuyewi selese, “Kiyewi kilipe ma:na: nasewa ima kina:pa:.” Au selapita: iyewi selese, “Sena kesale sopoke ma:na: ma:na:wa niwa hanapola:, sakopolo elipei (200) ikilawa tima:na: tisene moweniwa epapula * ma:ne wa:la:lopela: ima miya:na:na? Aluse niyawa moweni amowa itapa telanase, noko:lu tima:na:na?” Aluse iyewi Yesuma seyakeye.

* **6:37** Iyewi ili solopela:la: moweni usu walose elipei sakopo amowa seyakeye. Alawamona niyewi matanepa:se elipei sakopo kina momateyakeye. Aputa: ili moweniwa silifa moweni usu amunawa unuwa Tanaliasekeye. Moweni usu walose elipei sakopolo tima:na:pela:, ikila talo elipei senayewi timinisekeye.

³⁸ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Falawa ena ipa: telapa:? Potapose hamona.” Au selapita: iyewi keye hanapola:, mene inapola: Yesuma selese, “Ma:na: nasewa falawa pipe, ewalo elipei epapula telakeye.”

³⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Sena kesale takalese sopoke noka nono fa:nemi hutiya napolo emi ka:la:lomei. Apula: iwa noka kekenepela: hema nokemi hutiya napolo emi ka:la:lomei.” ⁴⁰ Au selapita: iwa takalese ka:la:lose, sena kesale noka talo piipe (50) kekenepela: nono fa:nemi ka:la:lopela:la:, sena kesale noka sakopolo semetei (100) kekenepela: nono komemi ka:la:lopela:la: epapuluse iwa sopoke hutiyawemi ka:la:lopela:nekeye.

⁴¹ Ka:la:lopela: elapita: potapola: Yesuyewi falawa pipe, ewalo elipei tiyapola: ela:, hepene falemi pota: napolo esa: kulukululakeye. Kulukulupela: itapa tepela: falawa pasoloyetiye, sena ilipe hanosema kinapola:, sena kesale sopoke mita: Yesuyewi ima mikeye. Ewalo elipei amowala, sena kesale sopoma mita: Yesuyewi mikeye. ⁴² Kinapita: iyewi sena kesale sopoyewi iliye tiye tiyapola: menakeye. ⁴³ Napela: kotetipela: falawawala, ewawala, mena hepe kemi teselapita:, sena ilipe hanoseyewi elale kukuluipewemi selawapola: woliyetikeye.

⁴⁴ Aluse sena ma:na: mena sopoke akeyawa taosene piipekeye (5,000).

*Yesu Hano Wapa:kemi Onane Hapawa Wekeye
Ma:tiu 14:22-33; Yone 6:16-21*

⁴⁵ Sena kesale sopoke ma:na: napela: kotetiyapita:, ela:pe kipila, Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Kiwa puwano potiwemi tapela: hano hema nono fa:nemi ha:na:pa:. Hanapola: Pesaita taunewemi ha:na:pa:. Aputa: sena kesale kekenawa iwa koane meneyetiye hamona, au sema:na:pela: Newa mosote weyemi elakeye.” Aputa: iwa potiwemi tapela: hapakeye. ⁴⁶ Hanapita: sena kesale sopoke kekenawana ili koane mene ha:na: tiyakeye. Ha:na: tipita: Yesu Ewa enapotane tokowemi kulukuluma:na:pela: fiyanekeye.

⁴⁷ Fiyanapola: nukulapo Yesu Ewa enapotane tokowemi ela: kulukulula:sela: enekeye. Ela: potakamake sena ilipe hanosene potiwemi tapela: hano ka:na honosanewemi kolo tiye hanapita: papokeye. ⁴⁸ Potakamake hano ko:lu alopowalapulu sosolo inise, potiwa tiyapola: fiyane sine esa: potiwa koyawa halute hanapita: papokeye. Mowa ikiwapa:na: mapatoyawemi potiwa alupa:pa:na:ne emi Yesu hano wapa:kemi onane minakeye. Onane inapola:, potiwa sitiyetiye ha:na:na:pela: elawamona, ⁴⁹⁻⁵⁰ Ewa hano wapa:kemi onane inapitekiwa, iwa potiwemi ka:la:yawamoke potosekiwa matanese ho olokeyatela inapela: esa: matanese ipilise kalose holakeye. Hopita: Yesuyewi ima kipila selese, “Nekeye. Kiwa ipipa. Ipilise himunama tepa. Penanose sita:latipa:.” ⁵¹ Aluse potiwemi iwa enewa emi Yesu takamake alopowa itapa telakeye. Itapa tepita: potapola: sena potiwemi sita:newa sosolo howa hapakeye. ⁵² Puwano falawa pipe Yesuyewi pasoloyetiye kinapita:,

sena kesale mutayewi kupuwemi iliye tiye menawa eta: seli matanamakeye. Ili siyewi papolo kamona himuyewi mouwa eta: matanamakeye. Heneye eta: seli matanamakeye. Alanase, ili himuyewi mapolose telakeye.

*Keneselete Peleya: Sena Nakola Towaya
Yesuyewi Fala:pewa Wekeye
Ma:tiu 14:34-36*

⁵³ Hano Kalili ka:na enene potiwa kolo tiye sanese Yesuwala, Yesu E sena ilipe hanosewana, Keneselete peleya: hapakeye. Hanapola: potiwa palesewemi hanapola: potiwa meiyewi koma:peyakeye. ⁵⁴ Koma:pela: mowa sipa: keletiyeye hanapola:, ela:pe kipila sena kesale iyewi matanese, “Epamowa Yesulapo.” ⁵⁵ Au seya matanepela:, peleya: emi koane sopoke kipila hanapola:, sena kesale nakola towaya sumusowa selawapola:, Yesu emi ela e selapita: ta:tapola:, Ewa elakemi tiyapola: minakeye. ⁵⁶ Yesu sila:ne ikila emiwa iyewi Ewa kelese enene koamesa: kolotea emiwana, taune sosolo emiwana, mowa peleya: koane koloteawala, inapita: potapola: peleya: sana hokatonase sena kesale nakola towayawa emi tuwapokeye. Tiye tipila: iyewi Yesuma selese, “Ke sao fili sosowemi niyewi kesakamake ilima:na: telalapita: amowa Keyewi ilikeye e sema.” Aputa: Yesuyewi ilikeye e seya. Ili e selapita: sao sosona emi iyewi kesakamake sena kesale nakola towayawa kipila fala:pekeye.

7

Tilila Kouwa Meiyewi Seyawa Kote Sowa Feselesewa Wekeye

Ma:tiu 15:1-9; Luki 11:37-41

¹ Felesi senawana, Kote solo elewa walosene sena nokala Yelusaleme siti emi inapola: Yesu enewemi kekenakeye. ² Kekene tiyapola: potakamake, Yesuyewi E sena ilipe hanosene nokamoke tiya:le eta: selakolama ma:na: napita: potapola: matanese, “Sena amokiwa hele tiyatakeye. Aluse timiyamoke ili himuwa olokeyale timinitakeye. Iyewi Yu sena tililayawa solo ele amowa hotoyetiyatakeye.” Aluse Felesi senayewi matanakeye. ³ Aputa: Yu sena sopowala, Felesi senayawala alusewa tiya:le eta: selakolamananeke, ma:na:wa tiyapola: eta: nasemakeye. Yu sena tilila e mei kouwayewi aupa:, au seyawa kulu hanose, tiya:le selakolose ma:na: nasekeye. ⁴ Nano ketea wa:la:losene peleya: pakia sana emi inapola:, puwano ili tomawa selakolose kotetipela: ma:na: nasekeye. Ma:na: napose tiya:le selakolosene epapuluse, kapowala kumu amunawana menekiwala selakolosekeye.

⁵ Alake Felesi senayeliye Kote solo elewa walosene sena iyewi Yesuma selese, “Ko:lupita: Ke sena ilipe hanoseyewi nini tilila kouwayewi aupa:, aluse sele minawa tikapeye tipela: sita:la? Tikapeye tise iyewi ma:na: napose tiya:le ma selakotakeye.”

⁶ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Kili himu elipei epesita:ya sepatosene sena Aisaiayewi

heneye sepapolakeye. Seyawa Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese,

‘Sena kesale amokiwa Nema meatewi wapilise Alawamona ili himuyewi Nema mamatanek-eye.

⁷ Himuyewi Nema eta: matanemake mokopo meapo sopoyewi Nema wapilikeye. Iyewi ili matanawa se tiye kinakeye. Se tiye kinise kemi, Ne solo amowa iya:pela: iyewi ilipe senayewi sowa amowa se tiye kinakeye.’ *

Aluse, Koteye selapita: Aisaiyewi momateyalak-eye.

⁸ Alake, kiyawa Kote sowa tikapeye tipela: tilila kouwa meiyewi aupa: aluse sele minawa ta:tesekeye,” aluse Yesuyewi ima seyakeye.

⁹ Me wa:ke Yesuyewi ima selese, “Kili tilila kouwayewi aupa: aluse sele minawa puwano putupela:, kiyewi Kote sowa tikape tesewa wek-eye. ¹⁰ Koteyewi E sowa Mosesema selese sekepilise, ‘Kine ki ata kine ki ama a:ko: seli matanepela: seila:ta:pa:,’ au seyakeye. Solo nowana selese, ‘Sena kesale nowamoke ene e atawala, ene e amawana, henipasolosaleke, ewa heneye kumita: sanapa:,’ aluse Kote solo sepapowa Moseseyewi sena sopoma sepapolakeye.†

¹¹ Seya kamona kiyawa selese, ‘Senayawana, kesaleyawala, iyewi ili e atamawana, iyewi ili e amamawana selese, “Ka:tewi nano ketea

* **7:7** Aisaia 29:13 † **7:10** Mene Sili Puka 21:12; Ele 5:16; Mene Sili Puka 21:17

miya:na:pela: elawamona iya:pela:, Kotema kinakeye.” Au seya kiwa Felesi senayewi sena kesalema se tiye kinakeye.’ ¹² Se tiye kinapita: sena kesaleyewi ene e ata e ama a:ko: sesema:na:pela: elawamona, iya:takeye. Aluse e ama e ata seselesewa kiyewi ha:na: kalakeye. ¹³ Nano ketea etalesene muta nokala kiyewi timiyanakeye. Aluse kiyawa kili tilila kouwa meiyewi aupa: aluse sele minawa puwano apoma:na:pela:, Kote solo elewa kiyewi sekelese sitalakeye. Tilila kouwa meiyewi solo amowa kiyewi ta: tiyapola: aupa: etakeye. Apula: kiyewi sena kesale nokama aupa: aluse selesekeye” aluse Yesuyewi ima seyakeye.

Sena Kesale Himu Olokeyale Tisene Mouwa Wekeye

Ma:tiu 15:10-20

¹⁴ Sena kesale sopoke kekenemita: Yesuyewi ima selese, “Kiwa sopoke mina. Kiwa ta:ta:pa:. Ta:tapola: matanepa:. ¹⁵ Nano ketea mowa emi inapola: sena kesale suwemi hanakemiwa ewa kemi Kote sikapowemi eta: akelelisemakeye. Sulu emi tese mowa hanakamoke ewa akelelisekeye. ¹⁶ [Kili kena:yewi ta:tesaleke, seli ta: tiya:pa:.”]

¹⁷ Au seya Yesuyewi selapola: kotetipela:, sena kesale kekenawa iya:pela:, koane musuluyetiye hanapita:, Yesu E sena ilipe hanoseyewi selese, “Pale seya mouwa enana?” ¹⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyawala mouwa kaluse mamatane seye? Nano ketea mowa emi inapola: sena kesale suwemi hanakamoke e

himu fa:nemiwa eta: akelelisemakeye. ¹⁹ Nano ketea mowa emi himuwemi eta: hanosemakeye. Kupuwemiwa hanapola:, emi ili komowemi hanapola: iti koawemi hanosekeye. Alake ma:na: nasene sopoke kili himuwa eta: akeleliseumakeye,” aluse Yesuyewi ima seyakeye.

²⁰ Yesuyewi wa:ke selese, “Matana emi hetetiyakamoke ewa kemi akelelisekeye. ²¹ Matana emi sena kesale ili matana mane olokeyatela matanesevana wekeye. Olokeyatela tima:na:pela: matanesevana, mane ewalosene tima:na:pela: nano ketea iwei tima:na: matanesevana, nano ketea o:sulu tima:na: matanesevana, senala: kumita: sama:na: matanesevana, kesale atu tima:na:pela: matanesevana, sena elakemi sena nowa ha:na:na: matanesevana, ²² sena nowa newa tima:na: aluse matanesevana, olokeyatela tima:na:pela: matanesevana, mokopo selapose matanesevana, kesale elakemi kesale nowa tima:na: matanesevana, ewa elakemi epapuluse newa aluse epesanowe aluse matanesevana, mokopo tipalese selapose matanesevana, ewa ene puwano putupela: epesena:pela: matanesevana, mokopo tima:na:pela: matanesevana, nano ketea sopoke matanawemi hetetisekeye. ²³ Himuwemi ketea sulu emi hetetiyakamoke, sena ewa akelelisekeye.” Aluse Yesuyewi Ene seyakeye.

*Yu Senama Tela Kesaleyewi Yesuma Himu Semetei Esa: Matanawa Wekeye
Ma:tiu 15:21-28*

²⁴ Peleya: amowa Yesuyewi iya:pela: hanapola:, Yu senama telayewi peleya: emi hanapola:, Taia taune mapatopita: emi hapakeye. Hanapola: senayewi Ewa popa:pekitise E koane musuluyetiye koane suwemi hapakeye. Hapa kamona Ewa sena kesaleyewi papokeye. ²⁵⁻²⁶ Yesu minano e selapita: ela:pe kipila Yu senama tela kesaleyewi topukeye. Kesale amowa Finisia peleya: Silia peleya: honosanwemi emi tesenekeye. Kesale amoke e sa:wa kolotea kamona, ho olokeyatela ho tiyapitekiwa potapola: kesale amowa inapola: Yesu onatu emi kuniu kula:walopela: hela: selese, “Ne kesale sa: ho olokeyatelayewi fiyanekeye. Ho olokeyatela Keyewi hamonapa:.”

²⁷ Au selapita: Yesuyewi kesalema pale selese, “Puwano, salama † maita: kinakamake ililakeye. Ma:na: nasewa salawamopela: tuwapowa kasoma kinapitekiwa eta: ilimanakeye. Puwano salama maita: kinisekeye.” ²⁸ Au selapita: kesale amoke Yesuma selese, “Piseiki, hene-
napo. Alawamona, salayewi ma:na: na:sela: mena hepe sululuwalupita:, kasolo tepolo hane sita:neyawa nasekeye.”

²⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Keye nano seyanase kewa ke koawemi hamona. Kine ke la:le ho olokeyatela fiyanewa iya:pela: hapakeye.” ³⁰ Au selapita:, kesale amowa e koawemi mene hanapola: potakamake, e la:le ho olokeyatela fiyanewa, iya:pela: hanapola:, kesale sa: amowa ewa seli koane ka:pelalapita: papokeye.

† **7:27** Pale seya mouwa wekeye. Sala amowa Yu senakeye. Kasolo Yu senama tela akeye.

*Sena Kena: Seteyawala, Meapo Etapeyawala,
Yesuyewi Fala:pewa Wekeye*

³¹ Aputa:, Yesuyewi Taia taune peleya:wa iya:pela: hanapola: Saitone taune amowana honosane sitiye tiye hanapola:, hano Kalili ha:na:na:pela: taune taloipe sopoke unuwa Tekapolisia peleya: hanapola: ³² potakamake, sena kena: seteya meapo etapeya kola sena nowamoke siliyapola:, Yesu elakemi inise Yesuma penanose selese, “Ke tiya:yewi sena amowa kesama.”

³³ Aputa: sena kena: seteyawa Yesuyewi siliyapola: sena kesale muta kekenawa iya:pela:, a:ko: na:nipe kolotea hanapola:, elipe a:potane sita:la:, Yesuyewi E tiya:le kasoyewi sena kena: seteya elipe palese kotetipela:, Yesu E tiya:wemi kepesesa: sena meapo etapeya kolawa tepe kesalakeye. ³⁴ Kesalese ela: Ewa hepene falemi pota: sena amowa hauwekilise, haukula esa: Yesuyewi Ene solopela:la: sena kena: seteyama selese, “Efata,” au seyakeye. Solo amo mouwa wekeye. “Koloma,” e selesekeye.

³⁵ Au selakamake sena kena: seteyawa itapa tepela: seli ta:tapola:, meapo etapeya itapa tepela: ewa seli selapita:, potapola: ³⁶ Yesuyewi sena kesale sopoma selese, “Newa sena nokama selapa,” au seyakeye. Au selapita: iyewi ta:ta: iya:pela: iyewi nano ketea papowa sopoke seyakeye. Me wa:ke Yesuyewi ima selapa au seyawa, alawamona, iyewi ta:ta: iya:pela: sopoke selapita: ³⁷ ta:tapola:, sena kesale nokamoke Yesuma sosolo howa hapakeye. Howa hanose selese, “Eyewi nano ketea sopoke seli timiyakeye.

Sena kena: seteyawala seli ta:pita: eyewi itapa telakeye. Sena meapo etapeya seyawala seli semita: eyewi itapa telakeye,” au seyakeye.

8

Sena Muta Taosene Pinipe (4,000) Yesuyewi Ma:na: Miwa Wekeye

Ma:tiu 15:32-39

¹ Ikila nowemi me wa:ke, sena kesale sopoke Yesu enewemi inapola: kekenepela:, ma:na:wa itapalapita:, Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, ² “Ikiwapo osokemi sena kesale muta Newanapulu ilipe kekenepela: sita:la:, ma:na:wa itapakeye. Itapa telanase Neyewi iwa sosolo hauwekikeye. ³ Iwa meina hanosaleke isu kiwemi menise hopolo tesekeye. Koiyawemiye, iwa noka pama emi minakeye.”

⁴ Apula: E sena ilipe hanoseyewi selese, “Niwa epesita:ya we mowa peleya:nase sena kesale kekenama falawa iliye tipela: maita: kinapita: eta: ilimanakeye. Miya:na:wa kami tima:na:na?”

⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyewi falawa ena ipa: telapa:?” Aputa: iyewi selese, “Falawa tomoipewa telakeye.”

⁶ Au selapita: Yesuyewi sena kesale sopoma selese, “Kiwa peleya:wemi ka:la:loma.” Aluse iwa ka:la:lopelelapita: potapola:, Yesuyewi falawa tomoipewa tiyapola: ela: Kotema napolo esa: kulukulupela:, itapa tepela: falawa pasoloyetiye, sena kesale sopoma mita: E sena ilipe hanosema kinise selese, “Falawa we sena kesale sopoke kekenama sakole hamona,” au seyakeye. ⁷ Au

seya sikape ewalo tepeteni mutama teselapita: potapola:, Yesuyewi Kotema napolo esa: kulukulakeye. Kulukuluse itapa tepela:, sena ilipe hanosema selese, “Sena kesale sopoma sakopa:,” au selapitekiwa sakole hapakeye. ⁸ Sakopola: potakamake sena kesale iyewi sopoke iliye tiye napita: potapola:, falawa epela: ewalowala mena hepe sena ilipe hanoseyewi tiyapola: elale tomoipewemi selawapokeye.

⁹ Aluse sena kesale sopoke kekena akeyawa taosene pinipe (4,000). Apula:, Yesuyewi iwa sopoke hamona seyakeye.

Yesuyewi Timinisewa Toma Popa:na:pela: Felesi Senayewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 16:1-4; Luki 12:54-56

¹⁰ Komaiyama kemi iwa hanapita: Yesu E sena ilipe hanosewana potiwemi tapela:, potiwa kolo tiye Taomanuta peleya: emi hapakeye.

¹¹ Felesi sena inapola: Yesuma ta:potose selese, “Koteyewi ta:peyawa kewalaleke, Keyewi nano timinisewa niyawa potapose Keyewi matiminima. Koteyewi hepene falemi nano alusewa niyawa popa:na:pela: Keyewi matiminima.” Au selapita:, Yesuwa E toma popa:na:pela: Ewa timinimita: seyakeye. ¹² Selapita:, Yesu e himu fa:nemiwa sosolo mapolose selese, “Sena kesale ikila weyemiwa epesita:yemi iyewi Ne toma popa:na:pela: selese, ‘Koteyewi ta:peyawa kewalaleke, Keyewi timinisewa niyawa popa:na:ke Keyawa matiminima,’ au selakamowa ko:lupita: ela:? Neyewi heneye selakeye. Ikila weyemiwa

sena kesale epesita:ya weyemi popita: Kote pe-naiyayewi matanepela: timinisewa Neyewi eta: timinima:na:makeye.” ¹³ Au selapola:, Yesuyewi iwa iya:pela: potiwemi tapela:, hano satepela: nono fa:nemi hapakeye.

Felesi Senawa Yisi Solosene Epapulakeye. Ili Himu Elipei Matanawa Kiyawa Tiyapa

Ma:tiu 16:5-12

¹⁴ Sena ilipe hanosewa Yesuwalapulu potiwa kolo tiye hanapola: iyewi falawa tiyapola: mina:na:wa kepoliyetiye minakeye. Alawamona, inapola: potiwemi sita:la: potakamake falawa semetei potiwemi elapita: papokeye. ¹⁵ Aputa: Yesuyewi ima pale selese, “Felesi senayawala, Heloteyawala, ili olokeyatela matanesewa falawa solosene epapulakeye. Amuna amowa kiyewi tima:pekitise seli pota:pa:.”

¹⁶ Apula: Yesuyewi selapita:, solo mouwa iwa tikili tese ilipe sopolu kekelese selese, “Niyewi falawa tiyapola: seta: minamanase au selakeye.” ¹⁷ Au selapita: ili matanawa Yesuyewi potapola: ima ta:potose, “Ko:lupita: kiyewi ki kene sopolu kekelese selese, falawa itapalakeye e seya:? Ne solo mouwa kiyawa kao tikili tese sita:lapselele? Kiwa eta: papomana? Apula: ela:, kiyawa eta: matanamana? Kili himuwa mapeya elapa? ¹⁸ Kili siyewi potose kasele, seli mapotoselakeye. Kena:yewi ta:ta kamona, seli mata:teselakeye. Neyewi nano timiyawa kiyawa kepoliyetiye sitalakeye. ¹⁹ Sena muta taosene pipe (5,000) kekena emi, falawa pipe Neyewi

pasoloyetiye kinapola: kotetipela:, falawa mena hepe kemi telapita: elale ena ipa: kiyewi selala?" Au selapita: iyewi selese, "Elale kukuluipewemi selawapokeye." ²⁰ Apula: Yesuyewi selese, "Sena kesale muta taosene pinipe (4,000) kekenama Neyewi falawa tomoipewa kinapola: kotetipela:, falawa mena hepe kemi telapita: elale ena ipa: kiyewi selala?" Au selapita: iyewi selese, "Elale tomoipewemi selawapokeye." ²¹ Aputa: Yesuyewi selese, "Epamowa kiyewi kao tikili tepa?" au seyakeye.

Pesaita Taunewemi Sena Si Kolawa Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

²² Yesu E sena ilipe hanosewanapulu Pesaita taunewemi inapola: potakamake, sena nokamoke sena si kolawa siliye inapola: Yesuma penanose selese, "Ewa kesama." ²³ Aputa: potapola: Yesuyewi sena si kolawa tiya: tiyapola: taune iya:pela: hanapola: sola papaseye tiye mowa tapowemi siliye hanapola:, Yesuyewi sena si kolawa siwemi kepesepela: ewa e tiya:yewi kesalese selese, "Ke siyewi ena pota:?" ²⁴ Au selapita: sena si kolayewi selese, "Neyewi potakamake senawa i potosene epapuluse potose potakamukeye. I potosene epapuluse senawa aluse hanatakeye."

²⁵ Aputa: wa:ke sena si kolawa Yesuyewi e siwemi kesakamake, si faka:pela: nano sopoke seli papokeye. Si kolawa heneye fala:tapita:, seli potose hokato papokeye. ²⁶ Seli potapola:,

Yesuyewi ema selese, “Ke koawemi hamona. Pe-saita taune kemi mene hanapa,” aluse Yesuyewi seyakeye.

“Yesu, Kewa Kelesokeye.” Aluse Pitayewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 16:13-20; Luki 9:18-21

²⁷ Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, iwa hanapola:, koamesa: noka Sisalia Filipai taune mapatopita: hapakeye. Emi honosane hapa ikila emiwa, Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Sena kesale sopoyawa Newa ipise matanepa:?”

²⁸ Aputa: iyewi selese, “Sena nokamoke selese, Kewa Yone hano toluyetisewa mene tesi tiye minanakeye. Aluse selesapekeye. Apula: sena nokamoke selese, Kewa sepatosene sena Ilaiyalakeye. Aluse selesapekeye. Apula: sena nokamoke selese, Kewa sepatosene sena nowanakeye, au selesapekeye.”

²⁹ Au selapita: Yesuyewi ima ta:potose, “Kiyewi kili matanawa, Newa ipise matanepa:?” Au selapita: Pitayewi selese, “Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena Kelesowa Kewakeye.”

³⁰ Aputa: Yesuyewi selese, “Keleso Newa sena kesale sopoma selapa,” au seyakeye.

Yesuyewi Selese, “Senayewi Newa Kumita: Sanaposakeye.” Au Seyawa Wekeye

Ma:tiu 16:21-28; Luki 9:22-27

³¹ Sena ilipe hanoseyewi matanemita: Yesuyewi ima walose se tiye miwa wekeye. Yesu Ewa Sena Sa: peleya: weyemi minakeye. Ewa himu oiya sosowa senayewi Ewamo ikomopesakeye. Yu sena tililayawala,

pilisiti sena soloyawala, Kote sowa walosene senayawala Ewa mapolose fa:se kinaposakeye. Fa:se kinapola: Ewa kumita: sanaposakeye. Ikila usulupe itapa tepela: mene teisa:taposakeye. Aluse auma:na:wa, Yesuyewi E sena ilipe hanosema se tiye mikeye.

³² Se tiye miwa heneye hokatolose seyakeye. Hokatolose selapita:, Pitayewi Yesuwa kolotea siliye hanapola: Ema penaiya selese, “Kewa sana kulaposakeye, au selapa.” ³³ Alawamona Yesu mene notolo tese, E sena ilipe hanosewa potapola: Pitama selese, “Seteneyewi selesene aluse keyawa selapa. Kote matanesewa kulu hanose eta: matanamake, sena matanesewa keyawa kulu hanose matana hanatakeye. Setene, Kewa Ne fo:su tapowemi ha:na:pa:,” aluse Yesuyewi seyakeye.

³⁴ Yesuyewi sena kesale sopowala, E sena ilipe hanosewala, mina e seyakeye. Inapita: potapola: Eyewi selese, “Kiwa Newemi kulu inisekiwa, Newa kuluse i kelipapoya pama:na:wa, Neyewi uwapola: hapa epapuluse, kiyawala, kili matanawa iya:pela:, kili i kelipapoya tiyapola: ha:na:pa:. Ne onatu onaiyawemi emi, kiwala fe onanese ina:pa:.” ³⁵ Senala:wa peleya: weyemi a elekiwa a potala epesenewa semetei matanepela: tise elaleke, sikape sena amowa Kotewalapulu kokolo kao maelaposakeye. Alawamona, senala: nowamoke sele-saleke, ‘Yesupela: newa kulakamakiwala ililakeye. Aputa: Yesuyewi solo napolo miya:na:pela: newa kulapitekiwa ililakeye.’ Aluse kuma:na:wa

eta: matanamake ela:, sena amowa Kotewalapulu kokolo kao elaposakeye.

³⁶ Aputa: senayewi peleya: sosolo weyemi nano ketea sopoke tiyapola: kekene tiye ela:, Kotewalapulu kokolo kao tesewa eyewi iya:pela: elaleke, kulu ikila emiwa nano ketea enayewi ewa sesepesapa:? Nano ketea nowamoke ewa sesema:na:wa maelakeye. ³⁷ Kokolo kao tesewa wa:la:loma:na:pela: nano ketea enayewi wa:la:losena? Kokolo kao tesewa nano ketea nowamoke eta: wa:la:losemakeye.

³⁸ Ikila weyemiwa epesita:yemi sena kesale olokeyatela sita:laleke, senayewi e kesale iya:pela:, kesale nowanapulu hanosene alusene epapuluse, Newa iya:pela: hanose, Newamo ewalose hanose, Ne sowala iya:pela: sitalaleke, sena kesale sikapowemi alusene epapuluse, sikape Sena Sa: Newa mene ina ikila emiwa, Newa iya:peya sena kesale amowa, Newana iwa ewaposakeye. Ni Atayewi ho:liyawalapulu, hepene sena napolo sopoke mene ina ikila emiwa, sena kesaleyewi Newa iya:peyanase, iwala Neyewi iya:pa:na:keye," aluse Yesuyewi seyakeye.

9

¹ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, "Neyewi kima heneye selakeye. Kiwa noka yemi sita:newa seta: kulumake sita:la: potakamake, Kote sena kesale amowa Piseikipela: pota: ela: E penaiya timinise elapita: potaposakeye," aluse Yesuyewi seyakeye.

*Yesu Toma Kali Tese Ho:liyawa Wekeye
Ma:tiu 17:1-13; Luki 9:28-36*

² Ikiwapo tekapeipe itapa tepela: Yesuyewi Pitawala, Yemesewala, Yonewana, iwa siliye tokomo tumu fiyanekeye. Fiyapanola: iwa ilipe sita:la: potakamake, Yesu tomawa kali tese, ³ E sao kalawala, hene heneye koiya ho:lilipita: papokeye. Peleya: weyemi sopoyewi sao selakolosene koiya eta: epapulamakeye koiya ilimakeye. Ewa hele heneye ho:liya elapita: papokeye. ⁴ Potakamake ela:pe kilipa sitala sepatosene sena Ilaiyayeli Mosese a:ko: sita:la:, a:tewi Yesuwalapulu nano sela:sela: sitalapita: papokeye.

⁵ Potapola: Pitayewi Yesuma selese, “Walosene sena, niwa weyemi minawa napolakeye. Niyewi koane kolotea usulupe tima:na:keye. Koane nowa Kewamopela:, koane nowa Mosesepela:, koane nowa Ilaiyapela: aluse tima:na:keye.” ⁶ Aluse Pitayewi Yesuma seyakeye. Iwa sopoke heneye himunama tese ipilise sita:nekeye. Alanase, eyawa ena sema:na:ne esa: matanamakeye. ⁷ Aputa:, Iwa sita:newa kiniwaniyewi iwa fopiyakeye. Kiniwani fopiya honosane emi soyewi nowa selese, “Ewa Nine Ni Sa:keye. Ewa Neyewi himu hapa matanekeye. E sowa ta:tapola: matanepela: sita:latipa:,” au selapita: iyewi topukeye. ⁸ Ta:tapola: iyewi ela:pe kipila potakamake Yesu Ene ilipe kemi iwalapulu ela:, sena elipei nowa itapalapita: papokeye.

⁹ Iwa tokomo tumu emi ina:sela:, Yesuyewi ima penaiya selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Sikape

Newa kuma:na:keye. Newa kulapola: mene seta: tesima weyemiwa, kiyewi napu nano papowa sema selapa.” ¹⁰ Au selapita: iyewi nano papowa sena kesale nokama eta: seyamakeye. Iyewi i kene selese, “Mene tesiwa mouwa enana?” Aluse iyewi i kene sowa kekela:sela: elatepa sosolo seyakeye.

¹¹ Sena ilipe hanosene usulupe Yesuma selese, “Kote sowa walosene senayewi selese, ‘Keleso seta: minama ela: Ilaiyawa puwano inaposak-eye,’ e seya amowa mouwa nano enana?”

¹² Au selapita: Yone hano toluyetiseyewi Kelesopela: isu sosolo hekelesewa Yesuyewi matanepela: selese, “Ilaiya puwano inise Kelesopela: nano sopoke seila:taposakeye, au seyawa heneye kamunakeye. Kelesowa matanemita: nano nowana momateyawa wekeye. ‘Sena Sa: E toma oiya sosolo tise sena nokamoke Ewa ikomonose itipilise fa:se kinaposakeye,’ aluse momateya amowana matanepa:.” ¹³ Alawamona Neye selak-eye. Ilaiya mina:na: seyawa heneye minakeye. Epe inaka iyewi ilipe kemi matanepela: ewa ikomonakeye. Aluse Kote pukawemi momate tiye aupesakeye au seyawa heneye kamunak-eye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Ho Olokeyatelayewi Sala Ho Fiyane Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Ma:tiu 17:14-21; Luki 9:37-42

¹⁴ Sena ilipe hanosene usulupe Yesuwalapulu tokomo tumu hapawa iya:pela: inise potakamake, sena ilipe hanosene nokalapulu sena

kesale muta kekenepela: sitalapita: papok-eye. Apula: sita:la: Kote sowa walosene sena nokamoke, sena ilipe hanosewanapulu kekelese selapita: papokeye. ¹⁵ Sena kesale sopoke Yesuwa potose sosolo epelese howa hanose Ewa koluma:na:pela: kipila inapita: potapola:, ¹⁶ Yesuyewi ima ta:potose, “Kiwa Ne sena siliwalapulu nano ena solo kekela:sela: sita:la:?”

¹⁷ Au selapita: sena kesale muta kekene emiwa sena semetei nowamoke selese, “Walosene sena, Kewa sesemita: ne sala siliye minakeye. Ho olokeyatelayewi ni sa:le amowa ho fiyanenase napute eyewi nano nowa eta: selesemakeye.

¹⁸ Ho olokeyatelayewi ho fiyanewa ikila emi ni sa:le amowa peleya: kolemi sano tiye toluye tise, meakemi supa:se sosolo tese, meakemi pese kalose, ki penanose sosowane telakeye. Alake Kewa seta: minamanase, Ke sena kilipe hanosema neyewi ta:potose, ‘Ho olokeyatela hamonoma.’ Au selapita: iyewi hamone e seyawa ho olokeyatelawa eta: hapamakeye.”

¹⁹ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Sena kesale ikila weyemi sitalakamokiwa Kotema himu semetei esa: matanepela: masitalatakeye. Ikila sopoke kiyewi nano hele matanepela: sitalapita:, Neyewi kiwamopela: ikila sopoke kao hokolose tiya:sela: elaposapa? Nawa kiwalapulu ikila sopoke elapita: kemi kiyawa Newemi himu semetei esa: matanepela: masitalatakeye. Nawa ela weyemi sala amowa siliye mina.” ²⁰ Au selapita: sala amowa Yesu elakemi siliyapola: minakeye. Siliye inapitekiwa ho olokeyatela Yesuwa potapola:, sala amowa ho olokeyatela

ela:pe kipila ha:na:na: temekelawa ilima peleya: kolemi sano tiye toluye tikeye. Sano tiye toliye tiyapita:, sala amowa kepeye hanose meakemi supa:se hetetise sosolo telakeye.

²¹ Aputa: Yesuyewi sala inama selese, “O:suwemi ho olokeyatela sala amo ho fiyanena?” Au selapita: sala inayewi selese, “Sala kaiya kemi epapulakeye. ²² Ikila muta ni sa:wa ho olokeyatela tei wa:lawemi toliyetisekeye. Hawemiwala toliyetisekeye. Kumita: alusekeye. Alawamona Keyawa ilima:na: telalaleke na:ko: hauwekilise Keyawa sesema.”

²³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ko:lupita: ililapa e seleseye? Senayewi Newemi himu semetei esa: elaleke, nano sopoke Neyewi tiyakamakiwa ililakeye.” ²⁴ Au selapita: sala inayewi ela:pe kipila unuwapo holose, ‘Neyewi Kema himu semetei esa: matanekeye. Alawamona, ikila nokemi matana semetei esa: matanesewa koloteakeye. Koloteake sosolo temita: Keyawa newa sesema.”

²⁵ Au selapita: Yesuyewi potakamake, sena kesale muta kekenema:na:pela: kipila inapita: pota:, ho olokeyatelama Eyewi selese, “Ho olokeyatela kewa sala weyemiwa kena: seteyawala, solo tikili telawala, kewa iya:pela: ha:na:pa:. Sala weyemiwa wa:ke ho fiyama:na:pela: menewa inapa.” ²⁶ Au selapita: ho olokeyatelayewi ta:tapola: unuwapo holose sala amowa sosolo ha:na:na: temekelawa ilima apola:, sala amowa ho olokeyatelayewi ho fiyanewa iya:pela: hanapita:, sala amowa

kulu amuna telakeye. Sala kulu amuna tepita: sena kesale sopoke potosekiwa selese, “Kulak-eye,” au seyakeye. ²⁷ Alawamona Yesuyewi sala tiya:wemi tiyapola: teisa:tapita:, sala tesile hapakeye.

²⁸ Aputa:, Yesu koawemi musuluyetiye inapita:, E sena ilipe hanoseyewi Ema ta:potose, “Niyewi ho olokeyatelawa iya:pela: hamone e seyawa eta: ha:na:na:ma tepita:, ko:luse e sena?” ²⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Ho olokeyatela hamonite timinisewa Kotema kulukulusene semetei kakeye. Nano nowamoke hamonapita: mahanaposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Ikila Elipeiwemi Yesuyewi Selese, “Senayewi Nawa Kumita: Sanaposakeye,” Au Seyawa Wek-eye

Ma:tiu 17:22-23; Luki 9:43-45

³⁰ Peleya: amowa iyewi iya:pela:, Kalili peleya: emi hanapola:, peleya: amowa sitiyetiye, iwa hapawa sena kesale sopoke ta:pa:pekitise, Yesu o:sulu hapakeye. ³¹ E sena ilipe hanoseyewi matanemita:, se tiye miya:na:pela: o:sulu hapakeye. Yesuyewi se tiye kinise, “Sena Sa:wa Nekeye. Nawa sana kumita: senayewi Nawa ta: tiye kinaposakeye. Ta: tiye kinise Nawa sukulu tiye kumita: sanaposakeye. Nawa sana kuluwa ikila usulupe tepela: mene tesima:ma:keye.” ³² Alawamona sowa iwa eta: kolaiyamakeye. Eta: seli matanama tutumanose ipilise sita:la: iyewi Yesuma selese, “Solo mouwa enana?” aluse eta: seyamakeye.

*Sena Putupela: Elakamoke Mouwa Wekeye
Ma:tiu 18:1-5; Luki 9:46-48*

³³ Yesuwala E sena ilipe hanosewana hanapola:, Kapaneame taunewemi hanapola:, koawemi musuluyetiye Yesuyewi ima selese, “Kiwa isu sosolo inise kiyewi kilipe sopollo nano ena kekelala?” ³⁴ Alawamona iwa solama telakeye. Koiyawemiye, iwa isu sosolo hanapola: sita:la: iyewi selese, “Niwa sena puwanowa ipa:?” aluse seyanase ewalose iyewi Yesuma nano eta: seyamakeye. ³⁵ Eta: seyamanase, Yesuyewi Ewa hela: sena ilipe hanosene kukuluipewa mina e seyakeye. Inapita: potapola: Eyewi selese, “Senayewi Newa sena sosokeye, aluse kenawemi saliyapola:, wapilise matanese, ‘Newa putupela: epesena:pela: epelekeye,’ aluse kiyewi matanepa. Kiyewi kilipe puwano sikape apola:pa:. Kiyewi sena sopowamopela: tima:na: tisene sena amuna hetetiya:pa:.”

³⁶ Au selapola: sala nowa Eyewi siliyapola: iwa minitapowemi epesa seyakeye. Enewemi ewa Yesuyewi tiya:yewi sala amowa tiyapola:, E sena kukulupe sopoma selese, ³⁷ “Sena nowamoke Nema himu hapa matanepela: Ne unuwa matanemita: sala kolotea amunawa nekane-sene epapuluse, Newana nekanenakeye. Newa nekanese Newa semetei manekanekakeye. Ni Ata Newa hamona e seyawala nekanenakeye,” au seyakeye.

*Sena Nowamoke Yesu Unuwemi Sepela:
Koteyewi Nano Penaiya Tima:na: Tiwa Wekeye
Luki 9:49-50*

³⁸ Yoneyewi Yesuma selese, “Walosene sena, niyawa potakamake sena nowamoke Ke unuwa sepela:, sena nowa ho olokeyatela ho fiyanewa hamonapita: hapakeye. Hanapita: potapola: niyewi sena amawa selese, ‘Kewa Yesuyewi sena ilipe hanosewanapulu eta: palemakeye. Eta: palemanase ho olokeyatela hamona e selapa.’ ”

³⁹ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Kiyewi sena epamowa kalese selapa. Senayewi Kote nano penaiya tima:na: tima:na:pela: Ne unuwa sepela:, ewa ela:pe kipila Newamo wepi maselaposakeye.

⁴⁰ Alanase senayewi ewa niwanapulu kisima tesaleko ewa nini manakeye. ⁴¹ Ne solo we heneye selakeye. Sena nowamoke selesaleke, ‘Kewa Kelesowemi kulu hapa senakeye. Alake neyewi kewa hano maita: miya:na:keye.’ Au seya sena amawa Koteyewi nano wa:la:ya hepe kinaposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Mane Olokeyatelawa Timinimita: Tinenisene Mouwa Wekeye

Ma:tiu 18:6-9; Luki 17:1-2

⁴² Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Sala ewa ene Newemi himu semetei esa: matane-sene senayewi olokeyatela timinimita: sala ama tinenisaleke, tinenisene senawa Koteyewi sosolo falasipesakeye. Tinenisene senawa, e kemakuwemi etewa sosolo kakiyewi koma:pela: apola: hano tawala honosane hano maita: toliyetisaleke ililakeye. Falasima:na: epamowa koloteakeye. Koteyewi falasima:na:wa sosolo tepesakeye. ⁴³ Aputa: ke tiya:yewi nano olokey-atela tiya:sela: elaleke, na tiye iya:ta:pa:. Tiya:le

elipei elaleke tei eta: sekakolosema peleya: heo emi toliyetima:pekise, tiya:wa semetei noka na tiye iya:ta:pa:. Tiya:le nona:kalo semetei elaleke kamunuse tesewa ma:ta: tiye tise ela: ililakeye. ⁴⁴ [Aputa: heo peleya: emi fetekene eta: kulusemakeye. Teiwala eta: sekakolosemakeye.]

⁴⁵ Aputa: ke onatuyewi nano olokeyatela timiya:sela: elaleke, na tiye iya:ta:pa:. Onatu elipei elaleke heo peleya: emi toliyetima:pekise onatu noka na tiye iya:ta:pa:. Onatu nona:kalo semetei elaleke kamunuse tesewa ma:ta: tiye timinise ela: ililakeye. ⁴⁶ [Aputa: heo peleya: emi fetekene eta: kulusemakeye. Teiwala eta: sekakolosemakeye.]

⁴⁷ Apula: ke siyewi mane olokeyatelawa ti-saleke, kine matanawa ikomonosekeye. Ikomoma:pekise, si noka tukutiye iya:ta:pa:. Si elipei elaleke heo peleya: emi toliyetima:pekise, si noka tukutiye iya:pela: si nona:kalo semetei ela: Kote Piseikipela: pota:tesene emi palesaleke ililakeye. ⁴⁸ Aputa: heo peleya: emi fetekene eta: kulusemakeye. Teiwala eta: sekakolosemakeye.*

⁴⁹ Alake soluyewi nano seila:tesene epapuluse, senayewi nano olokeyatela himu fa:nemi enewa tei kilipela: itapa tepela:, himuwa seila:tesekeye.

⁵⁰ Apula: solu napokeye. Alawamona solu noiyawa itapa tesaleke, solu ko:lukamake noiyawa mene ketepesape? Alanase kiwa solu napolo amuna tepela: sena kesale sitala olosane emi tepa:. Kiwa kamako nowanapulu hopola

* **9:48** Aisaia 66:24

tepa:. Sena kesale sopoma matanepela: o:sulu hopola sita:latipa:,” aluse Yesuyewi seyakeye.

10

Senayewi Kesale Iya:tesewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 19:1-12; Luki 16:18

¹ Yesu Ewa Kalili peleya: amowa iya:pela:, Yutia peleya: hanapola:, hano Yotane satepela: nono fa:nemi emi enekeye. Enewemi sena kesale muta Yesu elakemi inapita: potapola:, Yesuyewi ima se tiye mikeye. Eyewi se tiye kinisene amunuse, iwa inapita: potapola:, Eyewi Ene amunuse se tiye mikeye. ² Yesu enewemi Felesi sena noka inise, Yesu toma popa:na:pela: Eyewi hele selapele esa:, iyewi Ema selese, “Senayewi e kesale iya:pa:na:wa ililapa? Iya:pa:na: solo elewa hotoma:na: telalapa?”

³ Au selapita: Yesuyewi Ene selese, “Moseseyewi solo ele sepapo ena seya tuwapola?” ⁴ Apula: iyewi selese, “Puwano Moseseyewi selese, ‘Kesale tili iya:pa:na:pelekiwa kesalema sawi momate tiye kina:pa:,’ au seyakeye.” ⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kili himuyewi tikapeye tinase Moseseyewi senama selese, ‘Kesale iya:pa:na:wa ililakeye,’ au seyakeye.”

⁶ Alawamona puwano fa:nemi ma:ta: ti ik-ila emiwa, Koteyewi senawana, kesalewala, elipe timiyakeye. ⁷ Timinise Koteyewi selese, ‘Senayewi ene e ama ene e ata iya:pela:, ke-sale tise ene kesalewalapulu semetei tepela:,

⁸ elipe toma semetei sitalakeye.’ Aluse, elipe toma semetei sita:nenase elipei masitalakeye. Semeteikeye. ⁹ Alanase Koteyewi kesale sena elipe kekena:pewa, sena nowamoke takaleka-makiwa eta: ilimanakeye.” Aluse Yesuyewi Felesi senama seyakeye.

¹⁰ Selapola: itapa tepela: Yesu koane mene hanapola: enewemi, sena ilipe hanoseyewi Yesuma ta:potose, “Solo amowa mouwa enana?”

¹¹ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Senayewi kesale tiwa ene e ko:lu mapolose, ewa iya: tese kesale nowa tisaleke, senayewi kesale nowa iwei tiyalakeye. ¹² Apula: kesale sena hapawa e sena mapolose iya:pela:, sena nowa hanasaleko, kesale amoke sena nowa iwei tiyalakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kesaleyewi Yesu Ela Sala Siliyapola: Minawa Wekeye

Ma:tiu 19:13-15; Luki 18:15-17

¹³ Sena kesaleyewi Yesu enewemi sala siliyapola: minakeye. Siliye minawa Yesu tiya:yewi kesalese seila:pita: siliye minakeye. Siliye mina sena kesalema Yesuyewi E sena ilipe hanoseyewi himu konomonose ima selese, “Sala siliye inapa.” ¹⁴ Au selapita: Yesuyewi ta:tapola: konomonose selese, “Newa enewemi sala inisaleke ililakeye. Inapita: kapa. Sena kesale eta:wiye sala kolotea amunuse sita:newa, Kote Piseikipela: pota: elaka ili nekeye. ¹⁵ Neyewi kima heneye selakeye. Sena kesaleyewi sala kolotea mane Kote Piseikipela: pota: elaka

amu timiya:sela: epapu matisaleko, sena kesale amowa emi mamusuluposakeye. ¹⁶ Aluse selese apola: sala amowa Yesuyewi talotiyapola:, ili tomawemi E tiya:yewi kesalese iwa seli sita:pesita:, napolo sita: tesewa ima mikeye.

“Nano Ketea Sosolo Tese Enene Senawa Kote Piseikipela: Enewemi Ha:na:na:wa Hokolosekeye,” Au Seyawa Wekeye

Ma:tiu 19:16-30; Luki 18:18-30

¹⁷ Makene ha:na:na: ikila emiwa, sena semetei nowa kipila inapola: Yesu minitapowemi kuniu kula:pela: hela: selese, “Walosene sena napolo, newa Kotewalapulu kokolo kao epesena:pela: neyewi nano ena timinima:na:napa?” ¹⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa Nema ko:lupita:, ‘Walosene sena napolo,’ e seleseye? Mouwa matanepa:. Kote semetei Ene Ewa napokeye. Sena nowa napowa maelakeye. ¹⁹ Kote solo elewa keyewi matana hanatakeye. Solo ele amowa wekeye. ‘Sena kumita: sanapa. Kesale iwei tiyapa. Nano ketea nowa atu tiyapa. Sena nokama mokopo tipa selapa. Nano wa:la:ya heka atu tiyapa. Ke atawala, ke amawana, seli matanepela: seila:ta:pa:.’ * Aluse, solo ele tuwapowa keyewi topukeye.”

²⁰ Au selapita: senayewi selese, “Walosene sena, newa a sala enewemi ikila emiwa, solo ele amowa ta: tiyapola: kao enekeye.”

²¹ Apula: Yesuyewi Ewa potapola:, ema himu hapa matanese selese, “Keyewi nano semetei nowa eta: ilimakeye. Keyewi nano ketea sopoke

* **10:19** Mene Sili Puka 20:12-16

wa:la:loma:na:pela: hamona. Hanapola: nano keteawa wa:la:lopela: apola:, moweni tiwa sena ketea itapa misitiya sita:nema kina:pa:. Ki- napola: kopela: emiwa, keyawa nano himu hapa hepene falemi telakeye. Keye nano ketea kinapola: itapa tepela:, Newa kulu inise ina:pa:.”

²² Au selapita: sena amokiwa ta:tapola: e nano ketea sasonase, sena nokama miya:na:wa mapolose, e mitiwa epeyawa itapa tese Yesu iya:pela: hapakeye. ²³ Hanapita: potapola:, Yesu mene notolo tese, E sena ilipe hanosema selese, “Nano ketea sosolo ela sena epamowa, Kote Piseikipela: elakemi mina:na:wa, hene heneye hokopesakeye.”

²⁴ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi ta:tapola: howa hanose sitalapita: potapola: Yesuyewi wa:ke selese, “Ni sa:le, kiwa Kote Piseikipela: pota: epesita: mina:na:wa hene heneye hokope- sakeye. ²⁵ Tapola tupulusene ono uwalokemi kopolo ka:mowa sasonase musuluyetiye hanaka- makiwa tele tesekeye. Alusene amunuse nano ketea sosolo tisene senawa Kote Piseikipela: elakemi mina:na:wa hene heneye hokopesak- eye.” ²⁶ Au selapita: iyewi sosolo howa hanose tikili tese Ema selese, “Sena nano ketea sosolo telawa Kote Piseikipela: pota: epesita: Ehe, ema:na:wa hene heneye hokopesakeye, au se- lakeye. Alake sena falela kokolo kao tesewa eta: tiyaposape?” ²⁷ Au selapita: Yesuyewi iwa potapola: selese, “Sena epamowa Kote Piseikipela: pota: epesita: senayewi ene kemi eta: timinima:na: telamakeye. Alawamona, nano ketea sopoke timinima:na:wa Koteyewi Ene

semetei matanepela: elakeye. Alake sena kesale amowa Koteyewi mene silima:na:wa Kote Ene semetei ilikeye.”

²⁸ Au selapita: Pitayewi Ema selese, “Niyewi ketea amowa sopoke iya:pela: Kewa kulu minakeye.” ²⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Sena kesale sopoke semetei semetei esa: Newemi matanepela:, Neyewi timinisewa tima:na:pela:, Ne solo napowa se tiye miya:na:pela:, e koane iya:pela:, e ma:e iya:pela:, e ate iya:pela:, e ama iya:pela:, e ata iya:pela:, sala iya:pela:, peleya: iya:pela:, aluse nano ketea sopoke iya:pela: enene senayewi

³⁰ peleya: weyemi nano ketea sosolo tiyaposakeye. Tima:na:wa wekeye. Koanewana, peleya:wala tiyaposakeye. Sena kesale noka kine ke ma:e, ke ate, ki ama, ke sa:le aluse sitalaposakeye. Apula: sena nokamoke kewa ikomoma:na:pela: elawamona, sikape kewa Kotelwalapulu kokolo kao elaposakeye.

³¹ Alawamona yemiwa sena muta putupela: sita:newa sikape tepesakeye. Sena muta yemiwa sikape sita:newa puwano tepesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Ikila Usulupe Yesuyewi Selese, “Senayewi Newa Kumita: Sanaposakeye,” Aluse Seyawa Wekeye

Ma:tiu 20:17-19; Luki 18:31-34

³² Yesu Yelusaleme sitiwemi putupela: fiyanapita:, E sena ilipe hanosene sikape hanosekiwa, matana sosolo matanepela: howa hapakeye. Apula: sena kesale sikape kulule

hanose hanosekiwa sosolo matanepela: ipilise hapakeye. Hanapola: ikila emiwa sena kukuluipewa Yesuyewi siliyapola:, kolotea hanapola: sikape Yesu Ene Ewemi nano auma:na:wa ima seyakeye.

³³ Yesuyewi selese, “Niwa Yelusaleme sitiwemi fiyanakeye. Yelusaleme sitiwemi sena nokamoke Sena Sa: Newa sihelepesakeye. Sihelelepita: pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, Newa kumita:, iwemi papema, au selaposakeye. Aluse Newa kumita: Yu senama telayewi Newa iwemi papema:na:pela: siliye hanaposakeye. ³⁴ Siliye hanapita:, Yu senama telayewi Newa ikomonose itipilipesakeye. Itipilise Nema kepesesa:, Ne tomawemi sanose, Newa sanose kuma:na:keye. Sana kulapola: ikila usulupewemi Koteyewi Newa mene teisa:taposakeye,” aluse Yesuyewi ima seyakeye.

Sepeti Sa:le Elipei Yesuyewi Tiya:le Ili Tapowala, Tiya:le Hukalo Tapowala Mita: Seyawa Wekeye

Ma:tiu 20: 20-28

³⁵ Sepeti e sa:le Yemese Yone a:ko: Yesu enewemi inise Yesuma selese, “Walosene sena, na:tewi matanawa Keyawa aumita:keye.”

³⁶ Au selapita: Yesuyewi a:ma selese, “Neyewi ka:ko:mopela: nano ena timinimita: ela:?”

³⁷ Apula: a:tewi selese, “Kewa Piseikipela: ho:liya ela ikila emiwa, na:ko: nowa Ke tiya: ili tapowemi helema, apula: na:ko: nowa Ke tiya: hukalo tapowemi helema au semita: matanakeye.” ³⁸ Au selapita: Yesuyewi selese,

“Ka:tewi epe ta:potose amowa mouwa ka:tawa mamatane selakeye. Neyewi kapo hano nasene ka:tawala ma:na: telalapa? Apula: sena hano toliyetisene epapuluse Ne hilila amoke sosolo fopulaposakeye. Ne hilila amoke kataopelesene epapuluse ka:ko:la hilila amoke fopuma:na:wa ililapa?” Aluse Yesu Ene ewamo ikomonose sana kuma:na:wa seyakeye.

³⁹ Au selapita: a:tewi selese, “Henekeye, na:ko: ilima:na:keye.” Apula: Yesuyewi a:ma selese, “Ne kapo hano nasene semetei kemi ka:tawa heneye naposakeye. Newa hano toliyetiyapita:, semetei kemi ka:ko:la hano toliyetima:na:keye. ⁴⁰ Alawamona Ne tiya: ili tapowemi helema:na:wana, tiya: hukalo tapowemi helema:na:wana, Neyewi helema elawa eta: sema:na:makeye. Nine Ni Atayewi Ene matanawamunuse sea sela:pe ta:peyakeye.”

⁴¹ Au selapita: sena ilipe hanosene taloipe sopoyawa ta:tapola:, Yemese Yone a:ma mapoyakeye. ⁴² Mapolopita: sena ilipe hanosene sopoma Yesuyewi mina e seyakeye. Mina selapita: potapola: Yesuyewi ima selese, “Yu senama telayewi iyewi ilipe sena piseikiyewi sena kesale sosoma tinenisekeye. Sena piseiki ewa ene sosolo tese enenase sena ama tinenise polusekeye. ⁴³ Alusene amunuse kiwa aluse sitalatepa. Kiyewi ki kene sena nowamoke matanese, ‘Newa sena sosolo epesena: tekeye.’ Aluse matanese sena koloteayewi timinisene epapuluse, sena sopowamopela: seselese timinipa:.

⁴⁴ Sena nowamoke matanese, ‘Newa sena

putupela: epesena: tekeye.’ Aluse matanesene senayewi tima:na: tisene sena timinisene epapuluse, sena sopowamopela: tima:na: tisene sena amuna hetetiya:pa:. ⁴⁵ Sena Sa: Nawa peleya: weyemi minakeye. Tima:na: tisene senayewi timinisene epapuluse, senayewi Newamopela: aluse timinimita:, Nawa eta: minamakeye. Senala: sopowamopela: tima:na: tisene senayewi timinisene epapuluse tima:na:pela: Nawa minakeye. Sena kesale muta olokeyatelawamopela: iwa falasima:pekise Neyewi kakasilise mene wa:la:le tima:na:pela: kulapose minakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Si Kola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Ma:tiu 20:29-34; Luki 18:35-43

⁴⁶ Yesuwala E sena ilipe hanosewana inapola:, Yeliko taune emi hapakeye. E sena ilipe hanosewana, sena kesale muta Yesuwalapulu ilipe hanapola: taune iya:pela: hanakamake, sena semetei nowa Timiasi e sa:le e unuwa Patamease, e si noka elipe kola, isu sosolo hema moweni mita: helapita: papokeye. Aluse hela: Patameaseyewi ta:takamake, ⁴⁷ Nasaleta sena Yesuwa inape e selapita: ta:tapola:, eyewi unuwapo holose, “Yesu, Tepiti sena maya, Nawa hauwekilise sesema.” ⁴⁸ Au selapita: sena kesale muta ema penanose selese, “Hopa. Sowa selapa.” Alawamona, Patameaseyewi wa:ke unuwapo sosolo holose, “Tepiti sena maya, Nawa hauwekilise sesema.”

⁴⁹ Apula: Yesuyewi ta:tapola: ewa minawa ene tepela: potapola: enekeye. Potapola: ela: Yesuyewi selese, “Sena amowa weyemi mina.”

Au selapita: iyewi sena si kola ema selese, “Kewa weyemi ina:pa: e selakeye. Alake kewa tutu-matepa. Kewa tesima.” ⁵⁰ Au selapita: sena si kolayewi e sao kolu tiye sotukepila: kipila tesile, Yesu enewemi minakeye. ⁵¹ Inapita: Yesuyewi ema selese, “Kewa epelemita: Neyewi ko:lu meinapa?” Au selapita:, sena si kolayewi selese, “Walosene sena, Ne siyewi seli popa:na:keye. Siwa seila:ta:pa:.” ⁵² Au selapita: Yesuyewi selese, “Keyewi Nema himu semetei esa: matana hanosene amoke, ke si kolawa fala:takeye. Kewa ha:na:pa:.” Au selakamake sena si kolawa fala:pela: ewa napolo papokeye. Napolo potapola: Yesuwalapulu isu sosolo kiwemi hapakeye.

11

*Yesu Kopolo Toki Wapa:kemi Helepela:
Yelusaleme Sitiwemi Hapawa Wekeye*

Ma:tiu 21:1-9; Luki 19:28-40; Yone 12:12-19

¹ Sena kesale muta Yesuwalapulu ilipe isu sosolo hapakeye. Hanapola: Yelusaleme sitiwa mapatopita: hetetikeye. Yelusaleme sitiwa mapatopita: tokomo Olofi elakeye. Tokomo Olofi mapatopita: Pefasi koawemiwana, Petani koawemiwana tili emi iwa hetetikeye. Hetetise Yesuyewi sena ilipe hanosene elipeima ² selese, “Ka:ko: koamesa: asopa epemi hamona. Hanapola: potakamake koane hekemi kopolo toki sa:le koma:peya e fa:kemiwa sena nowa eta: helesema kakiyewi koma:peya elapita: potaposakeye. Potapola: kakili fake tiye Newamo ela siliyapola: ina:pa:.

³ Apula: sena nowamoke ka:mawa ta:potosaleke, 'Ka:tewi ko:luma:na:pela: ela:?' Au selapita: ka:tawa mene selese, 'Piseikiyewi kopolo tokiwa siliyapola: ina:pa: e seyanase, na:tewi siliyapola: hanakeye. Eyewi kopolo tokiwalapulu nano timiyawa kotetipela:, siliyapola: mene hamone e selapita:, kopolo tokiwa siliyapola: mene inaposakeye,' aluse sela:pa:." Aluse, Yesuyewi seyakeye. ⁴ Au selapita: sena ilipe hanosene a:ko: hanapola: potakamake kopolo toki e sa:le isu tenamo mapatopita: peleya: pakia isu sosolo emi kakili koma:peyalapita:, Yesuye seyawamuna elapita: papokeye. Potapola: kopolo tokiwa a:tewi fake tikeye.

⁵ Fake tiyapola:, sena sita:neyewi selese, "Ko:lupita: kopolo toki e sa:wa fakeleseya:?"

⁶ Au selapita: a:tewi Yesuyewi seyawa ima seyakeye. Selapita: senayewi selese, "Henekeye, siliye hamone." ⁷ Au selapita: a:tewi siliyapola: hanapola:, Yesu enewemi kopolo toki e sa:wa siliye minakeye. Siliye inapita: potosekiwa, iyewi saowa kopolo toki fa:kemi fepela: apola:, Yesu emi heyakeye.

⁸ Helepela: potapola:, sena kesale muta iyewi sopoke sao isu kiwemi emi felakeye. Apula: sena kesale nokamoke nano falo alekenawemi nasolo tiye, isu kiwemi emi felakeye. ⁹ Felawemi Yesu inapita: sena kesale noka puwano, iwa noka sikapetapo apola: epapuluse minakeye. Inisekiwa iyewi sopoke holose inise,

"Hosana.

Niyewi Kewa siliyakeye. Kewa minawa sena Sosokeye.

Piseiki Koteyewi Kewa hamone Eyewi Kewa napola:pekeye.*

¹⁰ Nini tilila kouwa mei Tepitiyewi piseikipela: pota: enene epapuluse, Keyewi piseikipela: pota: elaposakeye. Piseikipela: pota: epesenewa Koteyewi napola:takeye.

Alake Kote hepene falemi enewa niyewi wapiyakeye. Hosana.”

¹¹ Aluse iyewi holose hanapola: Yesu Yelusaleme sitiwemi hanapola: hetetise, Kote koawa potapose hapakeye. Hanapola: nano ketea sopoke seli pote hanosekeye. Alawamona, opo sinapita: Yesuyewi Kote koawa iya:pela: sena ilipe hanosene kukuluipewalapulu Petani koamesa: hapakeye.

“I Kalu Fo Wa:ke Mahelepesakeye,” Au Seyawa Wekeye

Ma:tiu 21:18-19

¹² Yopolotela semetei eniyapola: kiapo ikiwat-apita:, Petani koamesa: iya:pela: hanapola: Yesu menipita: ¹³ potakamake kolotea pama i kalu hene falo sopolu elapita: papokeye. Potapola: i kalu mouwemi hanapola: i fo supa:na:pela: potakamake, i kalu fowa eta: heyama falo sopolu elapita: papokeye. Koiyawemiye, kalu fo helesene opomakeye. ¹⁴ Potapola: Yesuyewi i kaloma selese, “Me wa:ke ke fo mahelepesakeye.

* **11:9** Kisala Puka 118:26

Sikape senayewi fo maita: inisekiwa, ke fowa eta: ma:na:makeye,” aluse seyakeye. Aluse seyawa E sena ilipe hanoseyewi topukeye.

Kote Koawemi Senayewi Nano Ketea Wa:la:ya:sela: Sita:newa Yesuyewi Hamona E Seyawa Wekeye

Ma:tiu 21:12-13; Luki 19:45-47; Yone 2:13-22

¹⁵ Yesu E sena ilipe hanosewanapulu Yelusaleme sitiwemi hanapola: hetetise, Kote koane pakia Yesu musuluyetiye hanapola:, Yesuyewi potakamake, sena kesale nokamoke nano ketea wa:la:ya:sela: sitalapita: potapola:, alutale tiye hamona seyakeye. Sena kesale nokamoke moweni peleya: kalikalila senisila:sela: sitalapita:, tepolowa notoloyetikeye. Sena kesale nokamoke a:nema: tumu amuna wa:la:lopita:, ili sea sita:newana notoloyetikeye. ¹⁶ Notoloyetiye Yesuyewi ima selese, “Kote koawemi nano ketea tiye inapita: wa:la:lomita: hanapita: aupa. ¹⁷ Apula: Kote pukawemi puwano sepatosene sena Aisaiayewi momateyawa wekeye. Koteyewi selese, ‘Sena kesale peleya: sopowemi sita:neyawa selese, “Niyewi Kotema sema:na:pela:, Kote koane inise kulukuluma:na:keye,” au selesekeye.’ Au selesene kamona Kote koane we kiyewi atu tisene sena koane amuna hetetikeye.”

¹⁸ Au selapita: pilisiti sena sosoyawala, Kote solo elewa walosene senayawala, iyawa Yesu sowa ta:tapola: Yesu kumita: sanapose matanakeye. Yesu solo se tiye miwa sena

sopoke ta:tapola:, “Napolapo,” apula: potapola:, pilisiti sena sosoyewi katolose sita:la:, Yesu sama:na:pela: elawamona iwa ipilise eta: salimakeye.

¹⁹ Ka:lo nukulupita: Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, Yelusaleme sitiwa iya:pela: hapakeye.

Himu Semetei Matanepela: Kulukulusewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 21:20-22

²⁰ Kiapowemi iwa mene hanapola: potakamake i kalu puwano papowa falo olotilapita: papokeye. ²¹ Potapola: Pitayewi Yesu seyawa matanepela:, Yesuma selese, “Walosene sena, pota:pa:. Keyawa puwano selese i kaluwa wa:ke senayewi fowa manaposakeye, e seyawa olotilakeye. Keyawa pota:pa:.” ²² Au selapita: Yesuyewi selese, “Kotema himu semetei esa: matanepa:. ²³ Neyewi kima solo we heneye selakeye. Kiyewi sena kesale nowamoke selesaleke, ‘Tokomo kewa kikili tiye hano tawala mutula hamone.’ Aluse himu elipei eta: matanamake heneye himu semetei matanepela:, auma e selesaleko aupesakeye. Aluse matanepela: elaleke Koteyewi aluse timinipesakeye.

²⁴ Alanase kiyewi kulukulusene ikila emiwa, Kotema nano ketea ta:tese heneye Koteyewi alalakeye, aluse matanese kulukulupita:, keteawa heneye aupesakeye. ²⁵ Kulukulusene ikila emiwa, keyawa sena nowama kema mapolose enewa kepoliyetiya:pa:. Ke olokeyatelawa Koteyewi itapa temita:

keyewi sena nowama mapolosewana itapa teme. Aluse kulukulusaleke Koteyewi ke olokeyatelawa iya:taposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye. ²⁶ [Aputa: Yesu solo nowa selese, “Keyawa mapolosewa makepoliyetisaleke, ke olokeyatelawala ki Ata hepene falemi elakamoke maiya:taposakeye,” au seyakeye.]

*“Yesuyewi Epe Timiniseya Eta:wi Apoyala?”
Au Seyawa Wekeye*

Ma:tiu 21:23-27; Luki 20:1-8

²⁷ Yelusaleme sitiwemi Yesu E sena ilipe hanosewanapulu wa:ke mene hanapola:, Yesu Kote koane pakiawemi enewemi pilisiti sena sosowala, Kote solo ele walosene senayawana, Yu sena tililawala, iwa sopoke inapola: ²⁸ Yesuma selese, “Keyawa epe timiniseya eta:wi apoyala? Keyawa aluse timinimita: eta:wi Kema aluse timinipa:, e seyala?”

²⁹ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Neyewi kima nano semetei nowa meapo ta:potakeye. Ta:potakamake kiyawa Nema solo mene inapita:, ta:tapola: Nema timinipe seyawa Neyewi kima sema:na:keye. ³⁰ Yoneyewi sena kesale hano tolusulawa Koteyewi e seyala? Senaye seyala? Eta:wi seyala? Kiyewi Nema sema.”

³¹ Aputa: i kene sopololo kekelese selese, “Niyewi Yesuma ena sema:na:ne? Niyewi selese, ‘Koteyewi au seyakeye,’ aluse selesaleke, Yesuyewi nima selese, ‘Ko:lupita: Yoneyewi solo amowa ta:te iya:peyala?’ au selaposakeye. ³² Alawamona niyawa selese, ‘Senayewi au seyakeye,’ aluse selesaleke, sena kesale sopoke

nima mapolose konomopesakeye. Koiyawemiye, sena kesale sopoke matanese, 'Yone ewa heneye sepatosene senakeye. Ewa heneye Kote solo se tiye kinisene senakeye.' " Aluse iyewi matananase ima ipikeye. ³³ Alake ilipe kekelese Yesuma selese, "Yoneyewi sena kesale hano tolusulawa eta:wi eta: elamita:keye. Niwa tikili tekeye." Au selapita: Yesuyewi selese, "Kiyewi Nema solo mene eta: seyamanase, Nema timinipa: e seya mouwa kima maselaposakeye," aluse Yesuyewi ima seyakeye.

12

Kote E Sa:wa Senayewi Ikomopesakeye Aluse Yesuyewi Ene Ewamo Pale Seyawa Wekeye
Ma:tiu 21:33-46; Luki 20:9-19

¹ Aputa:, Yesuyewi ma:ta: tima:na: pale selese, "Alekena inayewi mei kalepe alekena amowa kepela: apola:, sikape solakeye. Solawala fo tikipaselesa: waine hano hamonite, etewa kalotese pokose amuna timiyakeye. Timinise senayewi alekena amowa seli pota: epe-sita:, ituwe koane tikeye. Tipela: apola:, alekena amowa sena nokamoke alekena potapola: sita:pesita: sena noka ta:pele tiyapola: apolo wayakeye. Ta:pele tiyapola: itapa tepela:, alekena inayewi senawana, e alekena amowana iya:pela:, peleya: nowemi makene hapakeye.

² Hanapita: mei kalepe fowa kene ina ikila emiwa, alekena pota: sita:ne senayewi mei kalepe fowa supukeye. Su tiyapola: takalese alekena inayewi seyawa ta:tapola: iliye

tima:na:pela: elawamona, iyewi tikapeye tipela: matanepela:, alekena inamawa eta: tuwapomakeye. Apula: alekena inayewi e tima:na: tisene senama selese, 'Mei kalepe fowa newamopela: tuwapowa keye tima:na:pela: hamone,' au seyakeye. Aputa: tima:na: tisene senayewi tima:na:pela: hapakeye. ³ Ewa hanapola: alekenawemi inapitekiwa, alekena pota: sita:ne senayewi ewa sanapola:, mei kalepe fowala eta: mima mokopo hamona seyakeye.

⁴ Apula: wa:ke mei kalepe fo tima:na:pela: alekena inayewi tima:na: tisene sena nowa hamona seyakeye. Hamona seyawa alekenawemi inapitekiwa, alekena pota: sita:ne senayewi ewa piseiwemi sanapola: ewa ikomonose itipiyakeye.

⁵ Sanose ikomonose itipiyawa potapola: alekena inayewi tima:na: tisene sena nowama mei kalepe fo tima:na:pela: hamona seyakeye. Hamona seyawa alekenawemi inapitekiwa, alekena pota: sita:ne senayewi ewa sana kulukeye. Tima:na: tisene sena nokamokiwala kamunakeye. Tima:na: tisene sena noka sanapola:, apula: tima:na: tisene sena noka heneye sana kulukeye.

⁶ Apula: alekena inayewi matanese, 'Sena semetei nowa elakeye. Ewa Ni Sa:keye. Ewa Neyewi sosolo himu hapawa matanese elakeye. Ewa Ni Sa:nase iyewi maikomopesakeye.' Aluse matanepela: E Sa:ma selese, 'Mei kalepe fo tima:na:pela: hamona,' apula: E Sa:le amowa Ewa hapakeye. ⁷ Hanapola: alekenawemi inapitekiwa, alekena pota: sita:ne senayewi selese, 'Alekena ina sa:wa inatakeye. Alanase sikape

E inawa kuluwemi onatu wapa:kemi Ewa ela:, alekena we Eyewi pota: epesena: telalakeye. Auma:pekise Ewa sama:na:keye. Sana kulapita: alekena we niyewi ninipe tima:na:keye. Alake niyewi niwa ina tepela: pota: sita:pesena:keye.’
⁸ Au seya sala amowa iyewi sukulu tiye sana kulapita:, alekena solawa papaseye tiye hema tapowemi toliyetikeye.

⁹ Alake sikape alekena inawa inisekiwa alekena pota: sita:ne senawa ko:lupesape? Ewa inapola: eyewi alekena pota: sita:ne senawa sana kulaposakeye. Sana kulapita: sena nokamoke alekena amowa seli pota: sita:pesita: ta:pelepesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

¹⁰ Aputa: Yesuyewi sena kesale sopoma selese, “Kote pukawemi solo weyamowa momateyawa kiyawa eta: akeyamana? Kote pukawemi momateyawa wekeye.

‘Koane tisene senayewi i isu sotukepiyawa wa:ke tiyapola: inapola: koane honosane kelalakeye.

¹¹ Kela epa Koteyewi Ene aluse timiyanakeye. Aluse timiyalapita: niyewi potapola: selese, “Epamowa seli napolapo,” alusekeye.’*

Aluse, momateyalakeye.”

¹² Aluse Yesuyewi selapitekiwa, pilisiti sena sosowala, Kote solo ele walosene senayawana, Yu sena tililawala, iwa sopokeye ta:tapola: matanese, “Yesuye niwamo kotopela: apola:

* **12:11** Kisala Puka 118:22-23

pale seleselakeye.” Aluse matanepela:, Yesu tipolo selawapote supa:na:pela: elawamona, sena kesale iyewi sopoke ima konomoma:pekitise, Yesuwa iya:pela: iwa hapakeye.

Takese Moweni Miya:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 22:15-22; Luki 20:20-26

¹³ Felesi senayawala, Helote kulu hapa senayawala, Yesu elakemi sena noka hamona seyakeye. Yesuyewi hele selapele esa:, hopolose meapo ta:tapose hamona seyakeye.

¹⁴ Hamonapita: iwa hanapola:, Yesu elakemi inapola: selese, “Walosene sena, Ke sowa hene heneye selakeye. Aluse niyewi matanekeye. Aputa: senayewi Kewa ikomoma:na:wa kine kewa eta: matanamake Keyawa heneye selesekeye. Sena sosowa epelemita: Keyewi se tiye kinise eta: selesemakeye. Koteyewi alusewa Keyewi heneye se tiye kinatakeye. Alake Kema niyewi meapo ta:takeye. Niyewi Yu senayewi Lome sena Sisa piseikima takese moweni kinapitekiwa ililapa? Kinakamake Kote solo elewa hotoma:na: telalapa? Ko:luma:na:napa?

¹⁵ Niyewi takese moweni tuwataposapele? O iya:pa:na:napa?”

Alawamona ili himu elipei matanepela: sita:la:, ili sowa pateya seyawa Yesuyewi Ene potapola: ima selese, “Neyewi hele selesaleke Neyewi Ne solo kemi ka:yewi a:pele sanosene aluse, Nawa Nine samita: kiyewi aluse selakeye. Neyewi hele selesaleke kiyewi Nawa tipolo

selawapa:na:pela: selakeye. Alake moweni usu amo Neyewi potapose tiye mina.”

¹⁶ Au selapita: iyewi moweni usu tiyapola: minakeye. Tiye inapita: Yesuyewi potapola: ima selese, “Sena ipi mitiwa moweni ukemi elatapa? Ipi unuwa momateyalapa?” Au selapita: iyewi selese, “Lome sena piseiki Sisa mitilakeye. E unuwa momateyalakeye.” ¹⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Lome sena piseikiyewi newa Ene Ema kina:pa:. Kotenewa Kote Ene Ema kina:pa:.” Apula: iyewi ta:tapola: howa hanose sosolo kete matanakeye.

Sena Kesale Kuluwa Mene Tesima:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 22:23-33; Luki 20:27-40

¹⁸ Satusi sena Yesu enewemi inapola: iyewi matanese, sena kesale kuluwa mene eta: tesilise-makeye. Aluse matanepela: iyewi Yesuma selese, ¹⁹ “Walosene sena, Moseseyewi solo momateyawa wekeye. ‘Sena nowamoke ene e ma:yewi sala eta: kesilamake kulapita: potapola:, ene e ma:yewi kesale sopa:lawa tisekeye. Sena kulu amowa e sa:le maya tekamunuse manomita: kesale sopa:lawa ene e ma:yewi tisekeye.’ Aluse Moseseyewi solo momateyawa niyewi akeyakeye.

²⁰ Sena tomoipewa sita:newa ilipe e ma:e semeteikeye. E ma: ola:tewi kesale tiwa sala eta: kesilamake kulapita:, ²¹ e ma:e kulu fo:su amoke kesale sopa:lawa tikeye. Ewala sala eta: kesilamake ewa kulukeye. Kulapita: e fo:su kemi kesale sopa:lawa tikeye. Tiwamona ewalapulu

sala eta: kesilamake kulapita:, ²² ala hanapola:, e ma:e tomoipeyewi kesale sopa:la semetei kamo tiye ha:na: hanapola:, sala eta: kesilamakeye. Sikape kesale initelawa elapepela: sikape ewala kulukeye. ²³ Kulu mene tesila ikila emiwa, kesale amowa a:me ekele tepesape? Kesale amowa sena tomoipeyewi tikeye.”

²⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote solo pukawemi Moseseyewi momateyalakeye. Momateyawala, Kote E penaiyawana, kiyewi tikili tese hele matana hanatakeye. ²⁵ Sena kesale kulu mene tesilapita: hepene sena epesita:ya epapuluse sitalaposakeye. Aluse sitala ikila emiwa sena kulu mene tesiyawa kesale kulu teisa:pewa eta: tisemakeye.

²⁶ Aputa: sena kesale kuluwa mene teisa:pa:na: amowa mouwa Moseseyewi momateyawa wekeye. I tepeteni honosane emi tei wa:la enene ikila emiwa, Koteyewi Mosesema selese, ‘Epalahame Kotewa Nekeye. Aisa:ke Kotewala Nekeye. Yakope Kotewala Nekeye.’ † Au selapita: Moseseyewi momateyawa kiyewi akelese mouwa kiwa mamatane selakeye.

²⁷ Momateya amo mouwa wekeye. Kote Ene Ewa sena falela apota: a sitalakamo Kotek-eye. Ewa sena kulu tana Kotemakeye. Kiyewi puwano seyawane hele seleselakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Kote Sowa Puwanowa Wekeye
Ma:tiu 22:34-40; Luki 10:25-28

† 12:26 Mene Sili Puka 3:6

²⁸ Kote sowa walosene sena semetei nowa inapola: potakamake, Satusi senayewi Yesuma kekela:sela: seya ikila emiwa, ili solo amowa Yesuyewi solo napowa ima mene se tiye kinapita: potapola:, sena mina amoke Yesuma selese, “Kote solo ele nowa nokaiyamo puwanowa?”

²⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, Kote puka momateyawa wekeye. ‘Isolaiya sena kesale kiyawa ta:ta:pa:. Nini Piseiki Kote Ene semetei Piseikipela: elakeye. ³⁰ Alake kiyewi Piseiki Kotema himu hapa matanepa:. Kili himu sopoyawa Ema himu hapa matanepa:. Kili ho sopoyawana Ema himu hapa matanepa:. Kili matana sopoyawana Ema himu hapa matanepa:. Kili penaiya sopoyawana Ema kulupela: apola:pa:.’
‡

³¹ Apula: Kote solo nowa wekeye. ‘Keyawa kine kewamo himu hapa matana hanosene amunuse, sena nowana aluse himu hapa matanepa:.’ § Aluse, solo elewa elipei amowa heneye itapa tesekeye. Solo nowa puwanomakeye,” au seyakeye.

³² Au selapita: Kote sowa walosene senayewi selese, “Walosene sena, Keyawa epe selese amowa henenapo. Kote Ene Ewamo semeteikeye. Piseiki Kote nowa maelakeye. ³³ Ke himu sopolo Ema himu hapa matanayawana, ke matana sopolo Ema himu hapa matanayawana, ke penaiya sopolo Ema himu hapa matanayawana, kine kewamo himu hapa matana hanosene aluse, keye sena

‡ 12:30 Ele 6:4-5 § 12:31 Lefitikase 19:18

nowa aluse himu hapa matanepa:. Au selaka henenapo. Koteyewi epelemita: solo ele elipei amowa kulu hanose timinisewa heneye itapa tesekeye. Kotema nano sopoke sano tiye kilipela: kinaka sikapekeye.”

³⁴ Au selapita: eyewi seli matanepela: seyawa-munuse, Yesuyewi ema selese, “Kewa Kote Piseikipela: pota: epesene pa elakeye,” au seyakeye. Au selapita: iyewi Yesuma nano ta:popa:na:pela: elawamona, iyewi solo amowa sano tiye toluyetiyapita:, wa:ke nano nowa meapo eta: topumakeye.

*“Kelesoyewi Mouwa Kiyawa Ko:lu Matanepa?”
Ma:tiu 22:41-46; Luki 20:41-44*

³⁵ Senayewi matanemita: Kote koane pakia hema nokemi Yesuyewi selese, “Kote solo elewa walosene senayewi selese, ‘Kelesowa Tepiti sena i maya mina amo senanakeye,’ au selesapekeye. Au selaka ko:lupita: ela:? ³⁶ Puwano fa:nemi Ho Napoyewi Tepitima matanepitekiwa Tepitiyewi selese,

‘Ne Piseikima Piseiki Kote selese,
“Kewa ne tiya:le ili tapowemi helema.
Helapita: ke kisiwa Neyewi sano tiye ke
hanewemi apoma:na:keye.” ’ *

Aluse, Kote seyawa Tepitiyewi momateyalakeye.
³⁷ Alake Tepitiyewi Kelesoma selese, ‘Kewa ne Piseikikeye,’ au seyawa ko:lupita: e seyala?

* **12:36** Kisala Puka 110:1

Aputa: tilila kouwayewi E sala maya hapama 'Piseikikeye,' elawa eta: selesemakeye. Alake Tepitiyewi Kelesowemi 'Piseikikeye' au seyanase, Tepiti seta: kesilama Kelesowa puwano fa:nemi kao enekeye. Alawamona kiyewi selese, 'Tepiti maya mina emi Keleso hetetiyaposakeye,' au selakeye. Au selaka ko:lupita: ela:?" Aluse Kote sowa walosene senayewi solo amowa Yesuyewi sano tiye toliyetise selapita:, sena kesale sopoke ta:tapola: heneye epeyakeye.

"Kote Solo Ele Walosene Senayawa Timinisene Epapuluse, Kiyawala Aluse Timinipa," Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 23:1-36; Luki 11:37-54; Luki 20: 45-47

³⁸ Yesuyewi solo se tiye mini ikila emiwa se tiye miwa wekeye. Eyewi selese, "Kote solo ele walosene senayewi timinisene amunuse, kiyawala aluse timinipa. Iyewi sao senatolo kapela: hanapola: sena kesale kekenepela: sita:ne iwa hanose, senayewi ili tiya:wa hapolose iwa me solo se selese, 'Walosene sena sosolo,' au semita: sosolo epelesekeye. ³⁹ Apula: Yu senayewi kekenesene koane hanapola:, sena kesale sopoke kekenepela: ka:la:lopela:la:, iwa minitapowemi sea ka:la:loma:na: epelesekeye. Tikinisene ikila emiwa senayewi iwa me solo se, sena piseiki ununa sosowa sea emi ka:la:loma:na:pela: epelesekeye.

⁴⁰ Apula: kesale sopa:la moweniwana, nano keteawala, ima mita: kesale sopa:lawa ipa:tesekeye. Iyewi atu tima:na:pela: aluse ipa:tesekeye. Ipa:pela: kemi senayewi iwa

napolapo, au semita: iyewi kulukulula:sela:sita:la:, solo senato solo senatoye hanose kulukulusekeye. Alanase iwa sopokeye falasima:na:wa heneye sosolo tepesakeye.” Aluse Kote solo elewa walosene senayewi alusewa Yesuyewi seyakeye.

*Kesale Sopa:la Kotema Ketea Miwa Wekeye
Luki 21:1-4*

⁴¹ Kote koane pokose moweni tuwaponase, nono fa:nemi Yesu hela: potakamake, sena kesaleyewi moweni tiyapola: inapola: Kotema miya:na:pela: pokose telakeye. Nano keteawa sosolo enewa sena kesale iyewi sopokeye moweni sosolo selawapokeye.

⁴² Alawamona kesale sopa:lawa nano ketea misitiya enenase eyewi moweni usu kulu elipei selawapokeye. ⁴³ Moweni usu kulu elipei selawatapita: potapola:, Yesuyewi E sena ilipe hanosewa mina e seyakeye. Inapita: potapola: Yesuyewi ima selese, “Sena kesale iyewi sopokeye moweni selawapowa, kesale sopa:la moweni selawapo amoke helete tiye hapakeye. ⁴⁴ Iyewi moweni kinapola: itapa tepela: moweni noka kemi elakeye. Alawamona kesale sopa:lawa eyewi nano ketea misitiya enenase moweni kolotea enewa sopokeye tiyapola: ine mikeye. Moweni nowa e koane maelakeye.” Aluse Yesuyewi E sena ilipe hanosewa seyakeye.

“Kote Koane Etewaye Tiwa Ekeye Tiyaposak-eye.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 24:1-2

¹ Kote koawa Yesuyewi iya:pela: hanose ikila emiwa, E sena ilipe hanosene semeteyewi ema selese, “Walosene sena, Kote koawa pota:pa:. Eteawa koane tiwa hene heneye sosolapo. Alake koawa hene heneye napokeye.” ² Au selapita: Yesuyewi ema selese, “Kote koane na:tewi epe potoseya, etewa kalopo hanapola:, koane tiwa sikape ekeye tiye semetei semetei esa: sitalaposakeye,” au seyakeye.

Nano Ketea Hilila Kalikalila Hetetima:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 10:17-22; Ma:tiu 24:3-14; Luki 21:7-19

³ Yesu tokomo Olifiwemi hanapola: tokomo akola naiya emi potakamake, Kote koane elapita: pota: hela:, Pitawala, Yemesewala, Yonewana, A:nituluwala inapola:, ilipe semetei sita:la: Yesuma iyewi ta:potose, ⁴ “Keyawa epe seleseya asu hetetiyaposape? Koteyewi Ene nano sopoke auma:na:wa ikila asu hetetiyaposape? Niyewi matanemita: nano enayewi nima walopesape?”

⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Pota:pa:. Sikape nano auma:na:wa wekeye. Sena nokamoke kima mokopo selesaleke iyawa solo amowa ta: tima:pekise seli pota:pa:. ⁶ Sena muta inaposakeye. Inapola: iyewi mokopo selese, ‘Newa Kelesokeye. Piseiki Soswa Nekeye.’ Aluse iyewi Ne unuwa sepela: mokopo sela, solo amowa sena kesale mutayewi ta: tiyaposakeye. Alake kiyewi seli pota:pa:.

⁷ Apula: senayewi koamesa: nowanapulu tetape esaleke, kiyewi ta:taposakeye. Koamesa: pawemiwala, koamesa: pamawemiwana tetakeye esaleke, aluse solo pepile hapa selesalekala kiyawa ta:taposakeye. Ta:tapola: himunama tepa. Senayewi tepa:na:wa puwano hetetiya-posakeye. Alawamona, Koteyewi nano sopoke auma:na:wa sema hetetiyaaposakeye. Alawamona, ka ikilawa asepaakeye. ⁸ Sena peleya: nowamo sena peleya: nowanapulu tetesaleke, kamani nowamoke kamani nowanapulu tetesaleke, aupesakeye. Peleya: kalikalila henene sosolo inaposakeye. Apula: peleya: kalikalila nano ma:na: itapa tepela: sena kesale sosolo menipesakeye. Kesale ene sala kesima:na: tekemiwa sosolo temekelese fa:sewala, himuwana, sosolo olosekeye. Olosene ma:ta: tisene epapuluse henene sosolo kemiwala, nano ma:na: itapa tepitekiwala, kisi tetakemiwana, epapuluse sena kesalema nano hililawa ma:ta: tiyaposakeye.

⁹ Ikila emiwa kiwa sutesima:pekitise pota:pa:. Kiwa sena nokamoke sukulu tiye kotosene senayewi kiwa kotose, apula: Yu senayewi kekenesene koawemi sena nokamoke kiwa mei kiyewi sanaposakeye. Alake kiyawa Newa kulu hapanase, kiwa kamani senawala, sena pisekiwala, kiwa kotomita: sena nokamoke kiwa supa:na:pela: hamonapesakeye. Sukulu tiyapola: kotoma:na: ikila emiwa, kiyawa ima Newamo solo se selaposakeye.

¹⁰ Itapa tema:na: ikilawa seta: hetetima ela: Newa matanemita:, solo napowa peleya: sopolu

sena kesale sopoma Newamo kulu hanosene sena kesaleyewi se tiye kinaposakeye. ¹¹ Apula: kiwa sukulu tiye kotoma:na: ikila emiwa, kiyewi sema:na:wa tutumatepa. Kotoma:na: ikila kemi sema:na:wa kiwa himu fa:nemi Kote matanawa, kiyewi selaposakeye. Kiyewi kili matanawa maselaposakeye. Ho Napoyewi matanawa kiyewi selaposakeye.

¹² Apula: senayewi ene e ma:ewa, sena nowamoke sanose kumita: ta: tiye kinaposakeye. Apula: inayewi ene e sa:wa sena nowamoke sanose kumita: ta: tiye kinaposakeye. Apula: salayewi ene e atawa e amawa a:ko: sena nowamoke sanose kumita: ta: tiye kinaposakeye.

¹³ Alake kiwa Newa kulu hapanase kiwa sena kesale sopoke mapolopesakeye. Alawamona, kiwa Koteyewi mene silimita: kiwa Kotewemi kulu hapawa eta: iya:peyamake, kao matanese sita:la:, tiye hanose pulaye tiye iya:ta:pa:,” aluse Yesuyewi seyakeye.

*Nano Ketea Heneye Olokeyatela
Hetetima:na:wa Wekeye*

Ma:tiu 24:15-28; Luki 21:20-24

¹⁴ Yesuyewi ima selese, “Kiyewi potakamake Kotewa kolotea meapoma:na:pela:, Kote koawemi nano ketea heneye olokeyatela tuwatapita:, kiyawa nano amowa potapola: seli matanepa:. Amowa kiyawa Yutia peleya: sita:newa nesile tokowemi ha:na:pa:. ¹⁵ Apula: kiwa sena noka koane tomo sita:newa kiwa koane suwemi nano ketea tima:na:pela: hanapa.

¹⁶ Apula: kiwa sena noka alekena honosane sita:newa, kili koane sao tima:na:pela: hanapa.

¹⁷ Ikila emiwa kesale alelawala, sala kiaya e amawana, nesile hanakamakiwa hokopesakeye. ¹⁸ Nesile fiyama:na: ikila emiwa hano sinisene inakemiwa nesile hanakamakiwa henyeye hokopesakeye. Hawa sosolo sinisene ikila emiwa, neiyeme mene ha:na:pekitise kulukulupa:.

¹⁹ Nesile hanapola: sitala ikila emiwa, nano hilila hetetima:na:wa sosolo tepesakeye. Koteyewi peleya: sosolo we ma:ta: ti ikila emiwana, napu yemiwana, nano hilila hetetima:na: amowa puwano eta: alamakeye. Nano hilila hetetima:na:wa kotetipela: sikape aluse hilila mahetetiaposakeye.

²⁰ Nano hilila hetetima:na: ina ikila emiwa, ikomonose sita: tesene e seyakiwa sena kesale sopoke kupula: itapa tepesakeye. Alawamona, kuluse itapa tema:pekise Koteyewi ta:peya sena kesale amowa matanese ikomoma:na: ikila heka na tiye heka kasa tepesakeye. ²¹ Aputa: sena nowamoke kima selese, 'Kiwa sopoke weyemi pota:pa:. Sena amowa Ewa Kelesokeye.' Apula:, 'Kiwa sopoke fatemi pota:pa:. Sena amowa Ewa Piseiki Sosokeye.' aluse iyewi selesaleke, solo amowa kiyawa ta:tapa. ²² Alake sena noka, mokopo Keleso amuna tese inaposakeye. Aputa: sena noka, mokopo se tiye kinisene sepatosene sena amuna tese inaposakeye. Inisekiwa sena kesale sopoke ima kulu hanapita:, iyewi nano penanose tisene sosolo nowa timinipesakeye. Timinisewa Kote penaiyawa ima mikeye, aluse sena kesale sopoke howa hanose ima matane-

mita: timinipesakeye. Koteyewi ta:peya sena kesale iyewi nano alusewa, noka toma potapose sukulu tiye timinipesakeye. Iyewi matanese, 'Ne sowa ta:tapola:wala, mata:tesewala, ima ta:pele tiyapola: selaposakeye,' aluse iyewi matanepesakeye. ²³ Alake nano amowa seta: hetetima ela:, nano auma:na:wa Neyewi kima selakeye. Seli pota:pa:. Neye sela we kiyawa heneye ta: tiya:pa:," aluse Yesuyewi sena ilipe hanosema seyakeye.

Yesu Mene Mina:na:wa Wekeye
Ma:tiu 24:29-31; Luki 21:25-28

²⁴ Yesuyewi selese, "Ikomoma:na: ikila amowa itapa tepela: amo fo:su, 'Ikila opowala nukulapo kuneiwana maho:lilipesakeye.* ²⁵ Meiyetolu hepene falemi tese sululuwalupesakeye. Apula: hepene falemi nano sosolo sitalaka ilelipesakeye.' †

²⁶ Ikila emiwa sena kesale iyewi potakamake Sena Sa: Newa inapita: potaposakeye. Mekifala koiya emi penaiyawanapulu ho:liyawalapulu Newa mina:na:keye. Newa inapita: sena kesale sopoke potaposakeye. ²⁷ Newa ina ikila emiwa sena kesale Neyewi ta:peyawa Ne hepene sena mutayewi silima:na: hamonama:na:keye. Hamonapita: iwa inise peleya: sopowemi, fo:su tapowemi sita:newana, fapo helele tapowemi sita:newana, fapo helele tapowemi sita:newana, minitapo tapowemi sita:newana, peleya: sopowemi Neyewi sena kesale ta:pele tiwa

* **13:24** Aisaia 13:10 † **13:25** Aisaia 34:4

hepene senayewi siliyapola: kekenepesakeye.”
Aluse Yesuyewi seyakeye.

I Kaluwa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 24:32-36; Luki 21:29-33

²⁸ Yesuyewi selese, “I kalu amowa pale seya mouwa matanepa:. I kalu falo selese alu tiyakemi potapola: kiyawa matanese, ‘Hepolo tema:na:wa mapatotakeye,’ aluse kiyewi matanesekeye. ²⁹ Matanese amunuse kiyawa potakamake, nano hilila hetetiyaposakeye au seyawa hetetiyapita: potose, Neyewi nano sopoke auma:na: seyawa mapatotakeye, aluse kiyewi matanepesakeye. Sena koane suwemi musuluma:na:pela: isu tenamowa pa inisene epapuluse mapatotakeye, aluse kiyewi matanepa:.

³⁰ Neyewi kima heneye selakeye. Sena ke-sale napuwemi a sitala, iwa seta: kulumake falela apota: epesita:ya kemi, Neyewi auma:na: seyawa hetetiyapita: potapola: iyewi selese, ‘Nano auma:na: seyawa epalakeye,’ aluse kiyewi potapola: matanepesakeye. ³¹ Alake meiki falala, peleya: weyala itapa tepesakeye. Alawamona Ne sowa maitapa tepesakeye,” aluse Yesuyewi Ene seyakeye.

“Newa Mene Mina:na: Ikilawa Sena Nowamoke Eta: Matanamakeye,” Aluse Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Ma:tiu 24:36-44; 25:13; Luki 12:40; 21:36

³² Yesuyewi selese, “Newa mina:na: okala, opo si awawala, sena kesaleyewi eta: matanesemakeye. Hepene senayawala, Kote E Sa:le Neyawana,

eta: matanesemakeye. Ni Ata semeteiyewi Ene ela: matanakeye. ³³ Alanase kiyawa seli pota: sita:latipa:. Newa mene mina:na: ikilawa kiyawa eta: matanamanase seli pota: sita:latipa:.

³⁴ Newa mene mina:na: ikila emiwa auma:na:wa wekeye. Sena makene ha:na:na:pela: ene koawa tima:na: tisene senayewi pota: sita:pesita: apoyakeye. Iyewi nano tisewana eyewi apoyakeye. Isu tenamo pota:tesene senama eyewi selese, 'Seli pota: elatipa:,' au selesekeye. ³⁵ Koane pota:tesene sena mene inaposapekitise pota: sita:latipa:. Ewa opo sinakemiwana, nukulapo honosanewana, kokono kalokemiwana, kiapowemiwana, ewa inapele esa: pota: sita:latipa:. ³⁶ Ewa ela:pe kipila inise potakamake, kiwa fayalapita: popa:pekise kiwa pota: sita:latipa:. ³⁷ Aluse Neyewi kiwa sena ilipe hanosema seya we sena kesale sopoma selakeye. Solo amowa wekeye. Kiwa sopoke eta: enimake seli pota: sita:latipa:." Aluse Yesuyewi Ene seyakeye.

14

"Yesu Sanose Kumita: Supa:na:keye," Aluse Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:1-5; Luki 22:1-2; Yone 11:45-53

¹ Ikila elipei itapa tepela:, ikila nowemi tikina tepesakeye. Puwano fa:nemi Yu sena kesale Isipi peleya: iya:pela: hapalapita:, Koane

Helepa:pe * Matanema:na:pela: Tikinakeye. Tikina kekenepela: falawa eta: solosema nasekeye. Ikila emiwa pilisiti sena sosowala, Kote solo elewa walosene senawana, iyewi kekelese solo tise, “Yesuwa sana kumita: Ewa ko:luse hopolose saliyaposape? ² Yemiwa tikina ikila emiwa Yesu saliyakamakiwa eta: ilimanakeye. Alake sena kesale muta kekenawemi niwanapulu tepa:pekise, yemi Ewa eta: salima:na:makeye.”

Petani Koamesa: Wela Ikumu Hosonosene Yesu Piseiwemi Kesale Nowamoke Sulawa Wekeye Ma:tiu 26:6-13; Yone 12:1-8

³ Petani koamesa: sena nowa unuwa Saimone puwano waka:pila enewa fala:pekeye. Alake Saimone koane Yesu hanapola:, tepolowemi ma:na:na:sela: elapita:, kesale nowa inapola: etewa napolo potolo amuna timiyawa tiyapola: minakeye. Potolo tiyapola: mina emi, wela hene heneye ikumu hoseyawa wasu, moweni sosoyewi wa:la:losewa susa tikeye. Susa tiyapola: potolo hotiyetipela: Yesu piseiwemi sulakeye.

⁴ Supita: sena noka sita:neyewi potapola: konomonose i kene sopoloselese, “Kesale amoke ko:lupita: mokopokemi suluse itapa tepe? ⁵ Wela amowa moweni sosoyewi wa:la:lopela:, yapene semeteiwemi tima:na: tisene heka amowa

* **14:1** Mosese enene ikila emiwa Isipi peleya: emi Moseseyewi ene Feloma selese, “Yu sena amowa Felo keyewi masilikepilapita: amowa sala ola:pe sopokeye sana kulaposakeye.” Apula: Yu senayewi a:pele sipi sanose pepetawa koane isu tenamo hepawemi mupukeye. Mununapita: potapola:, kulu kinisene hepene senayewi koawa heleye tiye papaseye tiye hapakeye.

epapulakeye. Wela amowa sena nowama wa:la:lopela: moweni sosolo tiyapola: sena nano ketea misitiyama miya:na: telakeye.” Aluse iyewi kesalema konomona selese, “Keyawa sena nano misitiyawa eta: sesema:na: telamanapa? Ko:lupita: wela amowa suluse itapa tepe?” au seyakeye.

⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kesale amoke ene tima:na:pela: matanawa ko:lupita: kiyawa ewamita: ela: seleseya? Alake kiyawa au selapa. Kesale amoke Ne piseiwemi wela sukamowa heneye napokeye. ⁷ Aluse sena nano misitiyawa ikila sopoke kiwalapulu kilipe a sitalaposakeye. Alawamona Newa ikila sopoke kiwalapulu ninipe maelaposakeye. Ikila nowemi kiyewi matanese iwa sesema:na:wa ililakeye.

⁸ Kesale amoke timiyawa ilima:na: telalapita: eyewi timiyanakeye. Ne toma amowa apana tuwapa:na:wa, kesale amoke wela ikumu hosonosene Ne tomawa napola: tese suma:na:wa ta:pela: tese sulakeye. ⁹ We, ta:ta:pa:. Neyewi kima heneye selakeye. Peleya: sosolo weyamo senayewi Newamo matanemita: solo napowa se tiye kinise, kesale amoke wela sulawala, sena kesaleyewi matanemita: iyewi selaposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Yutaseyewi Yesu Sihelelepesakeye, Au Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:14-16; Luki 22:3-6

¹⁰ Sena kukuluipe hanosene semetei nowa unuwa Yutase Isekeliotekeye. Ewa pilisiti sena

sosolo sitala emi Yesu sihelelema:na:pela: selapose hapakeye. ¹¹ Hanapola: selapita: iyewi epelese ta:tapola: ema selese, “Niyewi kema moweni miya:na:keye,” au seyakeye. Au selapita: Yutaseyewi matanese, “Yesu ko:lu sihelelema:na:na?” Aluse matanepela: Yesu sihelelema:na: isu keyakeye.

Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tiki-nawemi Ma:na: Ma:na:pela: Yesu E Sena Ilipe Hanosewanapulu Kekenawa Wekeye

Ma:tiu 26:17-30; Luki 22:7-14, 21-23; Yone 13:21-30

¹² Aputa: tikinise Falawa Eta: Solosema Nasene ma:ta: ti ikila emiwa, a:pele sipi sa:le sanakeye. † Ikila emiwa sena ilipe hanoseyewi Yesuma ta:potose, “Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinise ma:na: nasewa Keyawa koane kami kekenema:na: seli tima:na:na?”

¹³ Aputa: sena ilipe hanosene elipei hamonite Yesuyewi ta:pele tiyapola: selese, “Ka:ko: sitiwemi hamone. Hanapola: potakamake sena nowamoke hano potolowemi wasu tiye uwapola: inapita:, ka:tawa ewa kolupesakeye. Koluye tipela: ewa hanapita:, ewalapulu kilipe ha:na:pa:.” ¹⁴ Hanapola: koane nowa musuluyetiye hanapita:, koane inama selese, ‘Walosene senayewi ta:papowa wekeye. Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela:;

† **14:12** Mosese enene ikila emiwa Isipi peleya: iya:pela: hamonite Yu sena tilila kouwa Koteyewi heleyetiwa kepolyetima:pekitise yapene sopoke a:pele sipi sanose tikina tesek-eye.

Ne sena ilipe hanosewanapulu kekenepela:, koane sulu nono kami kekenema:na: ma:na: ma:na:na? Sena makene mina apolosene koane ulutupu nono kaiye?’

¹⁵ Aputa: eyewi ka:ko: siliyapola:, koane wa:pa: fiyanapola: koane ulutupu sosolo walopesakeye. Koane emi seawala, tepolowala, elaka walopesakeye. Walopita: koane emi ma:na: nasene seli tiye tuwata:pa:.” ¹⁶ Aluse Yesuyewi sekepilapita:, sena ilipe sitiwemi hapa elipei amowa hanapola: koane hetetise Yesuyewi auma:na: seyawa, amunuse timinipitekiwa a:tewi papokeye. Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: a:tewi ma:na: nasene seli tiye tuwapokeye.

¹⁷ Seli tiye tuwatapita: potapola: opo sinakemiwa, Yesu koane inapola:, E sena ilipe hanosene kukuluipewalapulu ilipe kekene tiyapola: sita:nekeye. ¹⁸ Iyewi ma:na: na:sela: tepolowemi ka:la:lopela:ne ikila emiwa, Yesuyewi selese, “Neyewi kima heneye selakeye. Kiyewi sena semetei nowamoke Newanapulu semetei ma:na: nakemi, kiyawa semetei nowamoke Nawa sihelelepesakeye,” au seyakeye.

¹⁹ Au selapita: iyewi himu nakolose ilipe semetei semetei esa: Yesuma selese, “Kewamo sihelelema:na:wa neya?” aluse selese hapakeye.

²⁰ Sela: hanapita: Yesuyewi selese, “Kiwa sena ka:la:ya yamoke Nawa sihelelepesakeye. Neyewi falawa tiyapola: hano wela emi tikipela: amoke, sena nowamokiwala, Newanapulu semetei tiki

tisaleke sena epakeye. Eyewi Newa sihelelepe-sakeye. ²¹ Heneye, Sena Sa: Newa kulaposakeye. Newa auma:na:wa Koteyewi se tiye kinisene sepatosene senayewi, Kote pukawemi momatelese apoya, semetei kamunuse kulu hanose aupesakeye. Sena Sa:wa Nekeye. Newa sihelelema:na: sena amowa ewa falasima:na:wa heneye mahepapelepesakeye. Sena epamowa ewa eta: kesilamakiwa amowa ilimapetakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Ilipe Hanosema Yesuyewi Falawawala Waine Hawana Miwa Wekeye

Ma:tiu 26:26-30 Luki 22:15-20; 1 Kolini 11:23-25

²² Iyewi ma:na: na:sela: ka:la:ya ikila emiwa, Yesuyewi falawa tiyapola: Kotema napolo esa: kulukululakeye. Kulukuluse itapa tepela: falawa pasoloyetiye sena ilipe hanosema semetei semetei esa: kinise selese, “Falawa we tima. Weyamowa Ne tomakeye,” au seyakeye. ²³ Apula: kapo waine hawana tiyapola:, Kotema napolo esa: kulukulupela: itapa tepela:, ima kinapita: iyewi sopoke menakeye.

²⁴ Napita: potapola: Yesuyewi ima selese, “Waine hano weyamowa Ne pepetakeye. Ne pepeta hapa amokiwa sena kesale muta himu olokeyatelawa iya:taposakeye. Ne pepetayewi sena kesale muta mene silima:na:pela: Koteye solo hili sepapokeye. ²⁵ Neyewi kima heneye selakeye. Waine hano Neyewi wa:ke peleya: weyemi kiwalapulu semetei eta: ma:na:makeye. Sikape Kote Piseikipela: ela peleya: emi Neyewi

waine hano weyamowa kiwalapulu semetei sita:la: ma:na:keye.”

²⁶ Aluse Yesuyewi selapita:, iyewi Kotema wapilise kisalakeye. Kisapela: itapa tepela:, koawa iya:pela: tokomo Olifiwemi fiyanekeye.

Pitayewi “Yesu Neyewi Eta: Potesemakeye,” Au Sema:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:31-35; Luki 22:31-34; Yone 13:36-38

²⁷ Sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Kiyewi sopoke Newa iya:taposakeye. Iya:pa:na:wa Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘A:pele sipi yesila senawa sanowapo ikila emiwa a:pele sipi sopoke netalepesakeye.’
‡ Aluse, Kote pukawemi momateyawa heneye kamunuse aupesakeye.

²⁸ Auma:na: kamunuse, sikape Newa mene tesilapola:, Kalili peleya: emi Newa puwano hapalapita:, kiwa sikape inapola: ninipe semetei kekenema:na:keye.”

²⁹ Au selapita: Pitayewi Yesuma selese, “Iyawa sopoke Kewa iya:tesaleke, Neyawa Kewa heneye maiya:taposakeye.” ³⁰ Au selapita: Yesuyewi Pitama selese, “Neyawa heneye selakeye. Napu nukulapo kokono ikila elipei seta: kayamawemi keyewi selese, ‘Yesu Neyewi eta: potesemakeye,’ aluse ikila usulupewemi mokopo selaposakeye.” ³¹ Alawamona Pitayewi penanose selese, “Eh, newa Kewalapulu semetei sana kulusewala, neyewi ‘Yesuwa eta: potesemakeye,’ elawa eta: sema:na:makeye.” Au selapita: sena ilipe

‡ 14:27 Sekelaiya 13:7

hanosene sopoke Pitayewi solo semetei kamo kulu hanose seyakeye.

Kesemene Peleya: Yesuyewi Kulukulusewa Wekeye

Ma:tiu 26:36-46; Luki 22:39-46

³² Yesu E sena ilipe hanosewanapulu Kesemene peleya: emi hanose Yesuyewi ima selese, “Newa kulukulula:sela: ela ikila emiwa kiwa weyemi sitalatipa:.” ³³ Au seya Yesuyewi Pitawala, Yemesewala, Yonewana, siliye hanose, Yesu Ewa sosolo himu nakolose, eta: epeyamake enekeye. ³⁴ Aluse ela: Yesuyewi ima selese, “Ne himu sosolo nakolose ela:, Newa kuma:na: tekeye. Alake kiwa weyemi ka:la:loma. Kiwa seli potalatipa: eniyapa,” au seyakeye.

³⁵ Au selapola: apola: Yesu Ewa kolotea hanapola:, panoka:pela:la: mitiwa peleya: opola: ela: kulukulula:sela:, Ema nano hililawa itapa temita: kulukululakeye. ³⁶ Kulukuluse selese, “Ni Atao, Keyawa nano sopoke timiyawa ili tesekeye. Alake Keyawa kapo nano hilila Nema miwa elaka Keyawa iya:ta:pa:, aluse Neyewi matanekeye. Alawamona Ne matanawamunuse aupa. Ke matanawamunuse aupa:.”

³⁷ Aputa: Yesuyewi kulukulupela: itapa tepela:, sena ilipe hanosene usulupe amoke ka:la:lo pela:newanapulu ina:sela: potakamake, iwa fayalapita: papokeye. Potapola: iwa kila:tese Pitama selese, “Saimone, kewa eniya:sela: ela:?” § Kewa opo si awa

§ 14:37 Pita unuwa mouwa etewakeye. Etewawa alotowi eta: popa:selesemakeye.

semeteiwemi eta: pota:pesene telemanapa?
³⁸ Kima sena nowamoke polusaleke, kiyawa olokeyatela tima:na: tiye ha:na:pekitise, mene tesi tiye hanapola: ela: seli pota:pa: kulukulupa:. Eniyapa. Kili himuyewi napolo matanepela: kulukuluma:na:pela: epeya kamona, tomayewi hopolo tese eniyatakeye,” au seyakeye.

³⁹ Aluse Yesu wa:ke kolotea hanapola: kulukulula:sela:, puwano kulukulula semetei kamunuse kulukululakeye. ⁴⁰ Kulukuluse itapa tepela:, sena ilipe hanosene ka:la:lo pela:newemi inise potakamake, iwa sopoke fayalapita: papokeye. Aputa: iwa enima:na: tese si sitiypola: hilise heneye fayakeye. Fayalapota:, Eyewi iwa kila:tese tesilapola: selapita:, iyewi Yesuma solo mene hanose heneye sosolo eta: seli matanamakeye.

⁴¹ Ikila usulupe Yesu hanapola: mene inise ima selese, “Kiwa kao ha:le tese fayala? Fayawa kao falome. Kulukuluma:na: ikilawa itapakeye. Sena Sa: Nawa sihelelese sena olokeyatelayewi Nawa salima:na: ikilawa napu ikila weyalakeye. ⁴² Kiwa sopoke tesima. Tesilapola: niwa hanakeye. Senayewi Nawa sihelelema:na:wa inatakeye,” au seyakeye.

Yesu Senayewi Saliwa Wekeye

Ma:tiu 26:47-56; Luki 22:47-53; Yone 18:2-12

⁴³ Yesuyewi seya ikila kemi sena kukululipe hanosene nowa unuwa Yutase inapola: Ema sena muta ilipe minakeye. Sena minawa sena nokamoke samene tiypola: inapola:, apula: sena nokamoke sapa mina elipei senato tiypola: minakeye. Sena minawa pilisiti sena sosowala,

Kote solo elewa walosene senawana, Yu sena tililawala, iwa hamonapita: minakeye. ⁴⁴ Sena amowa seta: minama ela: sihelelema:na: sena Yutaseyewi puwano selese, “Sena neyewi mini tisaleke sena epakeye. Ewa saliyapola: siliye ha:na:pa:.”

⁴⁵ Au selapola: Yesu elakemi Yutase hekeya inapola: selese, “Walosene sena,” aluse eyewi Yesuwa minipikeye. ⁴⁶ Minitapita: sena sopoke Yesuwa salikeye. ⁴⁷ Saliyapita: E sena ilipe hanosene nowa mapatopita: elakemi eyewi e sapa mina elipei senato sulu tiyapola: tiye, pilisiti sena puwano tima:na: tisene sena kena:wa sapayewi alotiye toliyetikeye.

⁴⁸ Alotiye toliyetiyapita: Yesuyewi ima selese, “Kiyawa ami sena sapa senato tiyapola: inapola:, samene tiyapola: inapola:, Nawa saliyapose epe iniseya Nawa atu tisene senale? ⁴⁹ Ikila sopoke Kote koawemi ninipe semetei sita:la: Neyewi se tiye kinapita: kiyawa Nawa masalisapek-eye. Alawamona Kote pukawemi momatelese auma:na: seyawa hetetima:na: iniseya welak-eye.”

⁵⁰ Au selapita: sena ilipe hanosene sopoke Yesu iya:pela: netaiyakeye. ⁵¹ Apula: sala sa:se e sao koiya kapela:, ewa Yesu kulu tiye, ewa sikape hapakeye. Hanapola: sena nokamoke ewa saliyapita: pota: ⁵² sala sa:se * e sao koiyawa iya:pela: henese nesile hapakeye.

* **14:52** Sala sa:se amowa Make Ene ekeye, aluse sena mutayewi matanakeye.

*Pilisiti Sena Sosolo Elakemi Yesu Siliyapola:
Minawa Wekeye*

Ma:tiu 26:57-68; Luki 22:54-71; Yone 18:13-24

⁵³ Senayewi Yesu siliyapola: hanapola: pilisiti sena sosolo koane, siliye hanapola: potakamake, koane pilisiti sena puwanowana, Yu sena tililawala, Kote solo elewa walosene senawana, kekene tiyapola: sopoke ka:la:lopelelapita: papokeye. ⁵⁴ Yesu siliye hanapita:, Pitayewi kolotea pama kulule hanose hapakeye. Kulu tiye hanapola: pilisiti sena puwano koane peleya: pakiawemi hetetise, sena ta:le ti ka:la:lo pela:newanapulu Pitawala henekeye. Tei kiyawemi Pita tei hema henekeye.

⁵⁵ Henewanapulu pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, Yu sena tililayawala, iyewi sena nokama mina e seyakeye. Sena amoke Yesuma kotopela: tipalese selapose mina e seyakeye. Iyewi matanese, "Sena nokamoke Yesu kotopita: Yesu falasise sana kulaposakeye." Aluse senayewi tipalese selapose iyewi keyakeye. Alawamona ili kotoma:na:wa eta: ilimanakeye. ⁵⁶ Sena mutayewi tipalese seya kamunuse iyewi solo semetei seya amakeye. Sena nokamoke solo nowa tipalese seya, alawamona sena nokamokiwala, solo nowa tipalese solo epapuluse solo kalikalila sela: hapakeye.

⁵⁷ Sela: hanapita: sena noka tesile mokopo kotopela: selese, ⁵⁸ "Niyewi topu wekeye. Eyewi selese, 'Kote koane senayewi tiya:yewi tiwa Neyewi ekeyetiye, ikila usulupe itapa tepela: Kote koane nowa Neyewi tima:na:keye. Koane

amowa tima:na: sena tiya:yewi matiyaposak-eye,' aluse seyawa niyewi topukeye." ⁵⁹ Aluse seya kamona, ili solo semetei seya amakeye. Solo kalikalila kalikalila seyakeye. ⁶⁰ Selese sitalapepela: pilisiti sena puwano tesi tiyapola: Yesuma selese, "Kema nano kotosewa Keyewi ena solo mene sema:na:na?"

⁶¹ Au selapita: Yesuyewi Ene nano eta: seya-makeye. Eta: seyamake elapita: pilisiti sena puwanoyewi wa:ke ta:potose, "Piseiki Sosolo ta:peyawa Kelesowa Kewama? Sena Sosolo niyewi wapisilene E Sa:wa Kewama?"

⁶² Au selapita: Yesuyewi selese, "Keyewi au sela amowa Nekeye. Keyewi papowa Sena Sa: Nawa Kote E penaiyayewi tiya:le ili tapowemi Nawa helapita: kiyewi potaposakeye. Hepene emi kiniwaniwemi Nawa inapita: kiyewi potaposakeye," au seyakeye.

⁶³ Au selapita: pilisiti sena puwanoyewi ta:tapola: konomonose e sao kalawa keselese selese, "Ewa kotoma:na:pela: sena nowa eta: minama:na:makeye. ⁶⁴ Eyewi Ene ela: selese Kotewala, Ewala, elipe semetei kalakeye, au selakeye. Au selakane kiyewi matanawa enana? Niyewi Yesuwa ko:luma:na:na?" Au selapita: iyewi selese, "Ewa Kote elipe ilikeye apula: Ewa sana kula:pa:." ⁶⁵ Au selapita: sena nokamoke Yesuwa kepesesa:, apula: sena nokamoke Yesu siwemi saoyewi sako tiyapola: ili tiya:yewi Ewa sanose selese, "Kewa sanaka eta:wi sanape? E unuwa sema." Au selapita: pilisiti sena sosoyewi sena ta:le tiyewi Yesu siliyapola: ili tiya:yewi Ewa sana:sela: sita:nekeye.

Pitayewi Selese, "Yesuwa Newa Eta: Potese-makeye." Aluse Mokopo Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:69-75; Luki 22:56-62; Yone 18:15-18, 25-27

⁶⁶ Yesu kotose ikila emiwa, peleya: pakia hane-tapowemi Pita helapita: pilisiti sena puwano tima:na: tisene kesale semetei nowa inap-ola: potakamake, ⁶⁷ Pita tei kiya emi tei kela:sela: helapita: potapola:, kesale amoke selese, "Nasalete sena Yesuwalapulu hanosewa Kewalakeye." ⁶⁸ Au selapita: Pitayewi eta: auma:na:ma selese, "Keye epe selese amowa newa tikili tekeye. Newa Ewalapulu semetei eta: hanosemakeye." Aluse Pita tesi tiyapola: hanapola: isu tenamowemi hapakeye.

⁶⁹ Tima:na: tisene kesaleyewi ewa potap-ola:, wa:ke sena sopoke ta:pita: selese, "Sena epamowa Yesuwalapulu hanosekeye." ⁷⁰ Au selapita: wa:ke Pitayewi selese, "Nemakeye." Au selapita: kolotea elapepela:, sena pa sita:neyawa Pitama selese, "Keyewi selaka Kalili senayewi selesewamunuse selakeye. Alake Kewa Kalili senanakeye. Kewa Yesuwalapulu hanosenak-eye." ⁷¹ Au selapita: Pitayewi selese, "Newa sena epa eta: potesemakeye. Neyewi mokopo selesalekala Kote Eyewi newa falasipesakeye."

⁷² Au selakamake ikila elipei kokono kayakeye. Kalopita: ta:tapola: Yesuyewi solo miwa Pita eyawa matanakeye. Aputa: puwano Yesuyewi selese, "Kokono ikila elipei seta: kayamawemi, kewa ikila usulupe 'Yesuwa neyewi eta: pote-semakeye,' au selaposakeye," e seyawa Pitayewi sosolo kete matanese himu nakolose ya:lakeye.

15

Pailate Enewemi Yesu Siliye Minawa Wekeye

Ma:tiu 27:1-2;11-14; Luki 23:1-5; Yone 18:28-38

¹ Kiapowemi ikiwatapita: pilisiti sena sosowala, Yu sena tililawala, Kote solo ele walosene senawana, Kanisolo sena sopoke amowa kekene tiyapola: Yesu sana kuma:na:wa kekelese sepapokeye. Selapola: kotetipela: Yesu meiyewi tapola: apola:, Lome sena e unuwa Pailate enene Yesu siliyapola: hapakeye.

² Pailateyewi Yesuma selese, “Yu sena pi-seikiwa Kewama?” Au selapita: Yesuyewi selese, “Henekeye, kine epe seleseya kakeye.” ³ Au selapita: pilisiti sena sosoyewi Yesuwa pepilise nano muta mokopo tipalese seyakeye. ⁴ Alake wa:ke Pailateyewi Yesuma selese, “Iyewi nano sosolo kotoka Keyawa ta:teseya? Keyawa sowa mene sema:na:na?” ⁵ Alawamona, Yesuyewi nano eta: seyamakeye. Eta: seyamake solo eta: seyamake potapola: Pailateyewi kete matanese, “Ko:lupita: solo eta: seyama ela:?” Aluse, ewa howa hanose tuteilakeye.

“Yesu Sana Kula:pa:,” E Seyawa Wekeye

Ma:tiu 27:15-26; Luki 23:17-25; Yone 18:39-40

⁶⁻⁸ Puwano sena nokamoke Lome kamanima tepele ikila emiwa sena noka sana kulapita: alanase sena nokamoke tipolo selawapokeye. Sena semetei e unuwa Palapasekeye. Eyewi sena nowa sana kulukeye. Sana kulapita: potapola: ewa tipolo selawapokeye. Tipolo enewemi sena mutayewi Pailatema selese, “Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila emiwa tipolo

selawapo sena semetei nowa niyawa matanawamunuse silikepime, Au selapita: keyawa silikepilisekeye. Yapene sopoke alusekeye. Napu auma:na:pela: sena semetei silikepila:pa:,” au seyakeye.

⁹⁻¹⁰ Au selapita: Pailateyewi matanese, “Pilisiti sena sosoyewi Yesuma kanakepita: matanese, Ewa kotomita: siliyapola: inapola: emi epese.” Aluse Pailateyewi matanese eyewi ima selese, “Yu sena piseikiwa silikepima:na:na?”

¹¹ Alawamona pilisiti sena sosoyewi sena sopoke kekenama sele inise selese, “Palapasewa silikepime, aupa:.” Au selapita: iyewi sopoke holose, “Palapasewa silikepime,” aluse iyewi unuwapo holakeye.

¹² Apula: Pailateyewi ima selese, “Kiyewi Yu sena piseikiwa ko:lumeinapa?” ¹³ Apula: iyewi unuwapo holose, “Ewa i kelipapoya palese sana kula:pa:,” au seyakeye. ¹⁴ Au selapita: Pailateyewi selese, “Ko:lupita: Ewa sano kula:pa: e sela:? E olokeyatelawa nano ena timiyana?” Au selapita: iyewi wa:ke unuwapo holose, “Ewa i kelipapoya palese sana kula:pa:.” ¹⁵ Aputa: sena kesale muta amowa epelemita:, Pailateyewi ili sowa kulu hanose Palapasewa silikepilise, Yesuwa wapa:kemi meiyewi sama, au seyakeye. Sanapita: potapola: selese, “Yesu i kelipapoya pamita: siliye hamone,” au seyakeye.

*Yesuwa Ami Senayewi Itipiyawa Wekeye
Ma:tiu 27:27-31; Yone 19:2-3*

¹⁶ Ami sena inise Yesuwa kamaniyewi koane sosolo e unuwa Peletoliame, emi siliye hapakeye. Siliye hanapola: koane sosolo emi hetetise, ami sena sopoke kekenema:na:pela: mina e seyakeye. ¹⁷ Inapita: potapola:, iyewi Yesuwa sao senato napolo i okane fo ipi mutusene epapula amoke popona amo kapela: apola:, itipilise, mei ona tela ha:ti amuna menetepela: tima:na:pela:, kakiwemi inisene aluse inapola: kopo tiye timiyakeye. Timiyawa Yesu piseiwemi fopiyakeye.

¹⁸ Aluse Ewa itipilise Piseikikeye, aluse matanepela: Ema holose selese, “Yu sena piseiki. Kewa sena Sosokeye.” ¹⁹ Aluse Yesu piseiwemi i polotoyewi wa:ke wa:ke esa: sanose, Yesu tomawemi kepesesa:, Ewa piseiki esa: selakamunuse, inapola: kuniu kula:walopela: hela:, iyewi Yesuma mokopo wapiyakeye. ²⁰ Aluse itipilise itapa tepela:, sao senato napolo i okane fo ipi mutusene epapula amoke popona amo tomawemi momateyawa kolu tiye, Eyewi Ene saowa kapela: apola: i kelipapoya pamita: siliye hapakeye.

Yesu I Kelipapoya Palawa Wekeye

Ma:tiu 27:31-44; Luki 23:26-43; Yone 19:17-27

²¹ Yesu i kelipapoya pamita: siliye hanapola: potakamake, isu honosanewemi emi sena semetei nowa e unuwa Saimone. Ewa Sailini taune senakeye. Ewa emi Yelusaleme siti hemawemi enewa inapita: papokeye. Aputa: Saimone e sa:le elipei, nowa Alekesata, nowa Lufase, aluse unuwapokeye. Alake ami senayewi Saimonema

selese, i kelipapoyawa tiyapola: ha:na:pa: seyak-eye. ²² Aluse iyewi Yesu siliye hanapola: Kokata peleya: emi hetetikeye. Apula: Kokata peleya:wa hene solopela:la: Pisei Ki peleya:keye. ²³ Kokata peleya: emi hanapola: sita:la: waine hano munamuna amunawanapulu kekenepela: notolose notoyalapepela: Yesuma maita: mikeye. Alawamona, Yesuyewi eta: menamakeye.

²⁴ Aputa: ami senayewi Yesuwa i papeyakeye. Papela: kepela: apola:, Yesu saowa takalese tima:na:pela: iyewi kase fesamonosene epapuluse fesamonakeye. Fesamonose, eye tima:na: keteawa sena semetei semetei esa: ta:peyakeye.

²⁵ Kiapo opo si akotawemi iyewi Yesuwa i kelipapoya papeyakeye. ²⁶ Papela: Yesu pisei wapa:kemi falemi Ewa E kotola i pawemi momate tiye weyamu momateyakeye. “Yu sena Piseiki Ekeye.” Aluse momate tiye papeyakeye.

²⁷ Aputa: atu tisene sena elipei Yesuwalapulu i elipei nowa pawayakeye. Papela: nowa Yesu tiya: ili tapowemi papela: kepela:, nowa Yesu tiya: hukalo tapowemi papela: kepela: epapulakeye.

²⁸ [Puwano fa:nemi Yesu seta: minama ela: Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Mane olokeyatela timinisene sena alapulu Ewa semetei kamunakeye.” Aluse Kote pukawemi momateyalakeye. Momateya semetei kamona heteti epalakeye.] *

²⁹ Aputa: Yesu i papela: pa sena kesale noka hanapola:, Ema itipilise ilikeye piseiwa

* **15:28** Aisaia 53:12

wakanese selese, “Ilikeye, Keyawa puwano selese, ‘Kote koane ekeyetiye, ikila usulupe itapa tepela: wa:ke titima:na:keye,’ au selesapekeye. ³⁰ Au seyanase kine mene sesema. I kelipapoya palawa iya:pela: weyemi mina,” au seyakeye.

³¹ Aluse pilisiti sosolo senayawala, Kote solo ele walosene senayawala, iyewi i kene sopolu Yesuma aluse itipiyakeye. Itipilipela: selese, “Yesuyewi sena kesale noka seselakeye. Sesela epapuluse Ewa Ene Ewamo aluse masesetakeye. ³² Ewa Ene heneye Kelesoyewi timinisewa timinise e selesaleke, amowa Isolaiya sena kesale amoke Piseiki amowa Ewa Ene e selesaleke, Ewa i kelipapoya palawa iya:pela: minapekeye. Inapita: potosekiwa Eyewi Ene seyawa heneye sepapolakeye au semapekeye.” Aluse iyewi Yesu itipilise sita:nekeye. Aputa: Yesuwalapulu papela: senawala Yesuwa itipilise seyakeye.

Yesu Kuluwa Wekeye

Ma:tiu 27:45-56; Luki 23:44-49; Yone 19:28-30

³³ Peleya: sopokeye eleka:le kukuwemi (12) ma:ta: tiye yopoyakeye. Yopolotela ela: opo si awa usulupe amowa yopolotela enekeye. ³⁴ Enewa ka:le opo si usulupe iya:pa:na: pa tepita: Yesuyewi Yu sena solopela:la: unuwapo holose, “Eloi, Eloi, lama sapatatani?” Aluse hene solopela:la: selese, “Ne Koteo. Ne Koteo. Keyawa Nawa ko:lupita: iya:teseya?” au seyakeye. ³⁵ Au selapita: ta:tapola: sena kesale noka pawemi sita:neyawa selese, “Ta:pa. Eyewi Ilaiyawa hotakeye.”

³⁶ Au selapita: sena semetei nowa kipila hanapola: hano sipanese epapula waine hano ha:ka:la emi tikipela: mawa tuwemi sakopola:, Yesuma maita: tili tiye falemi ilikepiyakeye. Tili tiyapola: a falemi eyewi selese, “Asepakeye. Sepatosene sena Ilaiyayewi Yesuwa fake tiyapose inapele esa:, niwa yemi yesipela: sita:pesena:keye.” ³⁷ Aputa: potakamake Yesuyewi unuwapo holose kemi Yesu E himu hepa:lese heneye himu hepa:la ulutilapita: papokeye.

³⁸ Aputa: Kote koane sao telepeyawa † falemi tese keseleye tikeye. Keseleye tiye nono pa:ta, nono kalilakeye. ³⁹ Aputa: ami sena yesila ewa Yesu mitiwa hekeya ela: potakamake Yesu kulapita: potapola: selese, “Neyewi heneye selakeye. Sena amowa heneye Kote Ene Sa:keye,” aluse eyewi seyakeye.

⁴⁰ Aputa: peleya: kolotea pa kemi kesale nokala pota: sita:nekeye. Potapola: ka:la:lopela:ne kesale amowa nowa Makatala kesale Melikeye. Apula: nowa Meli, Yemese Yosepe eli yokeye. Apula: nowa kesale Salomekeye. ⁴¹ Apula: puwano Yesu Kalili peleya: hapa ikila emi, kesale usulupe amoke Ewalapulu ilipe hanapola:, Ewa nano ma:na: satapola: mikeye. Apula: Yesu Yelusaleme sitiwemi mina ikila emiwa, Ewalapulu ilipe mina kesale nokamokiwala, matanese pota:sela: sita:nekeye.

† **15:38** Kote koane sulu nono semetei senayewi popa:pekise ha:kila takalekepilise sao telepeyakeye. Tapola telepeyawa amowa keseye kolemi hapakeye.

Yesu Apana Tuwapowa Wekeye

Ma:tiu 27:57-61; Luki 23:50-56; Yone 19:38-42

42-43 Alamatia sena Yosepewa ewa Felesi senawanapulu Kote solo ele walosene sena alapulu ilipe kekenepela: tima:na: tisekeye. Tima:na: timinise e unuwa sosolo telakeye. Aputa: Koteyewi Piseikipela: pota: epesene ikila amowa hetetimita: Yosepe yesipela: enekeye. Eyewi matanese, "Napu ka:le opo sinakemiwa napu yopolotelawemi ha:le tesene ikilawa ma:ta: tiyaposakeye. Ma:ta: tima:na:nase ha:le tema:na:ke yemiwa nano sopoke tiyapola: kekenanakeye." Aluse matanepela: eyewi tutumanose eta: ipilamake Pailate ela hanapola: selese, "Yesu kuluwa apana tuwapa:na: neyewi tiyapola: ha:na:na:wa ililapa?"

44 Au selapita:, Pailateye ta:takamake Yesuwa kulu e selapita: ewa howa hapakeye. Aluse Eyewi ami sena yesilama mina e seyakeye. Inapita: potapola: Pailateyewi ema selese, "Yesu heneye kululule?" 45 Au selapita: yesilayewi selese, "Henekeye, heneye kulukeye." Au selapita: ta:tapola: Pailateyewi Yosepema selese, "Yesu kuluwa keye tiye hanasaleke ililakeye," au seyakeye.

46 Au selapita: Yosepe hanapola: sao koiya napolo wa:la:lopela: tiyapola:, Yesu i palawa fake tiye, tiyapola: hanapola:, sao koiya napolo wa:la:ya amoke Yesu sako tiyapola: tiye hanapola:, etewa apana puwano ta:la emi Yesu tuwapokeye. Tuwapola: apola:, apana sulu etapema:na:pela:, etewa sosolo pale kepele tiye hanapola:, apana uwalokemi etapeyakeye.

⁴⁷ Etapela: Makatala kesale Meliwala, Yosepe e ama Meliwala, a:tewi Yesuwa apana tuwatapita: papokeye.

16

Yesu Mene Tesiwa Wekeye

Ma:tiu 281-8; Luki 24:1-12; Yone 20:1-10

¹ Ha:le tesene ikila itapa tepela: Makatala kesale Meliwala, Yemese e ama Meliwala, Salomewala, iyewi Yesu tomawemi wela ikumu hosonosene napolo ta:tesewa wa:la:yakeye.

² Sokatiye hili ma:ta: tisene ikila emiwa * kiapo ikiwatapita:, oka heli sesalose inakemi kesale usulupe amoke Yesu apanawemi tuwapo emi potapose hapakeye. ³ Ha:na: sita:la:, kesale ili usulupe amoke ilipe sopolu selese, "Etewa apana etapeyawa eta:wi niwamopela: hemawemi kikilitiye apolaposape?" ⁴ Alawamona

matanepela: ha:na: potakamake, etewa apeya sosolo amowa hemawemi kikilitiye mowa tapowemi elapita: papokeye. ⁵ Potapola: kesale usulupe amowa apana suwemi musuluyetiye potakamake, sena sa:se sao koiya kapela:, tiya: ili tapowemi helapita: potapola: kesale usulupe amowa howa hapakeye. ⁶ Howa hanapita: eyewi ima selese, "Titoulupa. Nasaleta sena Yesu i kelipapoya palese sana kuluwa, kiyewi potapose inatakeye. Ewa mene tesitiye hapakeye. Ewa weyemi maelakeye. E toma tuwapowa potapose mina. E toma weyemi itapakeye. ⁷ Alawamona

* **16:2** Yu senayawana ma:ta: tisene ikilawa niyawa tomokeye, au selesekeye.

E sena ilipe hanosemawana, Pitamawana kiyewi selapose hamona. Yesu puwano Kalili peleya: emi hanapola: enewemi kiwa sikape inise, Kalili peleya: emi kiyewi Ewa potaposakeye. Ewa seta: kulumake Eyewi puwano se tiye mini semetei kamona aupesakeye.” ⁸ Aluse selapita:, kesale usulupe amokiwa apana amowa iya:pela:, ipilise nesile hanose, kiwa pipilise himunama tese hapakeye. Ha:na: sita:la: ipilise sena kesale nokama nano nowa eta: seyamakeye.

Sena Kesaleyewi Ewa Popita: Yesu Minawa Wekeye

Ma:tiu 28:9-10; Luki 24:10-11; Yone 20:14-18

⁹ [Tomo ikila emiwa Yesu mene tesile hanose sena kesale nokamoke Ewa popita: Ewa hetetikeye. Makatala kesale Meli puwano ho olokeyatelawa tomoipeyewi ewa ho fiyanewa, Yesuyewi ho olokeyatelawa hamonapita:, ho olokeyatela hapakeye. Kesale Meli amowa ewa popita: ewa ela Yesu hetetikeye. Hetetiyapita: kesale amoke ewa papokeye. ¹⁰ Potapola: hanapola: Yesu E sena ilipe hanosene iwa sita:newemi kesale amowa hetetikeye. Hetetise eye potakamake iyewi Yesupela: himu nakola sosolo ya:pelepita: papokeye. Potapola:, kesaleyewi ima selese, “Yesu mene tesile hapalapita: neye papokeye.” ¹¹ Au selapita: iyewi ta:tapola: kemi henenapo, aluse eta: matanemakeye.

¹² Sikape, sena elipei Yelusaleme siti iya:pela: mowa hanapita:, a:tewi Ewa popita: Yesu E toma kali tepela: hetetikeye. Hetetiyapita:, a:tewi Ewa papokeye. ¹³ Potapola:, a:ko: Yelusaleme

sitiwemi mene hanose sena ilipe hanosema Yesu papowa a:tewi seyakeye. Alawamona, selapita: iyewi eta: seli topumakeye.

¹⁴ Sikape, sena ilipe hanosene kenenipe tepolowemi ma:na: na:sela: ka:la:lopelelapita: potapola:, iyewi Ewa popita: Yesu iwa ka:la:lopela:ne hetetikeye. Alake sena kesale nokamoke Yesu teisa:pewa papokeye au seyawa, iyewi eta: seli ta:timanase Yesuyewi ima selese, “Kiwa ko:yale? Kiyewi matanema:na mapolosewa ko:lupita: e seya:?” au seyakeye.

¹⁵ Aluse Yesuyewi ima selese, “Peleya: sopowemi kiwa hanapola:, sena kesale sopoma Newa matanemita:, solo napowa se tiye kina:pa:.

¹⁶ Se tiye kinapita: sena kesale nokamoke ta: tiyapola:, iwa hano toliyetiyakemiwa, iwa Kotema kao sita:pesita:, Koteyewi iwa mene siliyaposakeye. Alawamona, sena kesaleyewi ma seli ta:tiyapitekiwa Koteyewi iwa falasipesakeye.

¹⁷ Aputa: ta: tisene sena kesalema Koteyewi penaiya miya:na:wa wekeye. Nema himu seme-tei esa: matanepela:, Ne unuwa tuwapowa penaiyanase, Ne unuwa sepela: ho olokeyatela hamonapita: hanaposakeye. Aputa:, Kote penaiyaye solo hili kalikalila kiyawa selaposakeye.

¹⁸ Aputa: Kote penaiya nowa miya:na:wa wekeye. Heseke amowa tiya:yewi tiye tilitikeye. Apula: senayewi kulusene hano napita: manakopesakeye. Iyewi tiya:yewi sena kesale nakola towayawa saliyapita:, ili nakola towayawa itapa tepesakeye.” Aluse Kote penaiya miya:na:wa Yesuyewi ima seyakeye.

Yesu Hepene Falemi Hapawa Wekeye

¹⁹ Piseiki Yesuyewi ima nano selese itapa tepela:, Ewa hepene falemi tese Koteyewi silikeye. Silinase Ewa Kote tiya:le ili tapowemi helakeye. ²⁰ Aputa: sena ilipe hanosewa hanapola:, Yesu solo amowa peleya: sopolo sena kesale sopoma se tiye mikeye. Iyewi se tiye kinapita: Piseiki Yesuyewi iwa seselakeye. Iyewi Kote penaiyayewi matanawamuna timinimita:, Piseiki Yesuyewi iwa seselese penaiyawa ima mikeye. Alake iyewi penaiya timinisaleke, sena kesale sopoke potapola: matanese, “Koteyewi ima penaiya minase Kote solo amowa iyewi se tiye epe kiniseya, heneye selesekeye,” aluse matanesekeye.]

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376